

Od Trubarja prek Vodnika, Prešerna, Cankarja do Župančiča se je krepila slovenska miselnost, dokler se ni končno utrdila v zavesti delavskega razreda, ko se je ta zavedel, da mora voditi narod k njegovi narodnosti in socialni osvoboditvi. Že Cankar je zapisal: »Na tebi, na tvojih plečih, na plečih delavca-proletarca leži bodočnost slovenskega naroda.« Leto 1941 je pokazalo, da je to res. Če bi se bil namreč pustil narod voditi reakciji, kakor se je to dogajalo v zgodovini, bi se s tem predal na milost in nemilost svojim lasnim razteleševalcem. Spet bi moral upogniti hrbet pred zatiralci, kakor je to moral delati stoletja. Njegovega odgovora svojim zasluževalcem bi se potomci sramovali, kakor mi ne moremo biti ponosni na marsikaj v zgodovini slovenskega naroda.

Zgodilo se je drugače. Slovenski narod se ni zadovoljil več samo s sanjami in čakanjem na tisti veliki dan, ko bo odrešen suženjstva in težkega jarma. Ni hotel čakati, da bi močnejši pokončali fašistično zver in potem odločili o bodočnosti slovenskega naroda. Drugega Versaillesa, kjer so po prvi svetovni vihrji še bolj razkosali že tako in tako majhen slovenski narod, si večina Slovencev ni več želela. Ustanovitev Osvobodilne fronte, katere pobudnik je bila Komunistična partija Slovenije, je pomenila črto čez preteklost in novo, samozavestnejšo pot Slovencev k svobodi in k novi, demokratični, enakopravnosti narodov temelječi Jugoslaviji.

Za svobodo je bilo treba plačati krvni davek. Razplamtel se je boj na življenje in smrt. Slo je za biti ali ne biti slovenskega naroda. Med pokanjem pušk in grmenjem topov, tako rekoč v srcu hitlerjevske Nemčije je iz pogumnega, neustrašenega boja domoljubov, ki jim ni bilo žal žrtvovati svoje življenje,

klila tudi nova ljudska oblast — država pravičnejše ureditve. Slovensko ljudstvo je pisalo eno najbolj častnih dejanj v svoji zgodovini. Pod vodstvom Komunistične partije Slovenije

1963 ustava socialistične republike Slovenije.

Štiri temeljne točke

Zbor odposlancev slovenskega naroda, ki je zasedal v Kočevju od 1. do 3.

nih objektov, šol, stanovaljskih hiš. Stekle so nove proge. Temo je razsvetlila elektrika.

Odposlanci so pred dvajsetimi leti izrazili globoko ljubezen do tovariša Tita, čigar ime je simboliziralo boj za svobodo. Danes ni ljubezen do Tita nič manjša: ona polni tudi srca mladih, ki niso bili priča junaškega boja jugoslovanskih narodov pod Titovim vodstvom. Titovo ime izgovarjajo s spoštovanjem po vsem svetu, ker je simbol vere v mir in človeški napredek. Tito se ni nikoli izneveril svojemu ljudstvu, zato tudi ni izgubil njegove velike ljubezni.

Tudi pred nastankom stare Jugoslavije je slovenski narod izrekel željo, da hoče živeti svoboden in samostojen v demokratični Jugoslaviji. Njegovih težnjav niso upoštevali, njegovo voljo so prezrli. Namesto da bi bil svoboden in sa-

Včeraj in danes

je si je gradil slovenski narod svojo državnost. Ta pot ni vodila le skozi neštete krvave boje, temveč tudi skozi razvoj Osvobodilne fronte prek Zbora odposlancev slovenskega naroda v Slovenski narodnoosvobodilni odbor in v Slovenski narodnoosvobodilni svet ter končno v ljudsko skupščino Ljudske republike Slovenije in v skupščino Socialistične republike Slovenije. Treba je bilo prehoditi krvavo pot, preden je bila 18. novembra 1946 sprejeta prva slovenska ustava in 9. aprila

oktobra 1943. je predstavljal ustavnopravni temelj lastne državnosti slovenskega naroda. Zaradi tega ga štejem med najpomembnejše prelomne dogodke, ki so začrtali novo, svetlejšo prihodnost slovenskega naroda v svobodni družini jugoslovanskih narodov. To so bili mejniki v velikem boju, v katerem so Slovenci zaprli žalostno poglavje svoje zgodovine in odprli novo knjigo.

Delo zbora in njegove sklepe lahko strnemo v štiri temeljne točke:

■ NEIZPROSEN BOJ PROTI OKUPATORJU IN DOMACIM IZDAJALCEM.

■ GLOBOKA IN ISKRENA LJUBEZEN DO TOVARISA TITA.

■ ZELJA ŽIVETI V DEMOKRATICNI, NA NARODNI ENAKOPRAVNOSTI ZGRAJENI JUGOSLAVIJI.

■ ZAUPNICA IZRŠNEMU ODBORU OF ZA USPEŠNO VODSTVO NARODNOOSVODILNEGA GIBANJA IN IZVOLITEV SNOO KOT VRHOVNEGA PREDSTAVNIŠKEGA ORGANIZACIJSKEGA IN IZVRŠILNO FUNKCIJO.

Ko danes — z razdalje dvajsetih let — ocenjujemo delo Zbora odposlancev slovenskega naroda, ugotovljamo, da niso bili zaman njegovi sklepi in da se v vseh dvajsetih letih graditve nove družbe nismo odtegovali uresničevanju velikega izročila. Sklepe smo izpopolnili in presegli. Izgnali smo okupatorja in z narodnega telesa izprali madež izdajalcev. Obnovili smo porušeno domovino. Izpolnili smo prvo netletko. Rekli smo: Zgradili bomo Litostroj. In smo ga zgradili. Pod našimi rokami je zrastle na tisoče novih tovarn, kultur-

mostojen, so ga razkosali med štiri države. To pa samo zato, ker je zaupal, da bodo tisti, ki so mešetarili z usodo narodov, upoštevali težnje širokih ljudskih množic.

Tokrat slovenski narod ni čakal, kaj bodo drugi sklenili. Sam, z golimi rokami, v boju s tisočkrat močnejšim sovražnikom si je izbojeval pravico do samoodločbe. S tako legitimacijo se je zavestno odločil za novo Jugoslavijo, v kateri je videl možnost neoviranega, svobodnega in samostojnega lastnega napredka. Taka, na narodni enakopravnosti zgrajene demokratične Jugoslavije, izoblikovala volja velesil, zgradili so jo jugoslovanski delovni ljudje. Med graditelji je bil tudi slovenski narod.

Srečna bodočnost slovenskega naroda

Na zasedanju prve slovenske ustavodajne skupščine je veliki pokojnik, človek ljudstva, mojster slovenske besede, za Prešernom največji slovenski pesnik Oton Župančič izrekel te besede:

»Ko gledam, tovariši, vaše vrste, mi prepleta domišljijo šumenje naših gor. Tukaj bi moralo dišati po zelenju, po zelenih gozdovih in voda bi morala šumeti, zakaj vse, kar vidim tukaj pred seboj, se mi zdi en sam partizan.«

Tedaj, ko so se v Filharmonični dvorani slišale Župančičeve besede kot pesem, smo pisali leto 1946. Sedemnajst let kasneje, ko se je letos prvič sešla nova skupščina, v kateri je veliko mladih, ki niso mogli biti partizani, ker so bili premladi, bi pokojni velikan, če bi še živel, pozdravil poslance morda takole:

»Ko gledam, tovariši, vaše vrste, mi prepleta domi-

DETALJ SPOMENIKA NOB V KOČEVJU

šljijo brnenje strojev, ropot traktorjev, živahen pominek delavcev — upravljavcev. Tukaj slutim ogromen napredek — številne tovarne, nove šole, prostrane kulturne domove, nepregledne plantaže, zakaj vse, kar vidim tukaj pred seboj, se mi zdi kot en sam delovni človek — upravljavec.«

Skozi vseh dvajset let smo zvesto izpolnjevali izročila in uresničevali perspektive, ki sta jih odprla prvi slovenski parlament v naši republiki in malo kasneje II. zasedanje AVNOJ v jugoslovanskem obsegu. Naša nova ustava je najlepši dokaz, da smo razvili, utrdili in poglobili temelje naše družbene ureditve: samoupravljanje delovnih ljudi in družbeno lastnino. Od stopnje do stopnje smo izpopolnjevali in dovrševa-

li našo socialistično skupnost, v kateri vladajo delovni ljudje sami. Skozi delavske svete se je vsa ta leta zvrstilo že več kot četrtr milijona delavcev in uslužbencev. V organih oblasti in komunalnih samoupravnih organih dela zdaj 31.000 občanov, v organih upravljanja v družbenih službah 25.000, v združenih svetih in zbornicah 9.000, stanovanjski sklad upravlja 31.000 občanov itd. Bolj

(Nadaljevanje na 2. str.)

VREME

OD 3. DO 13. OKTOBRA

Med 4. in 7. oktobrom močnejši dež z ohladitvijo, nato vseskozi lepo oziroma suho vreme; okrog 12. oktobra mogoče prehodno poslabšanje.

SPORED PRIREDITEV

ob 20. obletnici zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju

Danes bodo na vrsti prve prireditve, namenjene proslavam ob 20. obletnici Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju.

V KOČEVJU bo ob 10. uri slovesno zasedanje občinske skupščine ob občinskem prazniku (v Seškovem domu). Ob 11. uri bodo v novem domu telesne kulture odprli razstavo »Družbeni in gospodarski razvoj Kočevske 1953—1963«.

V LJUBLJANI bodo v Moderni galeriji danes popoldne slovesno odprli razstavo »Razvoj ljudske oblasti v Sloveniji«.

Sobota, 5. oktobra: v Ljubljani se bo ob 10. uri začelo slavnostno zasedanje skupščine Socialistične republike Slovenije, na katerem bodo poslanci naše republike počastili pomen 20. obletnice kočevskega Zbora odposlancev. — V Kočevju bo popoldne ob 17. uri promenade koncert godbe LM na Trgu 3. oktobra, zvečer pa bosta dva pomembna kulturna dogodka: v Seškovem domu bosta Drama SNG in ljubljansko Mestno gledališče priredila »Raztrgance« Mateja Bora; hkrati bo v kino dvorani koncert Partizanskega invalidskega zbora.

Nedelja, 6. oktobra: v Kočevju bodo ob 9.30 odprli razstavo »Likovna umetnost s tematiko NOB« (v Seškovem domu). Ob 11. uri se bo na Trgu 3. oktobra začelo množično zborovanje v počastitev 20. letnice Zbora odposlancev našega naroda. Popoldne bodo v Kočevju kulturne, športne in zabavne prireditve.

V okviru proslav kočevskega Zbora bo RTV Ljubljana oddajala te dni poseben program; izšla bo posebna številka »Tovariša«, v soboto pa bo tudi DELO izdalo slavnostno številko.

Narod si je pisal sodbo sam

Prve tri dni letošnjega oktobra poteka 20 let, odkar so se prvič v naši zgodovini zbrali svobodno izvoljeni predstavniki slovenskega naroda iz vseh njegovih zgodovinskih pokrajin na skupnem zborovanju, da potrdijo pravilnost razvoja narodnoosvobodilnega gibanja in boja slovenskega ljudstva za narodno in politično združitev, svobodo in socialno pravično družbeno urejenost slovenskega naroda. Obenem je bilo treba v srcu zaslužnjene Evrope jasno povedati okupatorju in zaveznikom, da je slovenski narod trdno odločen v bodoče sam pisati svojo usodo in javno izpovedati, da je bodočnost slovenskega naroda možna edinole v skupni zvezi svobodnih jugoslovanskih narodov v novi Jugoslaviji. Če hočemo pomembnost tega revolucionarnega dejanja prav razumeti, si moramo najprej postaviti pred oči splošni vojaški in politični položaj Evrope v času, ko je zasedal kočevski Zbor.

Hitlerjeva evropska trdnjava se ruši

Poraz in uničenje nemške VI. armade pred Stalingradom in prodor zahodnih zaveznikov pri El Alameinu pomenita prelomnico v II. svetovni vojni in začetek upadanja vojaške moči združenih fašistov in nacistov. Velike zmage Rdeče armade, ki je v mogočnem in nezadržnem boju izganjala okupatorja iz prostranih ruskih ravnin in ga poganjala v njegov lastni brlog, in prodiranje VIII. zavezniške armade v severni Afriki proti Tuniziji, vse to je v Hitlerjevski evropski trdnjavi povzročalo vse večje razpoke. Zlasti Mussolinijev imperij je bil dejansko že izbrisan s svetovnega zemljevida, in ko so v poletju 1943 zavezniške armade zavzele Sicilijo ter se pripravljale na prestop v južno Italijo, so tudi nasledniki fašističnega diktatorja pričeli za hrbotom svojega nemškega zaveznika s tajnimi pogajanjmi za sklenitev separatnega miru.

Hitler in njegovi vojaški ter politični sodelavci so natančno čutili nezanemljivost svojega italijanskega zaveznika, in že v poletju 1943 so bile izvršene velike pregrupacije nemških vojaških sil, ki naj bi zagotovile varnost III. rajha pred vdorom zahodnih zaveznikov v Evropo. Ker je po prepričanju nemške vojaške komande atlantski nasip vzdolž belgijsko-francoske obale zagotavljal popolno varnost pred zavezniškim vdorom iz te smeri, sta za njo predstavljala najbolj ranljivi točki Apeninski in Balkanski polotok. V južni in srednji Italiji so Nemci s pospešeno naglico gradili utrjene bojne črte med Tiranskim in Jadranskim morjem, obenem pa pričeli s svojimi enotami zasedati vse važne poti, ki vodijo iz severne Italije v srednjo Evropo, predvsem železnico. Tako so že tedne pred kapitulacijo Italije prišli nekateri nemški bojni oddelki v Ljubljano ter zasedli progo Ljubljana-Trst in Reka. Te vojaške enote so bile levo krilo armijske grupe »B«, ki ji je poveljeval feldmaršal Rommel.

Ponos današnjega Kočevja: razgibana stanovanjska izgradnja nove stolpnice.

Nevaren balkanski polotok

Posebno nevaren položaj za Nemce pa je bil na Balkanskem polotoku, kjer je v njegovi sredini narodnoosvobodilna vojska Jugoslavije pod vodstvom maršala Tita zadajala okupatorju nenehne udarce in vezala najmanj 14 nemških divizij, ki bi jih sicer Hitler krvavo potreboval tako na vzhodnih kot na zahodnih bojiščih. Da bi Nemci svojo fronto na Balkanu utrdili, so avgusta 1943 ustanovili na Balkanu armadno grupo, katere jedro je bila 11. oklopna armada pod poveljstvom generala Renduliča. Ali vsa ta reorganizacija nemške vojske in njeno divjanje proti narodnoosvobodilni vojski Jugoslavije in vse zločinstvo ustaško-nedičevskih čet na Balkanu vojaškega položaja ni moglo spremeniti v

korist Nemcev. Kolikor bolj je zlasti po padcu Mussolinija postajal položaj Italije negotov, toliko bolj se je tudi pri naših domačih dotedanjih nemških hlapčevskih pomagačih, četnikih in slovenskih belogardistih in plavogardistih pojavljala težnja, da v primeru zloma italijanske vojske zasedejo deželo. Prav tako pa se je seveda pripravljala tudi narodnoosvobodilna vojska Jugoslavije, da po pričakovnem zlomu Italije osvobodijo po Italiji okupirano jugoslovansko ozemlje,

Ko vpisujete posojilo, ne pozabljajte, da je na tisoče družin v Skopju ostalo brez strehe in najpotrebnejšega

uniči postojanke domačih izdajalcev in prične zadnji, odločilni boj za popolno osvoboditev jugoslovanskih narodov. Ze za čas poletja in jeseni 1943 veljajo besede priznanja, ki jih je v februarju 1944 v britanskem spodnjem domu izrekel premier Winston Churchill:

»Partizansko gibanje ima trenutno za seboj nad četrt milijona ljudi in velike količine sovražniku ali Italijanom iztrganega orožja. Ti ljudje so se organizirali v znatno število divizij in korpusov... Vse gibanje je dobilo obliko, ne da bi pri tem izgubilo svoje partizanske posebnosti, brez katerih ne bi moglo biti uspešno. Te sile vežejo zdaj nič manj ko 14 nemških divizij od 20, kolikor jih je namreč na Balkanskem polotoku. Okrog teh hrabrih sil in sredi njih se je razvilo združujoče narodno gibanje. Komunistom gre čast, da so ga začeli... V maršalu Titu so našli partizani izrednega voditelja, ki se je v boju za svobodo ovenčal s slavo.«

Zlom Italije

8. septembra je bila uradno razglašena kapitulacija Italije, ki je bila dejansko podpisana že 3. septembra, na dan, ko so enote VIII. zavezniške armade pričele z izkrcavanjem v južni Italiji. Ker so s tem podpisom takratni odgovorni italijanski voditelji sprejeli popolno in brezpogojno položitev italijanskega orožja pred združenimi velikimi zavezniki, je povsem razumljivo, da je vojaško in politično vodstvo zahtevalo od italijanskih divizij, ki so se nahajale na teritoriju Jugoslavije, prav tako brezpogojno položitev orožja. Pri nas v Sloveniji je bil ta čas pri Glavnem štabu predstavnik angleške vojske znani major W. Jones, ki je še istega dne kot predstavnik zahodnih zaveznikov pri Glavnem štabu Slovenije poslal poveljstvom italijanskih divizij pismeno zahtevo, naj takoj položijo orožje in ga izroče enotam narodnoosvobodilne vojske Slovenije. Po kratkih pogajanjih so partizanske enote začele z razoroževanjem Italijanov, ki so naslednje dni v velikih skupinah odhajali prek Kočevske

(Nadaljevanje na 3. str.)

(Nadaljevanje s 1. str.) kot samo številke pa vsebinsko novega časa razkriva življenje samo, ki nam ponuja možnost, da kjerkoli hočemo, v tovarni, šoli, na polju, v znanstvenem laboratoriju, srečamo novega človeka, bolj samozavestnega in ponosnega, z vedrim pogledom v prihodnost, človeka, ki je pripravljen sicer godrnjati, če se kje zatika po krivdi birokratov in samozadovoljnih, a ki bi zastavil lastno življenje za obrambo velikih pridobitev.

Nesluten napredek Slovenije

Včasih se zdi, kakor da Slovenija ni kaj prida napredovala in da se njen napredek sploh ne da primerjati s slikovitim napredovanjem drugih republik. Tu pa tam se najde tudi zlobnež, ki trdi, da bi tedaj, če bi bili sami, hitreje napredovali. Sicer pa se

nesmo nezadovoljni, če se zatakne pri prodaji osebnih avtomobilov. V nebo kipijo številni »nebotičniki« kot nekaki simboli novega življenja, dovolj vzravnane, da bi v njem ljudje lahko rasti v svobodne osebnosti. Razrivamo hiše, da bi razširili ulice. Zgoščen promet, dolge kolone avtomobilov so nas pregnale na pločnike in prečkati smemo ceste samo na prehodih. Na strehah so čedalje bolj pogoste televizijske antene.

Medtem ko še pred leti sploh nismo poznali kategorije »trajne dobrine«, so le-te v našem življenju dobile vidno mesto. Hladilniki in drugi električni aparati so postali že potreba. Naša industrija je začela proizvajati vrsto novih izdelkov: motorna vozila, radijske aparate in drugo. Čeprav smo začeli izdelovati motorna vozila šele pred trinajstimi leti, je znašala lanskoletna proiz-

VČERAJ IN DANES

v svojem ponosu na jugoslovansko prvenstvo v industrijski razvitosti kaj radi sklicujemo na nekakšno podedovano industrijsko tradicijo. Tako pravimo: Bili smo razviti že pred vojno. Ze v avstro-ogrskih časih smo dobili prve tovarne. Naša produktivnost dela je že kar na evropski ravni... Pri tem pozabljamo, da je bila tudi Slovenija kmečka dežela z dokaj pičto industrijo. Sele Zbor odposlancev slovenskega naroda je odprl nove perspektive in šele v bratski skupnosti jugoslovanskih narodov je bilo mogoče spremeniti Slovenijo v pretežno industrijsko republiko. Sama takega napredka ne bi nikoli dosegla, ker bi bila prej plen igre reakcionarnih sil. Iz lastne zgodovine smo se veliko naučili.

Današnji napredek dela hitre korake. Pred našimi očmi in v nas samih se tako hitro vrste spremembe, da jih pogosto sploh ne opazimo, ne zaznavamo. Pogosto ne znamo vzporediti sedanega napredka s stanjem pred vojno. Vzemimo za primer samo industrijo: njena sedanja pogonska moč je 6,5-krat večja, kot je bila pred vojno. Ali še zgovornejši podatek: število zaposlenih je naraslo od 167.500 ljudi iz leta 1939 na 487.015 v letu 1962. Na vsakega prebivalca pride danes že 810 kilovatnih ur električne energije v primeri z 250 kilovati pred vojno. Večja količina električne energije pa ne pomeni samo toliko več novih tovarn in strojev ter razsvetljenih stanovanj. Njena moč služi tudi novim avtomatiziranim industrijskim obratom, pretaka se po žicah nad železniškimi progami, daje silo, ki spreminja boksit v aluminij, pomaga človeku, da samo požene stroje v tek, nato pa nadzira njihovo pravilno delovanje.

In to še ni vse. S povečanjem družbenega proizvoda je kajpak porasel tudi narodni dohodek. Na prebivalca se je povečal od 97.203 din iz leta 1939 na 246.651 din v letu 1962. Večji narodni dohodek je omogočil bogatejšo življenje vsakogar. Včasih smo bili v zadregi, ali bomo lahko zagotovili dovolj kruha, da-

vodnja že 3.013 vozil. Lani smo izdelali 42.511 radijskih sprejemnikov. V petnajstih letih se je povečalo število registriranih motornih vozil v Sloveniji od 8.417 na 68.759. V zadnjih desetih letih smo v Sloveniji zgradili 326 kilometrov in obnovili 640 kilometrov cest, 840 km železniških prog, 16.844 stanovanjskih zgradb, 266 šol in internatov, 128 zdravstvenih objektov in tako dalje.

Po najdovejših podatkih je v Sloveniji že manj kot četrtina prebivalstva zaposlena v kmetijstvu. To pomeni, da sodi že v vrsto razvitih industrijskih držav. S svojo razvitejšo industrijo ima Slovenija nad vse pomembno mesto v Jugoslaviji. Vključevanje celotnega jugoslovanskega gospodarstva v mednarodno delitev dela prinaša koristi tudi slovenskemu gospodarstvu. Hkrati v Jugoslavijo postaja tudi Slovenija pomemben činitelj v mednarodnem gospodarstvu predvsem z novo kvaliteto v gospodarskih odnosih med državami.

Slovenija ima svetlo, še več, napredka obetajočo prihodnost le v bratski skupnosti jugoslovanskih narodov. V družini enakopravnih narodov je razbila okove suženjstva in si priborila svobodo, v njej je doživela svoj gospodarski, družbeni in kulturni vzpon, v njej bo uresničila svoj cilj — zgraditev socializma.

France Mihalovčan

Boris Kidrič:

ZGODOVINSKI ZBOR

Prvič v naši narodni zgodovini so se sredi ogorčenih bojev, ki jih bije z zakletim sovražnikom našega naroda narodnoosvobodilna vojska, zbrali svobodno izbrani, izvoljeni odposlanci slovenskega ljudstva in zastopniki narodno osvobodilnega gibanja iz vseh slovenskih dežel.

Ze samo to dejstvo daje prvemu Zboru odposlancev slovenskega naroda zgodovinsko obeležje in zgodovinski pomen. Seveda pa v tem še daleč ni izčrpana vsa pomembnost Zbora. Če hočemo Zbor in njegovo vsebino vsaj približno prav oceniti, je treba po-

udariti, da je bil to Zbor, ki je zrasel na temeljih pristne ljudske demokracije in iz najsodobnejše borbe, kar jih je kdaj koli bojeval naš narod.

Preko Zbora odposlancev je potemtakem spregovorilo samo slovensko ljudstvo in je spregovoril sam slovenski narod.

Zato so tem pomembnejša dejstva, ki z načelne strani osvetljujejo tehtnost nekaterih zaključkov prvega Zbora odposlancev.

Zbor se je enoglasno — brez kakršne koli diskusije — odločil za neizprosno borbo proti okupatorju ne gle-

de na žrtve, ki jih taka borba nujno terjala. Na vprašanje, ki ga je predsednik Izvršnega odbora tovariš Vidmar v vsej širini in globini postavil pred Zbor, na vprašanje namreč, ali Zbor potrjuje pravilnost dosedanje poti Osvobodilne fronte pa čeprav je ta pot terjala tudi žrtve, je Zbor odgovoril brez pridržka pozitivno. In ne samo to: Zbor je ugotovil, da bi bilo brez borbe še več žrtev. Pa tudi ta ugotovitev ni bila zadnja beseda, ki jo je Zbor spregovoril glede vprašanja žrtev in neizprosne oborožene akcije. Zbor odposlancev je namreč doma in pred svetom slovesno naglasil, da je samo neizprosna oborožena akcija rešila slovenski narod pred poginom.

Zaupnica, ki jo je Zbor odposlancev izrekel Izvršnemu odboru, je edinstvena v naši politični zgodovini. To ni sa-

(Nadaljevanje z 2. str.)
na Primorsko in proti Italiji. Ne da bi hoteli obširneje prikazovati stanje na Dolenjskem ob kapitulaciji Italije,

je vendar v tej zvezi zanimivo, kakšen je bil položaj ob času italijanske kapitulacije prav v Kočevju, v mestu, kjer je slab mesec kasneje

zasedal Zbor odposlancev slovenskega naroda. Tovariš Rudi Podlogar je o tem v kočevskih Novicah napisal naslednje:

nem ozemlju pričeli pripravljati volitve tako, da so na številnih sestankih in zborovanjih razlagali prebivalstvu pomen teh volitev, nakar so bili z večino prisotnih od predlaganih kandidatov izvoljeni odposlanci. Enako je vojska na zborih posameznih bataljonov izbirala svoje odposlance, vsem pa je bilo sporočeno, da jim bo čas in kraj zbiranja in odhoda pozneje sporočen. V mestih in pokrajinah, ki so bile še pod popolno kontrolo sovražnika, so se volitve odposlancev izvršile na ilegalnih sestankih, kjer pa tudi teh ni bilo mogoče izvesti, so bili na zbor odposlancev poklicani vodilni predstavniki organizacij Osvobodilne fronte.

V Novem mestu, kjer je zaradi bombardiranja mesta 14. septembra 1943 in stalnega preletanja sovražnih avionov prebivalstvo običajno ob zgodnjih jutranjih urah zapuščalo mesto in se vračalo šele kasno zvečer, so se volitve po posameznih terenskih organizacijah vršile tako, da so bili kraji za zborovanja določeni v neposredni bližini mesta, npr. v drevoredu pri kmetijski šoli na Grmu, ali pa so aktivisti sklicevali zborovanja na krajih v okolici, kjer se je zadrževalo večje število meščanov, npr. v Srebrničah. Volitve so v danih okoliščinah potekale v redu in proti koncu septembra so odposlanci prejeli poziv, naj bodo pripravljeni za odhod. Vsem je bilo naročeno, naj bodo primerno opremljeni za pot tako z obutvijo kot obleko, le tega ni nihče vedel, kam jih bo vodila pot.

Na volitvah so bili za odposlance Novega mesta oz. novomeškega rajona in okrož-

Boris Kidrič, veliki revolucionar in ljudski voditelj, ki je s svojim ustvarjalnim delom postavil temelje za usodne sklepe, sprejete pred dvajsetimi leti v Kočevju. Bil je in bo ostal eden izmed najvidnejših graditeljev prve slovenske ljudske oblasti. V teh dneh se ga bomo v Kočevju in po vsej domovini znova toplo spominjali, večno hvaležni za vse, kar je zapustil svojemu narodu.

ja izvoljeni naslednji: Mica Pakiž, Deša Picek, Lado Seferlič, Jože Hribar, Danijel tinc, dr. Ivan Vasič in Mal Lepin, Franc Mirtič, Silverij ka Zupančič.

Kočevje v septembrskih dneh 1943

Rajonski odbor OF v Kočevju je dobil že 8. septembra 1943 obvestilo, da je sklenila Italija premirje z Anglijo in njenimi zavezniki.

Zato je odbor še istega dne zvečer sklical sejo v pisarniških prostorih podjetja »SALCI«. Te seje so se udeležili: dr. Anton Hočevar, Bogomir Gerlanc, Alojz Piščanc, Jože Zagar, Angelo Brestoni, Vlado Vodopivec, Roža Piščanc, Egon Conradi, Franc Hude, Pavle Bregant, Marino Pavlič iz Ljubljane in Jože Kalan. Na seji so ugotovili, da italijanska vojska v Kočevju še vedno vrši normalno svoje poste ter ni opaziti nikakih sprememb. Sklenili so, da se dr. Hočevar takoj poveže z županom Gabrianom in skliče na občino posvet občanov, ki naj sprejme oblast v svoje roke.

9. septembra 1943 je bila druga seja rajonskega odbora OF v gostilni Poje. Te seje so se udeležili tudi člani okrožnega odbora OF. Ugotovili so, da je italijanska vojska že dopoldne izročila svoja skladišča in poveljstvo v Kočevju oddelkom bele garde, v opoldanskih urah pa je odšla proti Ribnici. Naše partizanske edinice so se zadrževale izven Kočevja, kjer so že razoroževale italske oddelke. V mestu samem so bili le terenci. Tov. polk. Vodopivec je po nalogu OF že dopoldne vršil po mestu mobilizacijo in prevzemal skladišča. Pri tem ga je napadel oddelček bele garde, vendar ni bilo žrtev. Ko je Havelka, duševni vodja bele garde v Kočevju, uvidel, da med prebivalstvom v Kočevju nima pristašev, se je tudi bela garda priključila odhajajoči italijanski vojski. Pridržali so se jim tudi nekatere družine civilnega prebivalstva, n. pr. Loser, Havelka, Venturini, Ivančič, Horak in drugi. Se istega dne popoldne so vkorakale v mesto edinice NOV in POS, ki so jih prebivalci s petjem in cvetjem navdušeno sprejeli.

Vsa javna oblast v rokah OF

Dne 10. septembra je bila v mestni posvetovalnici skupna seja rajonskega in terenskega odbora OF. Ugotovili so, da je prišla zasedba Kočevja vsa javna oblast v roke OF. Zato prevzema OF v Kočevju vse dotlejše javne politično pravne poste.

Dne 11. septembra so pooblaščenca na dopoldanski seji že poročali o svojem delu. Zaprta italijanska vojska, posebno orožje in municija, so pridno zbirali in odvažali v dobro skrite bunkerje izven

mesta. Bilo je pa izredno obupno stanje gospodarstva v mestu. Za tovarne in obratne delavnice ni bilo surovin. Ni bilo denarnih sredstev za plače delavcem. Zaloga hrane so bile zelo picle. Zato je izvoljena gospodarska komisija na predlog Franca Kovača razpisala posojilo. Hrano so delili prenselveno bolnikom in otrokom. Vse premoženje oseb, oz. družin, ki so pobegnile z okupatorjem, so zaple-

nili. Izvršena je bila mobilizacija vseh moških, ki so bili sposobni nositi orožje.

Tiste dni, ko so v mestu reševali gospodarska vprašanja, so edinice NOV in POS razoroževale umikajoče se italijanske divizije. Italijanske enote in bela garda iz Kočevja so bili razoroženi pri Dolenji vasi. Večji oddelki italijanske vojske so bili razoroženi še v Kočevski Reki, Starem Logu in drugod.

Volitve odposlancev

Naše vojaško in politično vodstvo je ob kapitulaciji Italije znalo izbojevati vse uspehe, ki so bili možni v vojaškem in političnem pogledu. K osvobodilni fronti je bilo pritegnjeno vse, kar je bilo količjak zdravega v našem narodu. Izvršni odbor OF je takoj začel z organiziranjem ljudske oblasti, v Slovenskem primorju je vso javno upravo prevzel pokrajinski narodnoosvobodilni svet, ki je proglasil združitev Primorske s Slo. ujo, in pričel je pripravljati volitve odposlancev slovenskega naroda, ki naj bi se zbrali na določenem kraju, ki iz konspirativnih razlogov ni bil javno razglašen. Ta Zbor odposlancev slovenskega naroda je imel biti in je tudi postal prvi ljudski parlament našega naroda v vsej njegovi zgodovini. Razvoj naše ljudske oblasti od prvih početkov do kočevskega Zbora je sedanjí rektor ljubljanske univerze dr. Makso Snuderl takole označil:

»Kadarkoli je zavzelo politično gibanje Osvobodilne fronte tak obseg, da ga je ta postavljala tudi pred javne naloge, se je v težnji po urejanju doseženih rezultatov v smeri revolucionarnih ciljev pojavil revolucionarni dekret, ki je doseženo ugotovil in nakazal nadaljnji razvoj. Ze septembra 1941, ko so množice začele sodelovati v OF, ko so se formirali partizanski oddelki in začel oboževani boj, se ustanovi SNOO kot organ, ki naj združuje v sebi elemente, ki so tedaj — po Kidričevih besedah — pomenili državo v državi, in se izda vrsta revolucionarnih odlokov. Ko je spomlad 1942 osvojen prvo ozemlje, spet nastopi revolucionarni akt: razpis

volitev za NOO, ustanovitev vladi podobnega Narodnega osvobodilnega narodnega sveta, volitve in ustanavljanje NOO. Izdan je bil celo že poziv za Zbor odposlancev NOO, vendar pa je roška ofenziva preprečila nadaljnji razvoj. Tudi tokrat je vrsta odlokov urejevala javne zadeve.

Kapitulacija Italije in osvoboditev skoraj vse od Italijanov zasedene dežele razen Ljubljane, poraz belogardizma ter manifestacije ljudstva za partizansko borbo in za OF pa so postavile OF in KPS odločno pred še večje naloge. Bilo je treba to deželo upravljati in vojaško braniti, pa tudi izkoristiti nastali položaj za revolucionarne namene boja, za izgraditev samostojne Slovenije v zvezi z drugimi bratskimi narodi. Te priložnosti nismo zamudili. Razglašena je bila splošna vojaška obveznost z mobilizacijo, postavljeni vojaški zaledni organi: vaške straže, komande mest in komande področij ter ustanovljena upravna komisija z upravnimi resorji.

Glavno pa je bilo postaviti skladno z uspehi NOB v Sloveniji in Jugoslaviji tudi državno-politično obliko, ki bi na temelju vseh teh pridobitev začela državnopravno oblikovati uspehe revolucije. Saj nihče ni pričakoval, da gre boj za obnovitev starega. To je storila Slovenija na kočevskem Zboru, pičila dva meseca kasneje pa tudi AVNOJ v Jajcu glede vse Jugoslavije.

OF je 12. septembra objavila razglas, da sta OF in NOV prevzela vso oblast na osvojenem ozemlju. Hkrati je IOOF razpisal splošne volitve za Zbor odposlancev slovenskega naroda.

Priprave na zbor

V skladu z objavljenim razpisom, ki ga objavljamo

danes še posebej, so aktivisti OF na vsem osvoboje-

mo zaupnica vodstvu, neprimerno več je ta zaupnica, zaupnica Osvobodilni fronti kot gibanju je to, zaupnica vsej vsebini in smeri Osvobodilne fronte je bila izrečena na Zboru.

Zbor odposlancev je enodušno obsodil belo in plavo gardo ter zahteval, naj ju narodna oblast energično, brez usmiljenja iztrebi. S tem je dal naš slovenski narod, je dalo naše slovensko ljudstvo kar najodločnejši odgovor vsem tistim ljudem brez hrbtenice, ki bi radi »pomirili« ogenj in vojto, podjarmljeni narod in njegovega zatiralca, borca za svobodo in ogabnega izdajalca. Zbor odposlancev je slovesno naglasil, da je mogoča samo ene vrste enotnost, namreč b o r b e n a enotnost slovenskih narodnih množic, enotnost, škovana v borbi in za borbo proti okupatorju, enotnost, ki jo je že ustvarila

in jo uteleša naša divna Osvobodilna fronta.

Zbor se je brez pridržka izjavil za novo, demokratično, na narodni enakopravnosti temelječo Jugoslavijo in je tako s svoje strani doprinesel zgodovinski delež k nerazdružljivemu, enakopravnemu bratstvu južnoslovenskih narodov v sedanjosti in bodočnosti.

Zbor je s svojimi burnimi, spontanimi ovacijami za tovariša Tita izrazil vso globoko ljubezen, ki jo gojijo naše narodne ljudske množice do svojega preizkušenega voditelja in vrhovnega komandanta. Pristrčnejših in globlje občutenih priznanj od onih, ki jih je doživel na Zboru naš narodni heroj, iz pristnega ljudskega sinu v legendarnega sinu vzrasli tovariš Tito, si sploh misliti ni mogoče...

Iz spominov odposlancev na volitve in na pot v Kočevje

Kako so potovali Novomeščani, o tem je odposlanica rajona Novo mesto tov. Mica Ferlič napisala nekaj spominov pod naslovom

Konspiracija

»Ko sem se kot aktivistka Osvobodilne fronte tisti dan (misli dan, ko so bile izvršene volitve na Grmu) vrnila s terena Smarjeta v Novo mesto, so mi povedali, da sem bila na volilnem sestanku v drevoredu na Grmu izvoljena za odposlanico. Na vprašanje, kam bomo šli, ni vedel seveda nihče odgovoriti. Tudi dan odhoda ni bil povedan, naročeno je bilo le, da se primer- no toplo oblečemo in obujemo. »Tudi odejo vzemi s seboj in na žlico ne pozabi!« so mi naročili. Ker nisem imela

primerne obutve, sem najprej obutev, sem dobila tudi spohitela k tovarišu Tilnu v Bršlin in ga prosila, naj mi dodeli usnje za čevlje. Danes že pokojni čevljar tov. Mat, ki je takrat stanoval v Zabji vasi, mi je takoj začel delati čevlje in jih pravočasno napravil, za kar sem mu še danes hvaležna, saj so mi potem še dobro služili dve leti mojega partizanstva.

En sam odgovor: KONSPIRACIJA...

Se danes mi v ušesih zveni mi tajinsvena beseda »konspiracija«, ki je lebdela nad nami ves čas priprav za zborovanje in še na vsej polinanj. Na vprašanja: kam, kdaj, kako in na kakšen način bomo potovali, smo vedno prejeli en sam odgovor: konspiracija.

Prav tisti večer, ko sem od čevljarja prinesla svojo novo

Končno je dal Zbor tako glede na svojo sestavo kakor glede na svoje ugotovitve duška enemu izmed osnovnih spoznanj našega osvobodilnega boja, spoznanju namreč, da so ljudske množice tiste, na katerih je treba graditi usodo našega naroda.

S tem pa je Zbor — ne glede na vse svoje drugo velikansko delo, ki ga je opravil — v imenu slovenskega naroda in slovenskega ljudstva položil temelje za vso našo bodočo borbo, za našo smer in perspektivo.

Ponavljamo: prek svobodno izvoljenega Zbora svobodnih odposlancev slovenskega naroda in resničnih ljudskih predstavnikov je spregovoril narod sam.

Zato je danes še jasneje ko kdaj koli poprej, kaj narod in ljudstvo hočeta in kdo narod ter ljudstvo zastopa.

POSEBNO OBVESTILO

borcem Zapadno-dolenjskega odreda in IX. udarne brigade

Udeležimo se proslave 20. obletnice kočevskega Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju v nedeljo, 6. oktobra 1963! Zbor borcem Zapadno-dolenjskega odreda in IX. brigade bo pred šolo »Mirka Bračiča« ob 9.30. Po našem zboru se skupno udeležimo zborovanja.

(Nadaljevanje s 3. str.)

zili smo se mimo požganih vasi, kjer so nekdanje domačije obkrožali najlepši sadovnjaki, bogato obloženi z lepim zrelim sadjem. Nekam poseben občutek nas je prevzemal, ko smo v mnogih sicer požganih in deloma porušenih hišah videli povsem nedotaknjene krušne peči, veru znak tople domače sreče in družinskega zatišja. Kamioni pa so vozili dalje v velikih razdaljah med seboj, kar je bil zopet varnostni ukrep zaradi morebitnih napadov iz sovražnih letal. Po dve uri trajajoči počasni vožnji se je naš kamion ustavil v neki vasi, ki ji danes ne vem več imena. Tam so nas povabili h kosilu in dali nasvet, naj se dobro odpočijemo in se nikar ne zbiramo v gručah, da nas ne opazi sovražnik iz zraka.

Ponoči smo prišli v Kočevje

Počasi je minevalo popoldne, zvečer so nam zopet postregli z večerjo, obenem pa tudi naročili, naj se po večerji takoj naložimo na kamione. Veseli, da gremo zopet dalje, smo vozili v popolni temi in brez luči in se končno pripeljali v — Kočevje. Zdaj smo videli, da smo na cilju. V mestu je bila izvedena najstrožja zatemnitev, ljudje pa vse živo in vsi so se le šepetaje pogovarjali. Pomikali smo se proti veliki temni stavbi na robu Kočevja in stopili v temno vežo takratnega Sokolskega, danes Seško-vega doma. Iz veže pa smo naekrat stopili v slavnostno okrašeno in razsvetljeno dvorano doma, v katerem je šumelo kot v čebelnjaku. Ob 9.

uri zvečer se je začelo slavnostno zborovanje, ki ga je otvoril naš novomeški rojak tov. Bogdan Osolnik. Stojte in dolgo smo pozdravljali člane Izvršnega sveta in delegacije naših bratskih republik. Solze so mi bile v očeh ob pogledu na utrujenega dr. Ivana Ribarja, na našega Beceletovega očeta in na toliko drugih, ki so med neizmernimi nevarnostmi in po dolgotrajnih poteh prišli iz vseh delov Slovenije na naše zborovanje. Ko smo 3. oktobra s strahom poslušali odmeve bombardiranja Novega mesta, smo šele prav doumeli pomen skrivnostne besede — konspiracija. Saj je sovražnik napadal naše mesto gotovo zato, ker je domneval, da je v Novem mestu zbrano vse to, kar je resnično bilo v Kočevju.

Dolga pot primorskih delegatov

S konjema med sovraže v železju

Na srečo nas Nemci iz tankov niso opazili. Pozneje smo izvedeli, da jih je bilo sedem in so bili zaščitnica vojaške kolone, ki je prenočila v Ilirski Bistrici. Sčutili so jih čez noč v Šembijah, ker so vedeli, da so v gozdocnih parizani. V isti noči sta šla člana okrožja Jadran in Dušan na konjih proti Mašunu. Jadran se je hotel prepričati, če bodo vsi odposlanci pravočasno odšli za Mašuna. Ko sta hotela pri Šembijah prečkati cesto, sta zagledala na cesti temno gmoto. Ker je bila noč precej temna, sta najprej pomislila, da je to voz sena. Ko sta se iz bližine prepričala, da je tank, sta bila prepričana, da je Cankarjeva brigada kje iztaknila tanke. Na Nemce nista niti pomislila, ker ti niso nikoli uporabljali zgornje ceste; posluževali so se le nove spodnje asfaltirane ceste. Skočila sta s konj in Dušan se je z roko dotaknil tanka in šele takrat zagledal kljukasti križ, ki se mu je grozeče zasvetil pred očmi. Takoj nato je zagrmel ostrí »Halte«, katerega je spremljal rafal iz strojnice. Oba naenkrat sta izpodbodla konja in ju nagnala proti sredini vasi. Nemci so z vsem ognjem udarili v smer, kamor sta odpekotala konja, onadva pa sta pod okriljem temne noči krenila v nasprotno smer proti Podaboru.

Kako so potovali odposlanci iz Primorske, o tem je v letošnji 5. številki lista Snežnik pisal Milan Zidar-Stojan. V teh spominih obširno pripoveduje o položaju, ki je nastal v Brkinih in na Krasu po kapitulaciji Italije, in o pozivu na zborovanje aktivistov, ki se je vršilo v Tatrah, kjer se je takrat nahajala tudi brkinska brigada, in nadaljuje:

»Med tem časom so prispele še delegati ostalih rajonov in proti večeru so se začele volitve za odposlance v kočevski Zbor.

Po končanem volitvah smo povečerjali in odšli spat na senik. Se prej smo se dogovorili, da se čne 28. 9. vsi snidemo v Mašunu, kjer je komanda mesta Ilirska Bistrica imela svoj sedež. Do tam da naj gremo posamič ali v majhnih skupinah ter prekoračimo glavno cesto Postojna-Rupa in železniško progo po možnosti ponoči, da nas sovražnik ne presenetí.

Delegat med Nemci — v domači hiši . . .

Drugo jutro smo odšli vsak na svojo stran. S tov. Logar

Pred tanki v grmovje

Takoj po odhodu Nemcev so prišli k meni, kot smo se dogovorili, še tovariši Logar, Škrj in Mikuletič, poslanci, izvoljeni v našem rajonu. Prišli so otovorjeni s težkimi nahrbtniki, v katerih so imeli razen hrane še odeje in eden celo šatorsko krilo. Oprtal sem si tudi jaz svoj težki nahrbtnik, ki mi ga je žena pripravila. Nato smo se zmuznili posamič iz hiše, dogovorjeni, da se počakamo v Globovniku.

Globovnik se imenuje globel, ki jo je izdolbel v dolgih letih potoček, ki teče okrog 800 m severozahodno od Ilirske Bistrice. Med obdelanimi lehami zemlje je veliko porasčenih kotanj. Tu smo se setali in šli po stezi, ki seka cesto, polno ovinkov, proti Šembijam. To je prva vas, skozi katero pelje stara makadamska cesta, ki veže Ilirsko Bistrico s Pivko. Ko smo prišli med prva dva ovinka, vzklikne Škrj: »Tanki! In res, po cesti od Šembij proti nam se valijo nemški tanki. Kot bi trenil, se spustimo včljub težkim nahrbtnikom nazaj in se zaženemo v bližnjo kotanjo, obraščeno z grmovjem. Za umik nazaj ni bilo več časa, ker bi nas Nemci opazili. Zarili smo se v grmovje, v upanju, da so na cesti samo tanki. Če bi bila za tanki še pehota, bi ta več kot gotovo šla po bližnjici in za nas ne bi bilo rešitve. Kako nam je bilo pri srcu, ko so v bližini nas ropotali sovražni tanki, je težko opisati.

Neugodno stisnjen v varstvu grmovja sem se spomnil na odlomek v šolskem berilu. Lea Faturjeva tam opisuje, kako so v starih časih, ko se je tu v Globovniku prejšnja cesta strmo dvigala ob potoku, prežali stisnjeni v kotanjah cestni razbojniki ter napadali postiljone in voznike. Postiljoni pa so se bolj balj močne burje, ki je ravno na tem delu najhujša, kot pa cestnih razbojnikov, ki tudi niso prizanašali.

Od Mašuna do Leskove doline

Medtem ko smo na Mašunu čakali tovorni avto, smo si ogledali grad. Prva stavba na tem mestu je bila zidana že leta 1873. To je bilo kmalu potem, ko so po zemljiški odvezi leta 1870 dobili kmetje svoje gozdove. Avgusta meseca leta 1874 je bila stavba pokrita. Ker pa so bili okolški kmetje mnenja, da so njihove pravice in svoboščine z gradnjo te hiše prikrajšane, češ da je zidana na zemljišču, ki pripada težaku, so jo čó tal porušili. Seveda so bili za to kaznovani in zaprti. Leta 1875 so grad ponovno zgradili knezi Schönburg-Waldenburg, leta 1878 se je pa vanj vseil nadgozdar. Po prvi svetovni vojni leta 1919 je požar uničil celotno stavbo, ki so jo ponovno zgradili leta 1921 kot lovski gradič. Stab komande mesta je čó bil medtem nalog od Glavne

(Nadaljevanje na 5. str)

Iz Podbočja na kočevski zbor

Odposlanec Podbočja tovariš Franc Dragan je svoje spomine na volitve in na pot v Kočevje opisal v POSAVSKEM TEDNIKU z dne 3. oktobra 1963 takole:

»Na teritoriju sedanje občine Podbočje so se vršili volilni sestanki v Podbočju, Slivju, Dobravi in Dolu. Na te sektorske sestanke so prišli ljudje iz vseh ostalih vasi. Pri teh volitvah je čó letala ta část tudi mene, da sem bil na tem področju izvoljen za delegata v Zbor odposlancev slovenskega naroda. Za volilno enoto Kostanjevica je bil pa izvoljen tov. Anton Kavčič iz Orehovca, ki se je v septembru vrnil iz italijanske internacije. Komaj smo bili izvoljeni — smo morali že na pot. Zaradi varnosti nismo bili prej obveščeni, kje se bo vršil Zbor. Vendar je šlo vse vnajlepšem redu. Tako nas je naš vodnik z novomeškega področja dne 1. oktobra 1943 pripeljal v lepo slovensko starodavno vasico Dvor ob Krki. Tam smo zagledali polno zbranih odposlancev, došlih iz raznih strani Slovenije. Na Dvoru smo se naložili na velike kamione (zaplenjene Italijanom) in pripeljali v mesto Kočevje. Težko je danes opisati občutek, ki so me navdajali takrat ob prihodu v Kočevje, pa čó tudi je bilo to že ponoči. Na oknu hiše v glavni ulici so brneli iz velikega zvočnika zmagoslavna poročila londonskega radia o velikih uspešnih zavezniške Rdeče armade. Po ulicah so stali veliki oklopni avtomobili, mimo nas pa so elegantno in tiho brneli osebni avtomobili, ki so prevažali goste ter naše

več deklamacij in izvedli več pevskih točk. Kljub celonočnemu zborovanju in pozni jutranji uri smo šli svečano razporejeni k svojim avtomobilom, ki so nas odpeljali v bližnje vasi, kjer smo se naložili in pripravljali na drugo nočno zborovanje.

Ob zboru odposlancev slovenskega naroda v Kočevju: razgovor izvoljenih delegatov na cesti (prvi od leve: pokojni Sandi Majcen iz Mokronoga)

Viharni pozdravi borbeni partizanski Ljubljani

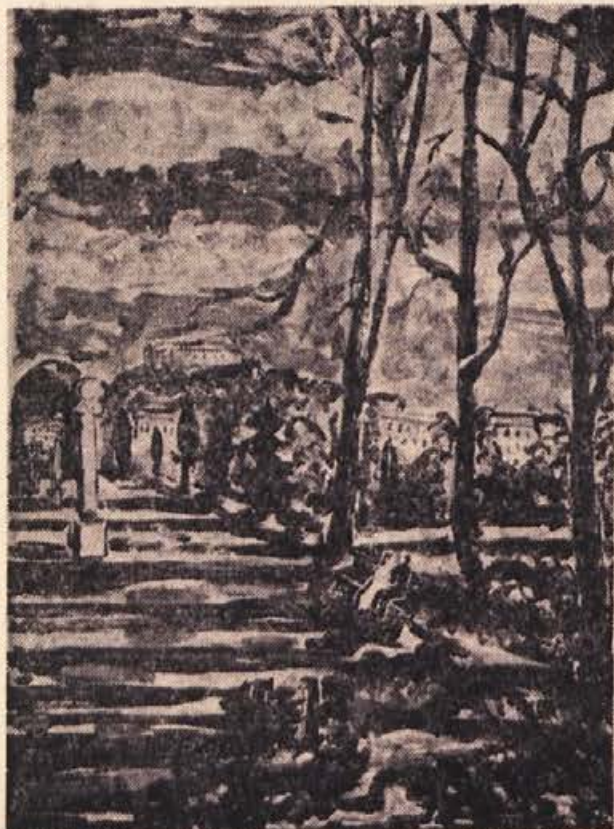
Odposlanci Ljubljane, tovariši France Kimovec-Ziga,

Vlado Krivic in Leopold Kresse so zadnjega septembra s ponarejenimi izkaznicami prestopili blok na meji Ljubljane in po daljši poti prišli na Dvor pri Žužemberku, kjer so se pridružili ostalim delegatom. Kot je pripovedoval Vlado Krivic, so na Dvoru našli že precejšnje število odposlancev, ki so se pripravljali na odhod s kamioni. Ker jim na vprašanje, kdo, kod in kam, ni nihče odgovoril, razen zopet z besedo konspi-

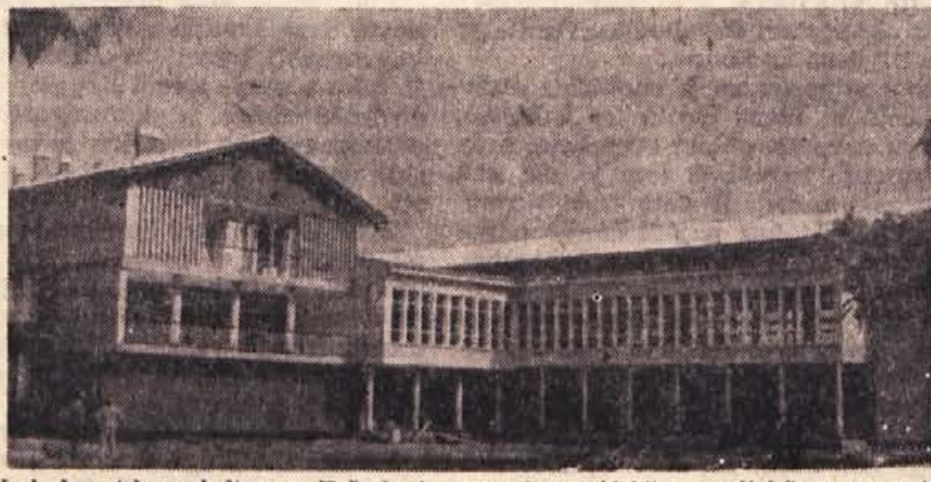
racija, so se ljubljanski odposlanci kar naložili na enega izmed kamionov in na vprašanje, kdo so, odgovorili: »To, kar vi,« in na vprašanje, kam grečo, odgovorili: »Tja, kamor vi!« Tako so poslanci neuklonljivo in boreče se Ljubljane prišli na kočevski Zbor, ki je na pozdrav Ljubljane, sporočen po tovarišu Vladu Krivicu, odgovoril s takšnim viharnim navdušenjem, kot je bila pozdravljena morda le še delegacija naše Primorske.

Vpis posojila je več kot samo dolžnost, to je dokaz vaše solidarnosti s prizadetimi Skopjanci

racija, so se ljubljanski odposlanci kar naložili na enega izmed kamionov in na vprašanje, kdo so, odgovorili: »To, kar vi,« in na vprašanje, kam grečo, odgovorili: »Tja, kamor vi!« Tako so poslanci neuklonljivo in boreče se Ljubljane prišli na kočevski Zbor, ki je na pozdrav Ljubljane, sporočen po tovarišu Vladu Krivicu, odgovoril s takšnim viharnim navdušenjem, kot je bila pozdravljena morda le še delegacija naše Primorske.

Miha Maleš: Ljubljana, Tivoli (monotipija, 1956)

Novi dom telesne kulture v Kočevju je pomembna pridobitev razvijajočega se mesta ob Rlinži

Sredi vojne vihe so pred 20. leti svobodno izvoljeni odposlanci slovenskega ljudskega naroda na zasedanju v Kočevju poslali navdušene pozdrave tudi vrhovnemu poveljniku naše osvobodilne vojske. Ob slavni obletnici revolucionarnega akta slovenske državnosti pošiljamo tokrat plamteče pozdrave predsedniku SFRJ tovarišu Josipu Brozu-Titu, ki se trenutno nahaja na poti miru v državah Latinske Amerike. — V razgovorih s predsednikom Goulartom (Brazilija) je tovariš Tito med drugim dejal tudi tole: »Zdi se mi, da je formulacija 'dva bloka', vzhodni in zahodni, v nekem smislu že

zastarela. Ne gre več za polarizacijo na tej liniji, ampak za notranjo polarizacijo, za polarizacijo znotraj blokov, za polarizacijo na mirojubne in na nemirojubne sile. Vprašanje družbenih sistemov je v tem smislu drugotnega pomena. Osnovno vprašanje je: vojna ali mir. Vztrajanje pri blokhi bi delovalo v antagonističnem smislu. Čas je, da te stvari revidiramo, da jih postavimo na svoje mesto...«

(Na sliki: prisrčno slovo predsednika republike tov. Tita ob njegovem odhodu v države Latinske Amerike — foto: G. Kuderski)

ustanovljene Ljubljanske brigade. Tu smo se šele prav odahnil, se počisto najedli in nato nadaljevali pot proti Blokam, skupaj z večjo partizansko kolono...

Na Blokah smo naleteli na našo vojsko, dobro in enotno oblečeno ter opremljeno z zaplenjenim orožjem razorožene italijanske divizije.

V vasi je bil štab neke večje enote, vsaj brigade, če ne celo divizije, morda osemnajste. Množica čedno oblečenih partizanskih oficirjev, raznih kurirjev in drugih štabnih ljudi je neprestano odhajala in prihajala. Vsem se je nekam neznanško mudilo in z važnimi obrazi so hiteli mimo, ne da bi se sploh zmenili za nas...

Hitro je zapihal drug veter

Končno smo z Matijevim posredovanjem dobili zvezo za naprej. Od nekdaj se je celo z avtom pripeljal neki višji

funkcionar, in ko so mu v štabu povedali, da skupina Gorenjcev čaka zunaj na odhod na Zbor odposlancev, je takoj prihitel ven, nas bučno pozdravil, vsakemu pošteno stresel roko in nas očetovsko trepljal po ramenih. Za njim je pristopil tudi nekdo iz tistega štaba in nas prav tako prijazno pozdravil, kot da ne bi že pred poldrugo uro vedel, kdo smo in kam smo namenjeni. Ta pozornost nam je bila vendarle v skromno zadoščenje, in nekoliko boljše volje smo dočakali kamion, ki nas je skupaj z drugimi sredi popoldneva odpeljal dalje. Med veselimi petjem in radovednim razgledovanjem po prijetni notranjski pokrajini je pot hitro minila in tik pred večerom smo se ustavili v Kočevju.

Zborovanje se je imelo vsak čas začeti, tako da smo prišli še pravočasno. Čakali so le še na Gorenjce, in če se prav spominjam, tudi na Stajerce...«

Kako je potekal kočevski zbor

Za zasedanje Zbora odposlancev slovenskega naroda je bil določen Sokolski dom v Kočevju, mesto Kočevje pa je bilo izbrano za zasedanje Zbora zato, ker je ležalo globoke v sredini osvobodjenega ozemlja in so se vojaške akcije razvijale v širokem loku od našega Zasavja prek ozemlja tik pod Ljubljano in vzdolž železniške proge Ljubljana—Trst.

Za zasedanje Zbora so bile določene nočne ure in se je začelo vsak dan ob 9. uri zvečer ter se končevalo v zgodnjih jutranjih urah. Prvi dan, 1. oktobra, je bila slavnostna otvoritvena seja, ki jo je odprl predsednik IO OF. Dvorana sama je bila slavnostno okrašena, naši umetniki so jo poslikali z risbami s partizansko motiviko, nad odrom pa so bile v velikih črkah napisane znamenite besede Ivana Cankarja »Narod si bo pisal sodbo sam!«

Po prebranju odloka IO OF o zasedanju Zbora odposlancev slovenskega naroda in proglastitvi, da je zasedanje odprto, je v dvorano s krepkim in dostojanstvenim korakom prikorakala četa naše vojske s slovensko zastavo. Bil je izvršen pozdrav zastavi in celotni Zbor je odpel slovensko narodno himno. Po odhodu častne čete je predsednik IO OF tov. Josip Vid-

mar v svojem otvoritvenem govoru poudaril predvsem vsenarodni pomen tega Zbora, katerega se udeležujejo predstavniki vsega slovenskega ljudstva iz Primorske, Koroške, Gorenjske in Stajerske skupaj s predstavniki prebivalstva Dolenjske, Notranjske in Bele krajine. Poudaril je, da še nikdar v slovenski zgodovini niso bili na takem svobodnem ali osvobodjenem zborovanju, ki pa ima hkrati že tudi zakonodajen in državotvoren značaj, in da še nikdar niso bili na takem politično tako pomembnem zborovanju zbrani odposlanci vseh slovenskih pokrajin. Poudaril je dalje demokratičnost tega Zbora, saj so bili njegovi odposlanci izvoljeni na volitvah, na katerih je bila volilna pravica priznana slehernemu Slovincu od izpolnjenega 17. leta dalje, priznana aktivna in pasivna volilna pravica borcev v partizanskih enotah. V nadaljnjih besedah je orisal razvoj osvobodilnega gibanja in podčrtal izredno važno in vodilno vlogo Partije pri tem razvoju ter končno izrekel trdno vero, da bo slovenski narod dosegel svoj veliki cilj, to je svobodno in združeno Slovenijo v svobodni in resnično demokratični Jugoslaviji.

(Nadaljevanje na 6. str.)

(Nadaljevanje s 4. str.) ga štaba, da naj pošlje takoj v kočevsko okolico vsa razpoložljiva motorna vozila. Tam se je takrat ustanovila avto četa. Majši kamion nas je zapeljal do Leskove doline, kjer nas je čakala vrsta kamionov, ki so jih upravljali Ludvik Muha in Slavko Mulha iz II. Bistrice in ostali vozniki iz okoliških vasi. Pred kamioni je stal oklopni avto z voznikom Alojzom Kunčičem iz II. Bistrice. Ko smo se, kolikor je bilo mogoče udobno, namestili po teh kamionih, smo zapustili Leskovo dolino.

V Leskovi dolini je bila najstarejša gozdarska naselbina. Pred več kot sto leti je imela tu francoska družba svojo tovarno, v kateri je pridobivala neke vrste olja. Takrat so tudi posekali ves bukov les daleč naokrog. Zato vidimo danes tam le iglavce.

Od Snežnika do Kočevja

Na svoji poti smo se za kratek čas ustavili na gradu Snežnik, kjer je bil, kot že rečeno, štab XIV. divizije.

Ta grad je bil zidan že v XI. stoletju, seveda v drugačni obliki. Ker je tu močan izvir, ki nikdar ne presahne, so že Rimljani napravili mimo tega gradu cesto, ki je povezovala morje z notranjostjo dežele. V zapiskih so omenjeni prvi lastniki tega gradu že leta 1337.

Pot nas je peljala potem skozi Kozarišče v Stari trg, kjer so nam postregli s skromno večerjo. Naši koloni so se tu pridružili nekateri interniranci z Raba. Odpuščenji so bili iz Rabske briga-

de zaradi izčrpanosti ali slabega zdravja in poslani domov. Zaradi njih smo morali večkrat ustaviti kolono, ker je peljala naša pot mimo njihovih domov in so na raznih križiščih izstopali. Tako smo dospeli skozi Lož, Novo vas ter požgano Sodražico do Ribnice. Na okrožju so nam povedali, da nas bo v Ribnici

čakala zveza, kjer bomo točno izvedeli, kje bo zasedanje. Zaradi konspiracije so za to vedeli le malokateri. Zveza je odlično delovala in tam smo tudi zvedeli, da se je zbor že začel.

Takoj smo nadaljevali pot ter dospeli do Kočevja malo pred polnočjo. Zaradi pozne ure in pa zato, ker smo bili

potrebni počitka, saj smo bili vsi prašni in izmučeni, so nas kurirji spremili do Livolda, kjer nas je čakalo prenočišče. Čim smo se nekoliko uredili in umili, smo pobile po sveži slami in takoj zaspali. Se prejšnjo noč smo obvestili, da drugo jutro lahko poležimo delj časa, ker bo zbor nadaljeval z delom šele zvečer.

Izpod Karavank do Rinže

Kako so potovali Gorenjci, nam pove nekaj odlomkov iz spominov tov. Vinka Hafnerja, objavljenih v Borcu leta 1953:

»Iznenada je prišel poziv na Zbor odposlancev slovenskega naroda, ki naj bi bil že v kratkem nekje na osvobodjenem ozemlju Dolenjske. Gorenjsko delegacijo so zastopali člani oblastnega komiteja KPS in pokrajinskega odbora OF. Ze naslednji dan smo že pred mrakom odinili... S seboj smo poleg nepogrešljivega intendanta in majhne zaloge gorenjskih dobrot vzeli tudi patroljo z mitraljezom. Več od kakršne koli zaščite pa so nam koristili pogumni in vpražje prebrani poljanski in dolomitski kurirji, ki so nas iz strahu za naše življenje, še bolj pa za svoja lastna, naglo in točno po njihovem »voznem redu« privedli prek vseh težav in nevarnosti dolge poti. Tle naši kurirji so svojo nalogo odlično opravili. Sicer pa na še potovanje v resnici ni bilo nič kaj prijazno. Najprej je bilo treba prekoračiti od Sva-

re mostovi so bili kaj priljubljeno mesto švabskih zased. Dalje je vodila pot preko škofjeloških hribov ter je nekje pri Crnem vrhu prekoračila italijansko-nemško mejo, ki je bila v širokem pasu izsekana, preprežena z bodečo žico in povrh tega še minirana... Za mejo so prišli na vrsto negostoljubni Dolomiti, ki so bili tisti čas na gostokot travnik s krtinami, posejani z belogardističnimi postojankami.

V stalni napetosti proti cilju

Ni torej čudno, če je vse potovanje potekalo v stalni napetosti in pripravljenosti na spopad. Posebno, odkar smo se na meji ločili od privajene gorenjske pokrajine in se pognali preko malo poznanih dolomitskih hribov, se je še povečal občutek negotovosti in stalne ogroženosti...

Iz Dolomitov sta nas dva kurirja naravnost predržno izpeljala tik ob razsvetljeni Vrhnik in dalje preko zelo »obljudena« tržaške proge na Ljubljanski vrh. Od tod smo proti jutru še s puškami

na gotovs« padli na osvobodjeno notranjsko ozemlje med pisano množico prav tedaj

Borci 1. čete IV. bataljona Cankarjeve brigade v Tihaboju — 13. oktobra 1943. Partizani so prav tako volili svoje delegate za kočevski Zbor odposlancev slovenskega naroda

Pozdrav vsem neosvobojenim Slovincem in Slovenkam

(Nadaljevanje s 5. str.)

Po izvolitvi delovnega in častnega predsednika ter zapisničarjev je bil za poslevo-dečega predsednika zbora izvoljen tov. Bogdan Osolnik, sekretar Upravne komisije za slovensko osvobodeno ozemlje. Zatem je zbor pozdravil predsednik AVNOJ dr. Ivan Ribar, predstavnik Vrhovnega štaba NOV in POJ, predstavnik CK KPJ, predstavnik britanske imperialne vojske major Jones, predstavnik ZAVNOH, predstavnik Glavnega štaba NOV in POS, predstavnik Ljudske fronte Srbije, zastopnica Slovenske protifašistične ženske zveze, predstavnik Zveze slovenske mladine, nakar so bile sprejete pozdravne brzojavke maršala Stalina in predsednika W. Churchilla in F.

Rooseveltu ter vrhovnemu komandantu NOV in POJ Jugoslavije tov. Titu. Pozdravne brzojavke so bile poslone tudi AVNOJ in ZAVNOH. S posebnim navdušenjem je bil sprejet brzojav, ki je bil poslan našim neuklonljivi in ponosni Ljubljani. Končno je bil s slavnostnega zborovanja poslan še pozdrav vsem Slovincem in Slovenkam na neosvobojenem ozemlju na Gorenjskem, Stajerskem Koroskem in v Prekmurju, vsem sinovom in hčeram Trsta in Gorice in vsem borcem in borkam brigad in odredov v severni Sloveniji. Slavnostno zborovanje je bilo zaključeno ob 2. uri ponoči, nakar je sledil kulturni program, ki so ga izvedli člani Narodnega gledališča iz Ljubljane.

bodilne vojske. Kidričevemu referatu je sledil prav tako pomembni referat tovariša Edvarda Kardelja o političnem položaju in nalogah naše osvobodilne borbe. S tema dvema referatoma je II. seja Zbora odposlancev predstavljala osrednji in najvažnejši del zborovanja.

Po obeh referatih se je k besedi oglasilo veliko število odposlancev, od katerih je bila s posebnim spoštovanjem in sočutjem pozdravljena Marija Ivančič, odposlanka S. dražice, kateri so okupatorji 29. julija istega leta pred očmi zverinsko pobili vse štiri sinove. Prav tako toplo je bil pozdravljen Franc Becele iz Zagrada za Starim gradom, ki so mu belogardisti marca tega leta pobili sina in ki je nedolgo po kočevskem Zboru skupaj s svojo ženo postal žrtev zverinskega zločina. Zborovanje je bilo zaključeno ob 4. uri zjutraj in se je nadaljevalo 3. oktobra ob 9. uri zvečer.

Na tem zasedanju je član IO OF tov. Zoran Polič referiral o graditvi nove narodne oblasti in o vključitvi prebivalstva v narodnoosvobodilno borbo, bil je sprejet predlog člana IO OF Toneta Fajfarja o mobilizaciji vse ljudske sile slovenskega naroda in vseh njegovih gmotnih sredstev za obrambo domovine pred zadnjim sovražnikom, član IO OF dr. Marjan Brečelj je govoril o gospodarstvu, finančah in prehrani, nakar je o obeh referatih sledila še krajša razprava. Zatem se je oglasilo k besedi zopet več odposlancev in odposlanek, nakar je bil sprejet sklep Zbora odposlancev slovenskega naroda o pred-

stavnstvu in vodstvu slovenske narodnoosvobodilne borbe in začasnih organih ljudske oblasti slovenskega naroda in v njegovem razdobju. Sklep o zaupnici Izvršnemu odboru Osvobodilne fronte slovenskega naroda in sklep o splošni mobilizaciji vse ljudske sile in vseh gmotnih sredstev slovenskega naroda. Nato je bila sprejeta resolucija, ki v prvem delu ugotavlja pravilnost osvobodilnega gibanja pod vodstvom Osvobodilne fronte in vrhovnega komandanta Narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije tovariša Tita, v drugem delu obsoja izdajalsko delo bele in plave garde, v tretjem potrjuje vse dosedanje vojne, politične in upravne ukrepe IO OF kot nujne in pravilne in končno ugotavlja, da so narodi Jugoslavije izpolnili in še izpol-

njujejo s svojo junaško borbo vse svoje dolžnosti do skupnega zavezniškega tabora, in izraža zahtevo po čim prejšnji vzpostavitvi druge fronte v zahodni Evropi, ki naj pomaga skrajšati vojno in omejitvi žrtve malih narodov. Končno je bil sprejet še poseben Proglas vsem Slovincem in Slovenkam, ki se konča s tem pozivom:

- »V imenu vsega naroda,
- njegove zgodovine in njegovih pokolenj, v imenu današnjih žrtev in bolečin
- zahtevamo od slehernega, ki ga je rodila slovenska mati, da se odzove vojaški in moralni mobilizaciji, ki jo slovesno proglašamo.
- Slovenski narod naj se spremeni v eno samo vojsko in naj se napolni z borbenim razpoloženjem

- in naj tako ne odloži orožja, dokler ne bo pregnal sovražnika in dosegel vseh svojih pravic. Zato pojdi! mo vsi v sveti boj!

Nato je Zbor odposlancev izvolil novi 180-članski plenum Osvobodilne fronte slovenskega naroda in 10-članski izvršni odbor Osvobodilne fronte ter 40-člansko delegacijo za prihodnje zasedanje AVNOJ.

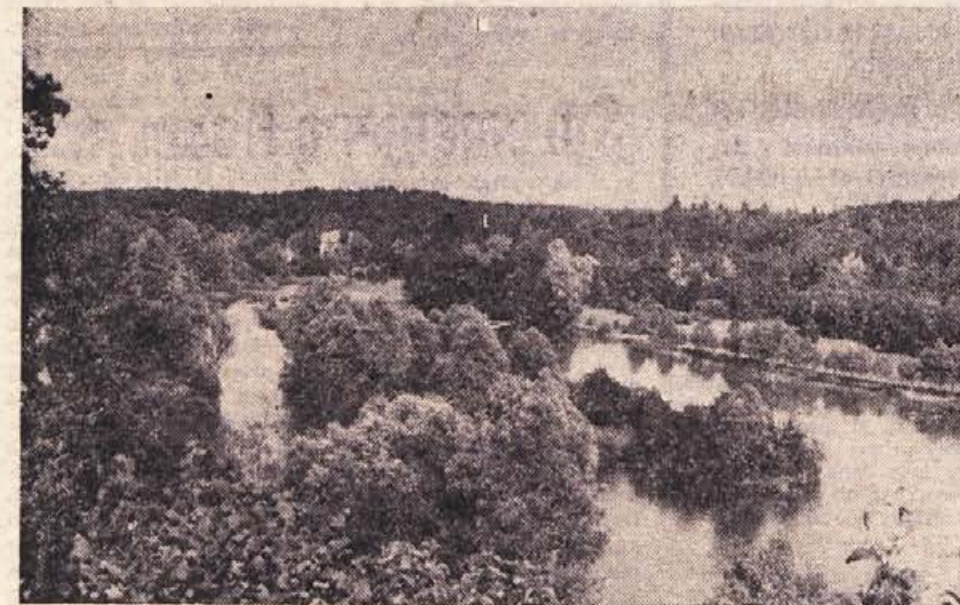
Ko je bilo ob 3. uri po ponoči zborovanje končano, je partizanska igralska skupina uprizorila dramo Mileta Klopčiča »Matja«.

Po končanem zasedanju so se naslednje dni odposlanci razšli na svoje terene in mnogi od teh so se spet prebijali skozi velike zapreke in nevarnosti, katere so jim sovražne zasede stavljale na pot.

Druga noč zasedanja

Po končanem kulturnem programu so se odposlanci razšli v vasi v okolici Kočevja, ki so jim bile določene za odmor in predanitev, nakar so se 2. oktobra ob 9. uri zvečer zopet zbrali na delovno sejo. V začetku se je predsednik Bogdan Osolnik najprej pozdravil novodošli delegaciji iz Primorske in Stajerske, ki so jih vsi odposlanci stoji dolgo in viharno pozdravljali tako, kot so z neizmernim navdušenjem sprejeli pozdrave, ki so jih izrekli predstavniki Stajerske, Gorenjske in Primorske ter

borbene Ljubljane. Ko so bile opravljene še nekatere nujno potrebne formalnosti, so počastili vse padle borce in borkke ter žrtve fašističnega nasilja s tem, da je v dvorano zopet prikorakala častna četa z zastavo, ki so jo odposlanci stoji pozdravili, nakar se je zastava sklonila in so vsi prisotni stoji odpeli pesem »Žrtvam«. Po odhodu častne čete je stopil na govorniški oder tov. Boris Kidrič, ki ga je Zbor dolgo pozdravljaj, in imel svoj pomembni referat o vojaškem položaju in nalogah naše narodnoosvo-

Krka nad Otočcem, biserom doline gradov. Domači in tuji turizem se je začel uspešno razvijati in doživlja svoj razcvet šele v novih, socialističnih pogojih, ko namenjamo oddihu delovnega človeka čedalje več možnosti, pa tudi sredstev za razvoj potrebnih objektov, sodobnih cest in vsega, kar sodi k pojmu sodobni turizem

Pomen kočevskega zbora

Pomen in vrednost kočevskega Zbora je dr. Makso Snuderl v svojem spominskem članku pred desetimi leti označil takole:

»Kočevski zbor ni bil sestanek delegatov številnih organizacij OF in skupin, ki so jo sestavljale, četudi bi nihče ne mogel oporekati legitimnosti take delegacije. Vključ izredno težkim vojnim razmeram, ko je bilo osvobodeno ozemlje kot oaza sredi sil fašistične osi od vseh strani ogroženo, ko je v vseh drugih pokrajinah slovenskega ozemlja okupator zatiral in iztrebljal slovensko ljudstvo, so bile 11. septembra 1943 razpisane splošne volitve za Zbor odposlancev slovenskega naroda, ki se naj izvršijo po vsem terenu in v vseh vojaških enotah NOV. Načela enake, splošne in neposredne volilne pravice ter večinskega načela so izražala demokratičnost, ki se je zdaj — kakor že za časa prvega osvobojenega ozemlja spomladi 1942 — začela uveljavljati kot bistven element nastajajoče ljudske oblasti, poleg organov ogroženega ljudstva, kot so bile vojaške enote, zaledni vojaški organi in vojaška sodišča ter poleg političnega organizma OF. Osvobodilna fronta je prevzela izvedbo volitev po svojih organizacijah. Volitve so bile v času od 20. do 25. septembra, po 500 prebivalcev in po en bataljon oz. odred je volil enega odposlanca. Volitve so na široko zajele množično udeležbo. 572 izvoljenih poslancev se je sestalo 1. ok-

tobra 1943 ponoči v bivšem Sokolskem domu v Kočevju. Če je bil že demokratičen način volitev, je sam potek zasedanja pokazal bistvene značilnosti demokratičnega predstavnštva v prav posebni obliki. Zbor je bil hkrati ogromen politični miting, sestanek vrhovnega plenuma OF in pravcata ljudska re-

volucionarna konstituanta. Vrstili so se politični govori, vložki s kulturno in umetniško vsebino ter diskusije in sklepi državno-pravnega pomena. Oblika Osvobodilne fronte, ki je že v jeseni 1941. leta v Ljubljani pomenila »državo v državi«, je z volitvami in z delom kočevskega Zbora (Nadaljevanje na 7. str.)

RAZPIS PRVIH VOLITEV V ZBOR ODPOSLANCEV SLOVENSKEGA NARODA

1. Izvršni odbor Osvobodilne fronte slovenskega naroda razpisuje volitve v Zbor odposlancev slovenskega naroda.
2. Aktivno in pasivno volilno pravico imajo vsi moški in ženske, ki so izpolnili 17. leto svoje starosti in ki so umsko zdravi.
3. Volilno področje predstavljajo vsa področja terenskih odborov Osvobodilne fronte (vasi, trgi, mesta, tovarne, uradi, podjetja in ustanove) ter bataljoni Narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije.
4. Področje terenskega odbora izvoli po enega odposlanca, če znaša število njegovih prebivalcev (vasi, trgi, mesta) oziroma zaposlenih (tovarne, uradi, podjetja in ustanove) 500 ali če je manjše od 500 in za vsakih nadaljnjih 500 prebivalcev oziroma zaposlenih po enega odposlanca več. Bataljoni Narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov volijo vsak po dva odposlanca.
5. Kot vodilni organi, ki jim je poverjena izvedba volitev, nastopajo odbori Osvobodilne fronte, in sicer Izvršni odbor, poverjeništa Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, okrožni odbori, rajonski odbori in funkcionarji terenskih odborov.
6. Volitve se vrše na javnih zborovanjih od vključno 20. do vključno 25. septembra 1943.

SMRT FASIZMU — SVOBODA NARODU!
Na položaju, dne 11. septembra 1943.

Sekretar IOOF: Boris Kidrič, l. r. Predsednik IOOF: Josip Vidmar, l. r.

Odposlanci novomeškega okrožja

ki so se udeležili kočevskega Zbora od 1. do 3. oktobra 1943

Jožef Ambrožič, Gorenje Mokro polje; Martin Andrejčič, Tržišče pri Mokronogu; Franc Aš, Straža; Mihael Avsec, Smarjeta; Martin Bajc-Grega, šetjernejsko podokrožje; Franc Bartelj, Zagorica pri Mirni peči; Alojz Bartolj, Stranska vas; Franc Becele, Gotna vas; Franc Becele, Zagrad za Starim gradom; Anton Bednarš, Sadinja vas; Janez Bobnar, Gorenji Globodol; Anton Borštnar, Malkovec pri Mokronogu; Janez Božič, Kostanjevica; Jože Brađac, Dolenjske Toplice; Franc Bregar, Bela cerkev; Franc Brudar, Gotna vas; Franc Brulc, Smihel-Stopiče; Ivan Bruč, Gotna vas; Rudolf Cugelj, Velika Loka; Franc Černe-Klement, Trebelno; Franc Černe, Trebnje; Franc Čretnik, Gorenje Gradšče pri Sentjerneju; Ivan

Dim, Trebnje; Franc Dragan, Podbočje; Jernej Drčar, Prečna; Mihael Drenšek, Gornji Kot; Franc Dular, Prečna; Karel Durjava, Skočjan. Mica Ferlič, rajon Novo mesto; Janez Ferkolj, Zloganje pri Skočjanu; Alojz Foršek, Prapreče; Jože Franko, Sentjerne; Pavel Gabriel, Trebnje; Franc Globelnic, Bršlin in Bučna vas; Marija Globelnic, Mirna peč; Jože Golob, Mirna; Franc Gore, St. Lovrenc; Jože Gorenc, Skočjan; Jože Grahut, Smarjeta; Franc Gredenc, Dolž; Mirko Gregorič, Gomila pri Mirni; Emanuel Grmovšek, Trebnje; Edo Hofbek, Dolenja Nemska vas pri Trebnjem; Jože Hribar, Novo mesto; Jože Hrovat, Straža; Franc Ijaš, Dobrovska vas pri Skočjanu; Lojze Jaklič,

Rakovnik; Anton Jakše, Podluben; Alojz Jarc, Vrbovec in Korita; Jožef Jenič, Gotna vas; Alojz Jerele, Smarjeta; Jože Kačar, Bela cerkev; Alojz Kastelic, Gotna vas; Ivan Kastelic, Brusnice; Amalija Kavčič, Sentjerne; Anton Kavčič, Orehovec pri Kostanjevici; Franc Kirar, Smarjeta. Jože Klobčar, Gotna vas; Ignacij Kolenc, Zalog pri Skočjanu; Janko Kolenc, Mirna; Janez Korelc, Mokronog; Jože Kostanjevec, Trebelno; Alojz Kotar, Spodnja Zadobrova; Franc Kotar, Velika Loka; Janko Kotar, St. Lovrenc; Janez Kovačič, Gorenja Gomila; Martina Kovačič, Mokronog; Franc Kozlevčar, Trebnje; Anton Krajshek, Mala in Velika Bučna vas; Josip Kralj, Dolenjske Topli-

ce; Jože Kralj, Stopiče; Jože Kramar, Trška gora; Anton Kraševc, Trška gora; Franc Kren, Drganja sela; Alojz Kulovec, Dolenjske Toplice; Anton Kum, Dolenjske Toplice; Alojz Kunstek, Mirna; Jože Kužnik, Dolenje Vrhovo; Jože Kužnik, Knežja vas pri Dobrniču; Franc Lavrič, Stavča vas; Lojze Lazar, Lokve pri Dobrniču; Danjel Lepin-Janko, rajon Novo mesto; Alojz Luzar, Stara vas; Anton Magolič, Skočjan; Sandi Majcen, Mokronog, Tončka Majcen, Zagrad pri Skočjanu; Franc Maušar, Romanja vas; Anton Mavrič, Korenitka pri Veliki Loki; Viktorija Medved, Črešnjice pri Trški gori. Miha Mesojednik, Smarjeta; Franc Mirič, rajon Novo mesto; Martin Mirič, Brezova reber; Miha Mirič, Ajdovec; Franc Muhič, Lakovnice; Franc Može, Prečna; Franc Nadu, Zalog pri Prečni; Anton Naglič, Gabrovka; Franc Novak Mačji dol; Anton Osolnik, Prečna; Franc Ostanek, Mačkovec; Karel Ostanek,

Trebnje; Silverij Pakiž, rajon Novo mesto; Franc Pavlin, Gabrovka; Jože Penca-Dečko, Sentjerne; Vencelj Perko, Sentjerne; Vekoslav Perpar-Vrbinc, Trebnje; Deša Picek, rajon Novo mesto; Jože Pirc, Dobrnič; Lenčka Pirc, Mokronog; Rudolf Pirkovič, Sentjerne; Franc Pirnar, Smarjeta; Tone Pirnar, Brod pri Novem mestu; Janez Plantan, Veliki Podluben; Mihael Podbevšek, Smihel-Stopiče; Anton Radkovič, Dolenja Brezovica; Josip Rakoše, Brusnice; Franc Rataje, Trebnje; Alojz Rebernik, Selo pri Mirni; Franc Rebernik, Mirna; Josip Rezar, Jama-Dvor; Alojz Rfelj, Gorenje Grčevje. Franc Ročič, Smarjeta; Anton Rolih, Tržišče; Janez Rolih, Prapreče pri Sentjerneju; Ivan Rom, Dolenjske Toplice; Jože Rotar, Podturn; Tone Rupena, Mirna peč; Franc Rus, Mirna peč; Neža Ržen, Skočjan; Rudolf Skupek, Dol. Suhadol; Franc Slak; Svetinje pri Dobrniču; Janez Smrke,

Mirna; Jože Smrke, Zužemberk; Miha Smrke, Trebanjski vrh; Franc Sotlar, Trebnje; Leopold Sotlar, Mali Videm; Jože Srpič, Podbočje; Alojz Strajnar, Trška gora; Anton Strajnar, Dolenja Težka voda; Anton Sabac, Velika Loka; Ernest Salj, Vavta vas; Lado Setine, rajon Novo mesto; Franc Šinkovec, Brusnice; Janez Šiško, Orehoviča; Ivan Šobar, Dolenjske Toplice; Miha Štrumbelj, Dolenjske Toplice; Alojz Štrukelj, Zaboršt; Marija Šušteršič, Smarjeta; Gregor Tratar, Mokronog; Josip Turk, Vrh pri Sentjerneju; Jože Uhan, Trebnje; dr. Ivan Vasič, rajon Novo mesto. Stane Vehovec, Zužemberk; Angel Venturini, Straža; Jožef Višnikar, Gabrovka; Janez Zagorc, Orehoviča; Jože Zamljen, Sentjerne; Janez Zičarič, Orehoviča; Josip Zupančič, Trebnje; Jože Zupančič, Rakovnik; Malko Zupančič, novomeško okrožje; Franc Zidanek, Trška gora; Ladislav Znidaršič, Smarjeta.

(Nadaljevanje s 6. str.)
 dobla konkretne oblike. Kočevski Zbor je v duhu sklepov, ki jih je AVNOJ tedaj že pripravljala, s sklepom o predstavnosti v vodstvu slovenske narodnoosvobodilne borbe in začasnih organih ljudske oblasti slovenskega naroda v vojnem razdobju izvolil na novo Slovenski narodnoosvobodilni odbor in mu glede na to, da je že od oktobra 1941 izvrševal funkcije oblasti, dal značaj najvišje zakonodajne in izvršne oblasti slovenskega naroda s pravico postavlja-

ti vse potrebne organe ljudske oblasti ter mu določil predsedstvo, ki v času ko sam SNOO ne zaseda, opravlja njegove funkcije. Izrečno je bilo naglašeno, da izvršuje SNOO svojo oblast v okviru Jugoslavije kot državne celote in splošnih sklepov AVNOJ kot enotnega predstavništva vseh narodov Jugoslavije. Samo srbska ASNOS je decembra 1944. leta ravnala na enak način, medtem ko so se druga nacionalna predstavništva sama spreminila v zakonodajne in izvršne organe.

Naš prvi parlament — vrhovni organ oblasti

S tem je torej revolucionarno in demokratično slovensko predstavniško telo osvojilo kot ustavno prvo načelo federacije in izrazilo pripadnost slovenskega naroda k tej federaciji. V tem duhu je zbor izvolil 40 poslancev za AVNOJ. Nadalje je dobil slovenski narod v SNOO, ki ga je sestavljalo 120 izvoljenih poslancev, kot zakonodajnem in izvršnem predstavniškem organu svoj parlament, vrhovni organ oblasti, ki je slonel na mreži terenskih in okrožnih odborov OF kot lokalnih oblasti, na svoji vojski, na prebivalstvu, ki ga je volilo na osvobojenih ozemljih Slovenije, moralno-politično pa na nezlomljivi volji do borbe za svobodo. Slovenija je s tem pravno formulirala prve ustavne elemente svoje državnosti v federativni zve-

zi Jugoslavije, kakor je pičila 2 meseca pozneje AVNOJ pravno ugotovil federativno državno obliko za območje vse Jugoslavije. Družbeni temelj te oblasti je bil po revolucionarno združenih oblasti v demokratičnem pristanku slovenskega ljudstva, ki je bil izražen v njegovi oboroženi borbi, pomoči in sodelovanju, uporu in trpljenju ljudi po vsej slovenski zemlji. Zbor je zato upravičeno mogel odreči pobegli jugoslovanski vladi pravico zakonitega predstavništva slovenskega ljudstva, ker ni storila ničesar za rešitev slovenskega narodnega vprašanja in v nji ni pravih zastopnikov slovenskega ljudstva. Upravičeno je ugotovil Zbor v svojem razglasu, da je s tem revolucionarnim dejanjem slovenski narod danes kenčno veljavno vstopil v krog suverenih narodov.

Domačin in tujec se rada ozreta po vitkih, ponosnih stolpnih, pridobitev Kočevja v zadnjih letih. V zadnjem desetletju so v Kočevju na novo pozidali 611 stanovanj v družbenem sektorju in 114 zasebnih stanovanj, predvsem enodružinskih hišic

rožja in opreme, in to z geslom bratstva in enotnosti v času, ko se je netil bratomorni boj med Srbi in Hrvati — to so bile z vidika takratnega splošnega polo-

žaja kar nemogoče stvari. Le kdor je poznal naše ljudske sile, jim znal prisluhniti in kdor je veroval vanje, ta je mogel spoznati

globoko družbeno nujnost tega dogajanja. Zato je zgodovinska zasluga KPJ, da je te sile priklicala in to vero utrdila, in to tudi s kočevskim Zborom.

Usodna, neločljiva povezanost vseh jugoslovanskih narodov

Na II. kongresu Komunistične partije Slovenije je tov. Miha Marinko označil značilnost kočevskega Zbora kot prvega ljudskega parlamenta slovenskega naroda s temi ugotovitvami:

1. — Da je prišla do popolnega izraza pristna ljudska demokracija. Volitve, ki so bile izvršene v izredno kratkem času, so tudi v tehničnem pogledu zadostile zahtevam ne le vsebinske, ampak tudi formal-

ne demokracije. OF je manifestirala svojo popolno notranjo enodušnost, oprta na voljo volilcev, ki je bila tudi formalno izražena.

Zakaj taka enodušnost kljub dejstvu, da je bila pristna ljudska demokracija ob tej priliki uveljavljena prvič v zgodovini slovenskega naroda? Zato, ker si je moralo delovno ljudstvo izbojevati to demokracijo v nadčloveških bojih, v katerih je moglo spoznati pravi obraz vseh svojih sovražnikov. Zato, ker se je na svojih lastnih izkušnjah prepričalo, da je linija borbe, ki jo je vodila KPS, pravilna. Enotnost OF je bila dosežena — zato, ker je bila izbojevana v trdem boju, ne pa s špekulativnim parlamentarnim dogovorom.

2. — Nadaljnja značilnost je v tem, da so vse zasnove demokratične ljudske oblasti in vsi sklepi, ki jih je kočevski Zbor odposlancev enodušno sprejel, bili v popolnem soglasju s kasnejšimi zgodovin-

skimi sklepi drugega zasedanja AVNOJ. S tem je bila pravilnost marksističnoleninistične poti reševanja nacionalnega vprašanja, ki jo je hodila KPJ, stvarno

in formalno potrjena. Slovenski narod, kakor koli je bil zatiran in izkoriščen od velikosrbskih monopolističnih oblastnikov, kakor koli so med njimi delovali klerikalni in drugi separatisti in šovinisti, je spoznal in se dokončno odločil za to pristno, usodno, neločljivo povezanost jugoslovanskih narodov na osnovah, ki jih je kasneje formulirala Ustava FLRJ. Silno navdušenje, s katerim je slovensko ljudstvo sprejelo sklepe AVNOJ, je bilo torej naravno, ker se je zanje že izrekel kočevski Zbor. Razglasitev o priključitvi Primorske, ki jo je odločil kočevski Zbor in potrdil AVNOJ, je le še bolj razplamtela osvobodilni boj primorskega ljudstva, ki se je po padcu Mussolinija, zlasti pa po kapitulaciji Italije, razvil v splošno ljudsko vstajo.

3. — Odslej se je na teh osnovah intenzivno gradil aparat ljudske oblasti. Začne se postopno oddvajanje in prenašanje oblastnih kompetenc od OF na posebne organe ljudske oblasti. Slovenski narodnoosvobodilni svet, izvoljen na kočevskem Zboru, začne graditi posebne redne organe, kakor tudi pokrajinske organe po posameznih otokih osvobojenega ozemlja. Ti organi oblasti niso samo urejali gospodarsko in družbeno življenje na osvobojenih predelih, oskrbovali vojsko in podobno, ki so jih čakale ob končni popolni osvoboditvi. Velika nemška ofenziva, ki se je začela v drugi polovici oktobra, ni mogla več omajati ne osvobodilnega gibanja ne vojaškega potenciala osvobodilnega boja.

Vstaja v srcu Evrope, brez orožja in opreme...

Sam Zbor, njegov nastanek in potek ter njegovi sklepi spričo še neizčrpanih vojaških in političnih sil okupatorja spadajo v vrsto tistih navidezno zgodovinskih paradoksov, ki so po-

klicali v življenje boj naših narodov za osvoboditev od okupatorja, od starega političnega in gospodarskega sistema, boj za nov in pravičen družbeni red. Vstaja v srcu Evrope brez o-

V Seškovem domu so se tudi oktobra 1953 zbrali preživeli poslanci nekdanjega kočevskega zbora. Pomenili so se o slavnih dneh, ki so bili, kot tudi o teh, ki jih živimo zdaj, sredi velikega ustvarjanja

Spremenjeno Kočevje pričakuje goste

Ze več mesecev si prebivalci Kočevja vneto prizadevajo, da bi bilo njihovo mesto za bližnje dni kar najlepše urejeno. To jim je uspelo: prenovili ali pa na novo zgradili so mnoge mestne predele. Zlasti lepo sta urejena Trg 3. oktobra in okolica Seškovega doma, kjer je pred dvajsetimi leti zasedala prva slovenska skupščina.

Današnje Kočevje je vse kaj drugega kot nerazvito, skromno mestece pred 20 in več leti. Kočevska občina je po velikosti na drugem mestu v Sloveniji in je torej med 62 slovenskimi občinami ena največjih, hkrati pa ena najbolj redko naseljenih. Zdaj živi v njej 16.700 prebivalcev, od katerih jih je zaposlenih že več kot 5500. V 10 letih so v občini vložili v razvoj gospodarstva 8 milijard in 681 milijonov dinarjev. Rudnik rjavega premoga je v zadnjih letih zaposloval sicer za polovico manj rudarjev, vendar pa je nakopal veliko več premoga kot pred leti. Z mehaniziranim delom v jami bodo letos dali kočevski rudarji skupnosti 885 tisoč ton premoga. Krepko se razvija kemična tovarna, ki izdeluje melapanske plošče. Prav pred dnevi so v kolektivu že presegli prvo milijardo dinarjev vrednosti proizvodnje; vse kaže, da bodo letos naredili kar za 3 milijone dinarjev več izdelkov, kot so prvotno nameravali. Industrija transportnih sredstev, gradbeno podjetje »Zidar«, obsežno kmetijsko posestvo, druga, številna manjša podjetja, delavnice in zavodi — vsi so pripevali, da se je družbeni bruto proizvod v zadnjih 10 letih v kočevski občini povečal od 2 milijard 764 milijonov dinarjev na 12 milijard 987 milijonov, torej kar za 369 odst. Tudi narodni dohodek je v tem času poskočil od 1 milijarde 350 milijonov na 5 milijard 441 milijonov dinarjev, to je za 425 odst.

V tem času se je število zaposlenih delavcev povečalo za 35 odstotkov, kar med drugim potrjuje, da so v občini krepko izboljšali organizacijo in storilnost dela, znatne investicije pa so zelo skrbno vlagali v razvoj industrije, kmetijstva in gozdarstva. Hkrati s tem se je povečal tudi življenjski standard občanov. V desetih letih so v družbenem sektorju zgradili 611 stanovanj, zasebniki pa 111, v glavnem enostanovanjskih hišic. Pred desetimi leti so imeli v občini samo 25 lastnikov avtomobilov; danes jih je že 221, medtem ko je število zasebnih motornih koles poskočilo od 48 na 332. Izredno se je povečalo število gospodinjstev, televizijskih in radijskih sprejemnikov, pralnih strojev in drugih pripomočkov. Številne gradnje so spremenile zunanjo podobo mesta, ki se je v zadnjih tednih stopnjevano pripravljalo na današnji praznik in slovesne prireditve v prihodnjih dneh.

Prebivalci Kočevja in kočevske občine izrekajo dragim gostom, ki bodo te dni obiskali mesto prvega zasedanja slovenske skupščine, pristrčno dobrodoščilo. S ponosom in zadovoljstvom bodo pokazali dosežene uspehe, katerih prvi temelj je bil položen tudi za njihovo mesto na prvem zasedanju prve slovenske skupščine.

Odposlanci belokranjskega okrožja

Anton Andrejčič, Črnomelj; Janko Banovec, Doblje; Niko Belopavlovič, odposlanec belokranjskega okrožja; inž. Marko Bizjak, Priblajše; Neža Bizjak, Kašča; Stanka Borštnar, Metlika; Ivo Brajdič, Stara Lipa; Stefka Brenc, Rožanec; Leopold Bukovec, Semič; Janko Cimerman, Črnomelj; Franc Cvar, Nestopljja vas; Ivan Cvar, Drenovec; Alojz Crnič, Bredenj; Ivana Crnič, Krivoglavice; Ignac Dravinc, Male Lešče pri Suhorju; Anton Dvojmoč, Kanizarica; Josip Fabijan, Črnomelj; Matija Fink, Tanča gora; Regina Fir, Metlika; Jure Flajnik, Vukovec; Miha Flajnik, Perudina; Ivan Frankovič, Nova Lipa; Jožef Golobič, Streklice; Janko Govednik, Čurle; Ivan Grabrijan, Adlešiči; Janko Gradun, Zilje; Ivan Gusič, Doblje; Peter Horvat — Viktor, Daljne njive; Rozalija Ile-

nič, Butoraj; Miha Ivanušič, Sipek pri Dragatušu; Ana Ivec, Metlika; Niko Jakofčič, Cerkev; Mica Jančar, Semič; Janez Jankovič, Tribuč; Jože Jankovič, Jakovini; Franc Jenč, Dolenje Lokvice; Franc Jesih, Belčji vrh.

Janez Kampič, Sodji vrh; Stefan Kapš, Rožni dol; Marija Klemenčič, Dolenji Suhor; Jože Kocbek — Aleš, odposlanec belokranjskega okrožja; Anica Kočevar, Vrtača; Jože Kočevar, Božakovo; Julij Kopinič, Metlika; Rade Kordič, Bojanci; Anton Košec, Podreber; Anton Kramarič, Dragomilja vas; Karolina Kreiger, Črnomelj; Janez Kump, Obrh; Marija Kump, Obrh; Ivan Lakner, Špeharji; Marija Macéle, Korito; Peter Madronič, Dol. Prelesje, Radenci; Katica Malerič, Vojna vas; Martin Ma-

lerič, Cerovec; Ana Matkovič, Lokvica; Anton Matkovič, Lokvica; Anton Mazi, Radovica; Angelca Mihelčič, Metlika; Milka Mihelčič, Vavpca vas; Anton Miketič, Sela pri Adlešičih; Peter Miketič, Jakovini; Jožef Miklavčič, Maline; Nikola Milič, Miliči; Mate Moravec, Podklanec.

Jožef Muc, Primostek; Znan Nemanic, Trnovec; Ivan Novak — Očka, odposlanec belokranjskega okrožja; Matija Novak, Gradec; Bara Papič, por. Tome, Gradec; Anton Pavlovič, Drašiči; Matija Pečavar, Praprot; Ivan Petric, Rosalnice; Janez Petric, Trnovec; Matija Petric, Tušev dol; Franc Petrovič, Bereča vas; Ana Pintarič, Tanča gora; Jože Plesec, Zelezniki v Beli krajini; Jakob Plut, Brezova reba; Jože Plut, Starihov vrh; Vinko Plut, Gradnik;

Janko Popović, Hrast; Janko Popović, Sela pri Jugorju; Jurij Požek, Gorenje; Franc Renko, Klošter; Anton Seniča, Omota; Janez Simonič, Stražnji vrh; Janez Simonič, Vinji vrh; Jože Sladič, Krasinec; Franc Slobodnik, Slamna vas. Vida Smrekar, Rožič vrh; Anton Staniša, Omota; Katarina Stepan, Ravnace; Mele Stipanovič, Marindol; Jože Stojnič, Gabrovec; Anton Stublar, Pugled; Franc Sebalj, Damelj; Janez Segina, Prilozje; Jožef Sikonja, Črnomelj; Ivana Simec, Vrtača; Znan Skrinjar, Črešnjevce; Anton Špehar, Dolnja Paka; Anton Težak, Dolenji Suhor; Janez Tome, Grm; Jožef Trdič Pribinci, Angela Tuhar, Vinji vrh, in Brstovec; Matija Turk, Tanča gora; Matija Vidoš, Dragatuš; Janez Vičkovič, Vinica; Ana Vrtnin, Belčji vrh; Jože Vukšinič, Zelenbej; Stefan Zagar, Breznik; Martin Zugalj, Metlika; Janez Zunič, Butoraj; Janez Zunič, Gradac.

BETI čez prvo oviro

**Obrnimo novo stran zgodovine belokranjske trikotažne industrije
BETI in povzemimo samo tiste dele teksta, ki so natisnjeni z
velikimi debelimi črkami:**

- NEKAJ LET NAZAJ: BETI SE INDUSTRIJSKI DOJENČEK,
- DANES ŽE DRUGI BELOKRANJSKI MILIJARDER — KONEC
- PRVE FAZE V REKONSTRUKCIJI OMOGOČIL UVRSTITEV
- MED POMEMBNE IZVOZNIKE — DOBRA KVALITETA, PE-
- STROST ARTIKLOV, POCENI IZDELKI, ZANIMANJE TRGA:
- TOVARNA LETOS PRVIČ BREZ ZALOG! — TOVARNA,
- KI USTVARJA SKORAJ POLOVICO NARODNEGA DOHODKA
- V OBČINI — BETI S PODORO KOLEKTIVA IN OBČINSKE
- SKUPŠČINE PRED DRUGO FAZO REKONSTRUKCIJE

Seveda je to zgodovina, pisana z zmojem celotnega delovnega kolektiva BETI, katerega težnje so bile uperjene v lepšo prihodnost že od vsega začetka. To prihodnost je videl v marsičem: v večji proizvodnji, izboljšavi kvalitete izdelkov, proizvodnji takih vrst izdelkov, ki gredo najbolj v prodajo, v boljših delovnih pogojih in seveda v boljših življenjskih pogojih, boljšem zaslužku. Čez vse to je bila začrtana hitra rast tovarne, ki je bila na najboljši poti, da se ekonomsko in drugače popolnoma osamosvoji.

Iz kalnih voda na zeleno vejo

Kolektiv BETI si je bil že od vsega začetka na jasnem, da je v tekstilni industriji več znoj kot medu. Težko je bilo namreč korakati z napredkom, če so tekli v obratih zastareli in iztrošeni stroji z nizko zmogljivostjo in sposobni za nižjo kvaliteto izdelkov. Skoraj nemogoče pa je bilo vzdržati na tržišču, ki so ga preplavili največji tekstilni proizvajalci v državi in kajpada tudi glavni konkurenti. Na trgu je zmagal tisti, ki je bil prvi, ki je imel najboljšo izbiro vzorcev blaga najvišje kvalitete, ki je imel ugodnejše cene in podobno. Skoraj nedoumljivo je, kako je metliški tovarni uspelo vzdržati v konkurenčni soperici tega časa. Toliko bolj nedoumljivo, ker je hkrati jugoslovanska tekstilna industrija zabredla v krizo; v tej se je mogel znajti le tisti, ki je imel najboljši rešilni pas, torej da je lahko takoj preusmeril proizvodnjo. Laže so jo preprečili tudi tisti, katerih gospodarsko ekonomska plat s tem udarcem ni bila bistveno načeta, medtem ko je bila splošna lhta prešibka, da bi jim razmajala temelje. Če se spomnimo tega obdobja, ki je marsikatero manjše tek-

stilno podjetje postavilo pred neubranljivo dejstvo: ali likvidacija ali hitri odločilni ukrepi, moramo priznati, da je BETI res uspešno prekrmarila vrtinčaste kalne vode neugodnih razmer in z nemajhnim trudom dosegla zeleno vejo.

Prvi ukrep: združitev podjetij

Zelena veja je za BETI pomenila rešitev, ne pa absolutne varnosti. Zato so sledili sestanki, posvetovanja, seje, razgovori med posameznimi podjetji, med občinami istega in občinami sosednjih okrajev. Eno je obveljalo in je bilo znano že od začetka: BETI ne sme stagnirati! Najboljša rešitev je bila: združiti troje podjetij — BETI, BELOKRANJKO v Črnomlju in PLETILJSTVO v Dobovi. Ta podjetja so se res združila. Združitev pa v tistem obdobju nikakor ni smela pomeniti izključno formalne vezi med prizadetimi podjetji, ampak je morala ustvariti pogoj za vsestranski utrditev spojenih strojkov. Takoj je bilo možno z organizacijskim posegom spremeniti tako zvano zunanjo podobo novega podjetja, znotraj pa izvesti tako delitev dela, ki bi se najbolj ustrezala zahtevam po specializaciji obratov. K temu so vodstvo v BETI siliše pravzaprav razmere na tržišču, neposredno pa so hoteli s specializacijo odpraviti vrsto ozkih grl, na katerih so prej bolehal BELOKRANJKA, PLETILJSTVO in tudi BETI. Padla je odločitev: obrat BETI se specializira za proizvodnjo svilene in sintetičnega blaga ter čipk, BELOKRANJKA za proizvodnjo volnenih tkanin, medtem ko bo PLETILJSTVO več ali manj kooperant. Pri tem je tudi ostalo. Danes lahko z veseljem ugotovljamo, da je dala ta združitev temelj, ob katerem rasejo in se izpo-

polnjujejo vsi od treh združenih obratov.

Združitev bržčas ne bi presegla formalnih meja, podjetje pa bi ostalo daleč za sodobno proizvodnjo, če ne bi ukrepali še naprej. Kot smo rekli, je BETI proizvajala predvsem enostavne in poceni izdelke, ki jih je bilo spričo prevelikih zahtev trga in prefinjenega okusa kupcev težko prodati. Da bi zadostili potrebe mode doma in po svetu, se je bilo treba odločiti za hitro odpravljanje pomanjkljivosti in izpopolnitev

TA PROSTOR SMO ODSTOPILI KOLEKTIVU TOVARNE BETI V METLIKI

proizvodnje in proizvodnega postopka. Pri tem se je mišljenje vodstva podjetja v detajlih ujemalo s kolektivom. Ta se je z namenom, da bi bili čim prej mimo težav, odrekal večjim osebnim dohodkom. Na ta način so se začeli povečevati skladi, s pomočjo katerih je bila — poleg kreditov — zaključena prva faza v rekonstrukciji podjetja.

Pridobitev ob rekonstrukciji

Na rekonstrukcijo kot nujnost v situaciji, v kateri se je znašla vsa manj konkurenčna jugoslovanska tekstilna industrija, je metliško podjetje mislilo že dalj časa, predvsem pa od znane krize, ki je pospešila spojitve dveh belokranjskih tekstilnih podjetij z dobovskim PLETILJSTVOM. V prvi vrsti se je BETI zavzela za nabavo novih strojev, ki bi zamenjali star in iztrošen strojni park, s katerim ni bilo več možno proizvajati po novih zahtevah. Predvideti je bilo treba tudi novo barvarno, ob kateri bi podjetje postalo popolnoma neodvisno od nekaterih konkurenčnih jugoslovanskih kooperantov. Naposled so novosti terjale, da si BETI uredi proizvodnjo podobno tisti na tekočem traku, s čimer bi se občutno zmanjšal čas, ki so ga trošili za transport.

Zlasti velja omeniti, da so v času prve faze rekonstrukcije nabavili nekaj novih strojev: rashel stroje za izdelavo čipk ter stroje za izdelavo metrskega blaga. Tako opremljeno podjetje je že postalo kos najbolj tenkočutnim zahtevam v tekstilni industriji, ker zdaj prvič proizvedelo neprimerno več kot s prejšnjimi stroji, drugič pa se odlična kvaliteta izdelkov novih strojev bistveno razlikuje od slabše kvalitete prejšnjih. Nevečja pridobitev pa je nedvomno v tem, da se vrata tržišča izdelkom firme BETI odpirajo vedno hitreje in vedno bolj na široko.

BETI na tekočem traku

S povezavo proizvodnih mest je v metliškem obratu narejen nekakšen tekoči

trak. To so dosegli z dozidavo novih proizvodnih prostorov. Le-ti povezujejo posamezne delovne oddelke, ki si sledijo na traku v fazah proizvodnega procesa kot: skladišče surovin, previjanje, barvarna tekstilnih vlaken, krojenje, skladišče pletenega blaga, krojilnica, konfekcija svile, konfekcija bombaža, pakiranje, skladišče finalnih izdelkov. Tak vrstni red popolnoma ustreza proizvodnemu postopku, sam postopek pa poenostavlja in odpravlja dosedanje nepotrebne zamude zaradi transporta blaga od ene do druge proizvodne faze. Dasiiravno ta proces še ni dokončan, je vendarle pri krojen trenutnim dejanskim možnostim. Najpomembnejša prednost take ureditve je hitrejša in kvalitetnejša proizvodnja.

Skladišča za zaloge — prazna!

Vse to je pripomoglo, da se je stanje dandanašnji bistveno spremenilo v korist delovnega kolektiva. Stomilijonsko mesečno proizvodnjo razprodajo za tri mesece naprej! Prvikrat, odkar obstaja BETI, se je zgodilo, da so skladišča finalnih izdelkov, torej zalog, prazna.

Podjetju gre bolje zlasti v zadnjem času, ko se že kažejo uspehi rekonstrukcije. Kljub tarnanju in črnogledju v prejšnjih mesecih tudi izpolnjevanje planskih nalog lepo poteka. V tretjem tromesečju letos so dosegli 75 odstotkov letnega plana, menijo pa, da bo plan ob koncu zadnjega četrtletja tega leta zanesljivo dosežen in presežen.

BETI prvič milijarder

Letos bo kolektiv »BETI« slavlil še eno pomembno zmago. Po letnem planu, ki predvideva 1 milijardo 40 milijonov dinarjev bruto produkta, bo postal DRUGI BELOKRANJSKI MILIJARDER oziroma prvi v metliški občini.

Boj za prvo milijardo je bil napovedan že pred dvema letoma, vendar so ostali smotri za doseganje te »magične« meje več ali manj želje kolektiva. Vendar kolektiv ni odnehal. Njegova pot v proizvodnji je vodila navzgor, je pa ostala meja (zaradi najrazličnejših razlogov in problemov, ki so medtem vskočili v razvoj »BETI«) nedotaknjena vse do letos. Toda zdaj je drugače in oči optimistično razpoloženega kolektiva so trenutno uprte v milijardo, prvo milijardo, ki bo predvidoma dosežena precej časa pred novim letom. Podatek z dne 30. septembra, ko je kolektiv »pospravil« že več kot tri četrtilijarde bruto produkta ali točneje 780,3 milijona, dokazuje, da tako razpoloženje v kolektivu BETI ni neosnovano.

Potni list za devize

Tolikšno proizvodnjo vedno bolj pospešuje tudi sloves, ki potuje z izdelki firme BETI. Številna dnevna naročila in telegrami ustvarjajo med tovarno in trgov pravo mrzlično poslovno vzdušje. Vendar ne samo med njo in domačim tržiščem. Izdelki odlične kvalitete in posrečeni vzorci, ki že povsem zadovoljujejo modne zahteve, so si priborili tudi mednarodni potni list. Po pogodbi s Češko, kamor izvažajo BETI volneno trikotažo, in s Švico, ki se zlasti zanima za n'ene trikotažne izdelke iz leakrie preje, bodo izšli okrog 40.000 dolarjev, s čimer bo letni plan izvoza (10.000 dolarjev) presežen za okrog 300 odstotkov. S proizvodnjo sintetičnih čipk in sintetičnega blaga za moške srajce (to blago zlasti dobavlja industrija perila LABOD v Novo mesto) pa BETI ustvari že zdaj za okrog 200.000 dolarjev deviznega prihanka.

V 3 letih: 165 milijonov investicij

To je šele začetek večjih uspehov, ki jih BETI programira na podlagi velikih investicij v nadaljnjo izgradnjo. Sam podatek, da je v letih od 1960 do 1963 podjetje vložilo v zgradbo 53 milijonov 751.000 dinarjev in v stroje 112 milijonov dinarjev, pove, s kakšnim prizadevanjem, s kolikšnimi napori je prišlo do uspehov, katerih krona je nemara prav za ključek prve faze v rekonstrukciji. Pravzaprav je to šele polovičen uspeh po celotnem investicijskem programu tovarne. Komaj je podjetje končalo prvo fazo, je namreč že pripravilo elaborat za rekonstrukcijska dela druge faze. Bržčas je srž vsega v tem, da se bo po tretjem delu druge faze bruto produkt povečal od sedanjega milijarde in še nekaj na 2 milijardi 200 milijonov dinarjev. Kolektiv, ki je zdaj tako rekoč šele čez prvo oviro in je ves zazrt v prihodnost, optimistično gleda na vsa ta dela ter upa, da ga bodo podprli tudi pristojni organi s tem, da bodo odobrili vse nadaljnje delo in potrdili načrte. S tem mu bo dana še večja možnost, da ob mobilizaciji vseh zmogljivosti in rezerv proizvodnjo toliko poveča, da bo popolnoma zadostovala za potrebe jugoslovanskega trga, medtem ko bo v okrog 50 odstotkih proizvajal za mednarodni trg, torej za devize.

S tem, da bo »BETI« trgovala za devize, pa bo ustvarjena nova možnost za okrepitev celotne belokranjske industrije.

Kolektiv se kadrovske krepki

Pri ocenitvi proizvodnje, ki narašča po predvidevanjih, bi seveda ne smeli vseh zaslug pripisati samo novim strojem in fizičnim delavcem. Nedvomno gre levi delež za tako hiter vzpon proizvodnje tudi strokovnemu kadru, ki tvori »BETI« že kar lepo skupino. Strokovnjaki so namreč ob podrobnih analizah poenostavili tehnološki postopek, ki je poleg smotrno urejenega delovnega procesa kot celote najvažnejši moment v proizvodnji. Ob poenostavitvi nekaterih del v proizvodnji so opustili delavce nenotrebni naporov, na ta način pa jim dali možnost povečati delovno storilnost. Vloga strokovnjaka je v tej tovarni brez dvoma pravilno

ocenjena. Razen tega je skrb za izpopolnjevanje strokovnega kadra (predavanja itd.) na dnevnem redu. Lanj na primer je večje število šivilj opravljalo prekvalifikacijske izpite. Kvalifikacijske tečaje bodo obiskovali tudi letos. Več zainteresentov bo odšlo na tečaje za pridobitev višje kvalifikacije. Iz tega je razvidno, da teži kolektiv za tem, da bi imel v podjetju čim več sposobnih ljudi, takih, ki bodo kos vsem zahtevam na delovnem mestu.

Vsako leto dobivajo strokovni kader iz vrst ljudi, ki so jih štendirali. Letos sta se v BETI na novo zaposlila dva tekstilna tehnik, enega študenta so dobili z višje komercialne šole v Mariboru, enega tehnika pa iz TSS v Vidmu-Krškem.

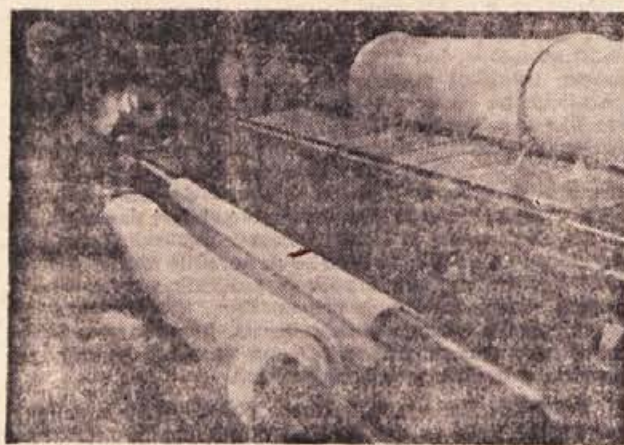
V hitrem razvoju ob homotijah, ki so večkrat prečkale pot tekstilni industriji in tudi v Metliki povzročale težave, je bila glavna naloga kolektiva »BETI«, da uredi razmere v proizvodnji, medtem ko za druge stvari, na primer za izboljšanje kakršnihkoli pogojev zaposlenih v podjetju in izven njega, ni imela časa, pa tudi sredstev ne. Se-le v prihodnjem letu bodo lahko posvetili večjo skrb proizvajalcem. Med drugim je v načrtu tudi gradnja večstanovanjskega bloka. Tako bodo postopoma reševali tudi probleme, katerim do zdaj niso mogli posvečati dovolj pozornosti.

BETI — ponos občine

Okrog 450 zaposlenih (v treh izmenah) v belokranjski trikotažni industriji BETI s ponosom zre v lepšo prihodnost. Vrata v to prihodnost se vsak dan bolj na široko odpro. Kolektiv je priča porajanju napredka, ki se korakoma vzpenja navzgor. Okusil je grenkoba na tej trdi poti (ko je bilo potrebno preko neštetihih ovir prebroditi veliko kalnih voda) in si z lastnim zmojem piše pomembne strani zgodovine svojega podjetja. Zato pa bo boljše in slajše tisto življenje, ki bo prišlo po tem velikem delu.

- Prav tako so v BETI
- uprte oči občinske skup-
- ščine metliške občine in
- vse Bele krajine, kajti na
- tej tovarni, ki je zgrajen
- primer v prizadevanju in
- naporih, so zapisani vsi
- upi za srečnejšo prihod-
- nost večjega belokranj-
- skega območja.

I. Z.

Tole bodo danes ali jutri moške perlon ali najlon srajce ali pa lepo sodobno žensko perilo, po katerem je čedalje več povpraševanja na domačem in tujem trgu

Smo sredi vpisovanja ljudskega posojila za obnovo in izgradnjo novega Skopja. Delovni ljudje Dolenjske, Spodnjega Posavja in Bele krajine tudi tokrat niso zatajili: iz dneva v dan je več tistih, ki so na vpisnem mestu s podpisom obljubili, da bodo del svojih prihrankov in zaslužkov namenili za to, da bodo otroci, starčki, žene in možje glavnega mesta bratske socialistične republike Makedonije spet dobili streho nad glavo. Samo s skupnimi naporji vseh jugoslovanskih narodov bo mogoče v prihodnjih letih odpraviti glavne posledice uničenja, kakršnega v naši državi še nismo doživeli. Ne pozabimo: gre za več sto milijardno škodo, kakršna je redka tudi

Tvoja, moja in naša dolžnost

drugod po svetu! Ljudsko posojilo je samo eden izmed ukrepov, ko vsi Jugoslovani rešujemo to našo vseljudsko nalogo. Res je, gre za napor in odločitev: jesen je tu, ko imamo vsi nešteto skrbi s kurjavo in ozimnico, pa zvezki in knjigami za otroke, ki jih je treba za zimo spet obuti in na novo obleči; je čas, ko oče in mati pomislita tudi na svoje nove čevlje in zimsko suknjo. Tu so obroki za posojila pa izdatki, ki jih imamo vsak dan. In vendar: ne ti ne jaz nisva pozabila, da je v Skopju deset tisoč družin v šotorih in da so jutra in noči hladne, da je zima pred vrati; midva in mi vsi nismo pozabili na grozo in jok in na mrtve, ki jih ne obudi njihovim dragim nobeno posojilo več k življenju! Ne ti ne jaz nisva pozabila, kako je bilo ljudem v Skopju pri srcu, ko so se jim majala tla pod nogami in se rušile hiše na ceste in ulice, kot da bi bile zgrajene iz peska. Mi vsi nismo pozabili in ne moremo pozabiti, da je bolečina Makedoncev tudi naša bolečina in da so solze njihovih otrok in mater ganile srca vseh Jugoslovancev in poštenih ljudi vsega sveta! Tvoj in moj otrok ležeta zvečer v toplo posteljo; šola ju čaka in popoldne zabava. To, kar sta z ženo prigosodarila, je vajino in nepoškodovano; vsa družina se veseli, ko se zbere okrog mize in nam igra radio, vsi pa imamo v rokah knjige in časnike. Smeh napolnjuje naše sobe in stanovanja in mnogo jih je, ki se prav te dni v vseh naših krajih vseljujejo v novo zgrajene domove. Na vseh koncih in krajih kipi življenje in mi smo njegov glavni osrednji sestavni del, ki poganja naše sile k novim načrtom in še lepšim sanjam.

A kako je te dni v Skopju? Ne pozabi, da zidajo in delajo dan in noč in da je zima že skoraj tu! Na tisoče stanovanjskih barak hitijo postavljati gradbinci. Obnavljajo hiše, ki so za to še primerne, hkrati pa zidajo nove. Vsa socialistična skupnost jim pri tem pomaga. Zvezni organi so dali za to vsa razpoložljiva sredstva; teh pa ne bo dovolj — treba je pritegniti nove rezerve, ki jih imamo mi vsi, vsa naša domovina. Zato podpisujemo te dni 30 milijard ljudskega posojila. Vsak naj sam presodi svoje zmožnosti, bremena si enakomerno porazdelimo: kdor prejema od družbe več, naj tudi več vpiše. Naj nam ne bo težko, če se začasno odpovemo kakšnemu izmed naših osebnih načrtov, pa za prihodnja leta sklenimo privarčevati to ali ono. Iz skromnih in večjih zneskov bomo zbrali milijarde, ki naj pomagajo zgraditi novo Skopje.

Ne jaz in ne ti in nihče od nas ne sme pozabiti: če bi nas uničevalne sile narave morda jutri prizadele tako ali še huje, kot so glavno mesto Makedonije, bo z nami vsa Jugoslavija! Tokrat pomagamo s posojilom, ki bo z obrestmi vred v celoti vrnjeno, tovarišem v nesreči v Skopju — drugič bi pomagali vsi drugi nam! Bratska solidarnost, ki smo jo med vojno in po njej že tolikokrat dokazali, je tudi zdaj cement, ki družijo naše vrste v močno neporušljivo celoto. V moč, ki je sposobna premagati tudi uničevalni bes narave.

Zato, tovariš, je vpis ljudskega posojila za obnovo Skopja moja, tvoja in naša skupna moralna dolžnost.

TONE GOŠNIK

Lep odziv v Brežicah

Tudi v brežiški občini je v ospredju akcija za vpis ljudskega posojila. Velika večina občanov je z najlepšim razumevanjem sprejela vpis. Po podatkih, ki so zbrani pri Narodni banki, je bilo do 30. 9. 1963 vpisanega že 78,2 odst. posojila. Gospodarske organizacije so iz svojih skladov vpisale 6.840.000 din, delavci in uslužbenci 15.748.000 dinarjev, obrtniki 484.000 dinarjev, kmetje 628.000 dinarjev, društva 310.000 dinarjev in ostali 5.719.000 dinarjev. Občinska skupščina Brežice je prva nakazala svoj prispevek v znesku 200.000 din.

Brežičani so se izredno lepo izkazali že v prstovoljni darovalni akciji, ki je bila takoj po potresu, zdaj pa skušajo svojo pripravljenost ponovno pokazati. Računajo, da bodo delavci in uslužbenci končali z vpisom že do 5. oktobra.

13 učiteljev — 79.000 din posojila

Kolektiv šol v Smarjeti in v Beli cerkvi šteje 13 ljudi. Osebnih dohodkov pa so v razponu od 27 do 44 tisoč dinarjev. Celotni kolektiv je vpisal 79 tisoč dinarjev posojila. Na sliki: šolski upravitelj Ante Gorc, sklonjen nad vpisno polo, pravkar seštevajo vpisani znesek. Učiteljski kolektiv je v dogovoru s krajevno organizacijo SZDL iz Smarjete v prostem času obiskoval kmete po okoliških vaseh in se z njimi dogovarjal o vpsu posojila.

100 tisočakov za Skopjance

Jože Sušteršič iz Hruševca 13 pri Straži je takoj v začetku vpisa posojila za Skopje ponudil 100 tisoč dinarjev. Lična, sveže prepleškana hiša z lepo urejenimi gospodarskimi poslopji, skrbno spravljenimi priročnimi stroji in pometenim dvoriščem je bila prazna, ko smo ga iskali doma.

»Na trgatve je šel! V vinograd!« so povedali vaški otroci. Našli smo ga v vinogradu, visoko v hribu. — Da bi me slikali in o meni pisali? Ne, to pa res ni vredno! Moja dolžnost je bila pomagati v nesreči! — Tako se je branil Jože Sušteršič, ki se je odprtih rok in odprtega srca odzval pozivu za pomoč Skopju. Le težka smo ga prepričali za posnetek, za razgovor pa sploh ni bil pri volji.

— S posojilom bodo gradili hiše, saj že to dovolj pove. Kadar se gradi kaj novega, je treba pomagati. Toliko bolj v tem primeru, ko so tisoči ostali brez strehe. 35 let sem bil v Ameriki rudar, v rovu sem kopal v Sudboryju, v Ontariu v Kanadi. Pred dvema letoma sem se vrnil domov. Dal sem 100 tisoč, a da bi me zato dali v časopis, pa res ne vidim potrebe... — je končal razgovor in pričel kazati trtje, ki mu je listje uvenelo, ker je udarila vlaga iz zemlje, kot je povedal. Tako kot mnogi drugi, ki so dali večje prispevke, je tudi on želel ostati skrit in nepoznan. Dal je iz srca, ker je doumel, da je treba dati za otroke, za starce, za matere in za družine, ki jih je katastrofa v Skopju tako hudo prizadela.

V Vidmu-Krškem že nad 60 milijonov

Občinska komisija za vpis ljudskega posojila za obnovo in zgraditev Skopja v Vidmu-Krškem je sporočila, da so do 14. ure 30. septembra vpisali državljani, organizacije in ustanove skupno 60.232.000 dinarjev. Vpis ljudskega posojila v videmsko-krški občini je dobil velik razmah že prve dni vpisa. To dokazuje veliko zavest občanov in solidarnost do bratskega makedonskega naroda. 19 organizacij in skupnosti je do ponedeljka vpisalo 26.507.000 dinarjev, 3461 delavcev in uslužbencev je vpisalo 31.905.000 dinarjev, 8 kmetov je prispevalo 20 tisoč in 31 obrtnikov 1.800 tisoč dinarjev. Akcija za vpis posojila pri kmetih bo v polnem teku te dni in je pričakovati, da bodo

po svojih zmogljivostih tudi kmetje sledili ostalim v komuni. Tudi manjših obrtnikov še niso obiskale podkomisije. Nekateri obrtniki so se do sedaj dobro izkazali. Zasebni soboslikar iz Krškega Franc Zabkar je prispeval 300.000 dinarjev. Sledili so mu: avto-prevoznik Emil Vukčević iz Kostanjevice 150.000 dinarjev, kamnosek Jože Mulej iz Krškega 100.000 dinarjev, tapetnik Janez Pislak iz Krškega 80.000 dinar-

jev, električar Martin Grabnar 70.000 dinarjev, avtomehaničar Ivan Vanič iz Krškega 60.000 dinarjev, urar Janko Strubelj iz Krškega 50.000 dinarjev itd. Izkazala se je tudi gostilničarka Ana Jevnik iz Kostanjevice, ki je takoj vplačala 50.000 dinarjev. Tudi gostilničarka Vida Kerin iz Podbočja je vpisala 50.000 dinarjev. O poteku vpisovanja bomo podrobneje poročali v prihodnji številki.

T. K.

METLIKA: v 4 dneh 2.221.000 din

Po nepopolnih podatkih, ki jih je občinska komisija za pomoč Skopju v Metliki dobila od vpisnih podkomisij, so v prvih štirih dneh vpisali posojilo naslednji člani kolektivov: »Beta« 638.000 din, KZ Metlika 408.000 din, STP Metlika 121.000 din, osnovna šola Metlika 256.000 din, Belokranjski muzej 21.000 din, Zavod za zaposlovanje invalidov in dela manj zmognih ljudi 409.000 din, Lekarna Metlika 63.000 din, obč. odbor SZDL Metlika 30.000 din, občinska skupščina Metlika 258.000 din. Razen teh so trije posamezni proizvajalci vpisali 17.000 din posojila.

Skupno je bilo vpisanih v štirih dneh preteklega tedna 2.221.000 din. Vpisovanje posojila se še nadaljuje, zlasti pri kmetijskih proizvajalcih in posameznikih, za katere še ni točnih podatkov. Pohvaliti je treba kolektiv občinske skupščine Metlika in prosvotne delavce z osnovne šole, ki so med prvimi vpisali posojilo v zneskih, ki presegajo četrtino oz. tretjino mesečne

plače. Dober zgled pa so dali tudi upokojenci, ki so poleg rednih prispevkov vpsali iz svojega sklada 10.000 din.

LJ

Zgled v tovarni vezanih plošč v Straži

Ko je prispela vest o razpisu posojila, so v tovarni vezanih plošč v Straži pravkar pričeli z letnim remontom, delavci pa so bili na krajšem kolektivnem dopustu. Da pri vpsu ne bi zastajali za drugimi, so člane kolektiva po pošti in na druge načine povabili k razgovoru o vpsu. Do ponedeljka, 30. septembra, opoldne je od 220 zaposlenih že 184 ljudi vpsalo posojilo v skupnem znesku 865 tisoč dinarjev.

Ob vsaki spremembi naslova nam sporočite svoj stari in novi naslov!

TREBNJE: 57 vpisnih mest

Namen ljudskega posojila kot dodatne pomoči prizadetemu makedonskemu ljudstvu, ki obnavlja porušeno glavno mesto, so v trebanjski občini razumeli kot novo akcijo, v kateri naj pride do izraza vsak občan in vpiše posojilo po svojih dejanskih zmožnostih. Zato so občino razdelili na 57 vpisnih mest; od tega je 27 vpisnih mest pri krajevnih organizacijah SZDL in njihovih podružnicah, ostala pa so v delovnih organizacijah. Prav tako so osnovali 57 podkomisij, ki bodo usmerjale akcijo vpisov ljudskega posojila na terenu, medtem ko bo akcija v občinskem merilu vodila 7-članska občinska komisija. Da bi vpisovanje posojila kar najlepše potekalo, so osnovali tudi krajevne politične štabe.

Medtem ko v trebanjski občini akcija ljudskega posojila ponekod še razlagajo, pa so drugod že imeli sestanke, na katerih so se odločili za višino vpisov. Tako so v trgovskem podjetju v Trebnjem med prvimi sklenili, da bo vsak član vpsal 6 enodnevni zaslužkov v roku 6 mesecev, direktor podjetja pa bo v tem času vpsal 12 enodnevni zaslužkov. Podobne vesti prihajajo te dni tudi iz ostalih delovnih kolektivov v občini. Med prvimi so se glede višine prispevkov za posojilo zedinile tudi trebanjske organizacije: sindikat, SZDL, ZK, ZB in ostali.

Na šmarješkem področju ne bo težav

Na krajevni uradu v Smarjeti so povedali, da je bil v nedeljo, 29. septembra, sklican zbor občanov, na katerem so se s kmečkimi prebivalci dogovorili o vpsu. Člani krajevnega odbora in organizacije SZDL so si razdelili področje in ustanovili 3 ekipe. Prva bo obiskala vasi v okolici Brezovice, Obrha in Družinske vasi, druga vasi v okolici Orešja in Strelaca, tretja pa vasi v okolici Vinice pri Smarjeti. Člani ekip bodo obiskovali posamezne vasi in gospodarstva vsak dan, dokler jih ne bodo našli doma. Treba bo

vložiti precej truda, ker so kmetovalci v teh dneh v vinogradih in sadovnjakih ter pri spravljanju otave, vendar v Smarjeti sodijo, da bo v skupno 500 kmečkih gospodinjstvih na njihovem področju vpsanih okoli 2 milijona dinarjev posojila.

V Sevnici: iz dneva v dan več

V Sevnici so do 30. septembra dopoldne vpsali 19.827.000 dinarjev ljudskega posojila za Skopje. Od tega so gospodarske organizacije iz skladov vpsale 9.427.000 dinarjev, delavci in uslužbenci 10.117.000, kmetje 203.000, ostali pa 80.000 dinarjev. Akcija je v razmahu in se vsota vpisa iz dneva v dan veča.

Do 30. septembra popoldne je v kolektivu zdravilišča Smarješke toplice 35 delavcev in uslužbencev vpsalo 230 tisoč dinarjev posojila. Desetim, ki so na dopustih, so pisali, naj takoj pridejo v zdravilišče, da bi opravili svojo moralno-politično dolžnost in podpisali posjilo. Ko bodo zbrali tudi njihove prispevke, bo kolektiv z vpisanim zneskom presegel vrednost šest dnevnega zaslužka, ki bi znesel približno 240 tisoč dinarjev.

»Vem, da je pomoč potrebna«

Tovarišica Breda Razinger je biolog v tovarni zdravil »Krkas« v Novem mestu. V začetku našega obiska je vprašano od človeka razgovor o posojilu ker smatra, da je prispevek njeva osebnostna stvar in da ni niti najmanjše potrebe pisati o tem. Ko je že kazalo, da bo obisk brezuspešen, je po daljšem oklepanju le povedala:

— Vpisala sem 50 tisoč dinarjev, ker vem, da je Skopje razrušeno in da je pomoč potrebna. 50 tisoč dinarjev je malo manj kot moj celomeščni zaslužek. Če bi radi pisali obširneje, pa pišite sami, saj najbrž znate. Jaz kaj več ne vem, pa tudi ne želim reči.

Tov. Razingerjeva torej ne želi, da bi o njenem prispevku govorili, vendar lahko služi mnogim za vzgled.

ČUDODELNO ZDRAVILO

Jurij Potpiga je vrtil v rokah zdravstveno izkaznico ter si mislil, da jo je škoda umazati, ko je vsa tri leta, kar je bil pri podjetju »KAVALLIR«, ni potreboval. Spomnil pa se je obljube, ki jo je dal zjutraj svoji boljši polovici, da bo za gotovo zbolel in šel trgat k Stiskaču, ker mu je ona to že obljubila. Rahlo je potrkal, in že je stal pred personalko, ki naj bi podaljšala njegovo zdravstveno knjižico.

— Kaj pa vam je? — je vprašala že iz navade in kar mimogrede vpisala datum v še prazno knjižico.

— I, kaj bi bilo! Ni ravno hudo, pa me vendar nekaj boli. Mislim sem, da je boljše, če grem prej kot pozneje k zdravniku. Saj veste, morda bi bilo kasneje že prepozno.

Administratorka ga je pomilovalno pogledala in si mislila: revež, na videz kot jelen, pa je verjetno jetika.

Naslednji dan se je Jurij v velikem krogu izognil delovnišču, kjer so delali na veliki novi stavbi tovariši gradbinci. Saj se jih ni bal,

ampak noče da bi mu očitali: »Baba te je zdelala.« Jerica — z njo se je poročil komaj pred dobrim letom — pa je imela res prvo in odločujočo besedo v hiši. No, in ker bi rad videl, da bi bilo vzdušje neskaljeno, je pristal na »bolezen«.

Cakalnica v zdravstvenem domu je bila polna ljudi. Nikogar ni poznal; prepričan, da tudi njega nihče ne pozna, se je počutil srečnega. Ko pa so se začeli ljudje čez čas spogledovati in se muzati, ni bilo dvoma, da ga že obdelujejo. »Taki kavliji menda niso, da bi vedeli, da sem zdrav ko dren«, je premišljeval in si popravljal kravato, da bi zaposlil roke, ki jih ni vedel kam dati. Naslonjen na peč je gledal okoli sebe in vse bolj neprijetno mu je bilo pri duši. Mučne trenutke je odpravila mlada medicinska sestra, ki je pokukala iz ordinacijske sobe, iz katere je takoj udaril vonj po jodu. Ošinila je navzoče in se s pogledom ustavila na Juriju, ki je že rdel. Naredila je še korak naprej: »Zapnite!« je bolj ukazala kot svetovala in pokazala na odprto režo njegovih

hlač. »Sicer pa je navada, da imajo odprto tam, kjer je mrlič v hiši!« Juriju so klecnila kolena, in če bi mu ob plači vzeli vso vsebino kuverte in če bi bil od Jerice tepen, bi laže prenesel kot to. Že je hotel planiti k vratom, ko se je spomnil, da ima knjižico pri zdravniku in da brez nje ne sme domov.

Ravno poldan je zavonilo, ko je bil na vrsti. Bli skovito se mu je posvetilo, kaj mu je pri odhodu naročila Jerica. Zdravnik, katerega glava je bila brez lasišča, se je nekoliko dvignil na stolu in pomignil Juriju, naj se približa.

— No, kaj pa vi? Kaj vas boli?

— Tukajle me nekaj zbadaja, — je pokazal Jurij na pas in vlekel roko počasi do kolka.

— Da vidimo! — je rekel zdravnik in ga začel pregledovati. Trkal ga je po plečih s prstom, tipal okoli pasu, za zaključek pa zahteval, da mu pokaže še jezik. Ko je pisal recept, si je naglas narekoval: »Oleum ricini, plus... Osi vela in za današnje čase malo preobilna medicinska sestra je nekaj pisala v knjigo, nato pa potisnila

nesrečniku, ki so mu klecala kolena, v roke zdravstveno izkaznico in recept.

Ko je Jurij že zapustil lekarno in tam z receptom tudi šest kovačev, za katere mu je bilo bolj hudo kot za ves dosedanji trud, se je šele spomnil, da pravzaprav ni nič opravil, ker mu zdravnik ni povedal, koliko ima bolniške. Zavil je ponovno v ambulanto, toda glej ga spaka: »Danes nič več,« so mu povedali že na hodniku.

Vso pot proti domu je razmislijal, kako resničen je tisti tjuški pregovor, ki pravi: »Kadar ima hucic miadé, nima nikoli samo enega.« Prav lepo in koristno bi bilo maice marmorirati. Čeprav imaš le 80 odstotkov plače, imaš nekaj v dobrem pri sosedu. Če mu bom v trgovini pomagal, tudi pozimi, ko bodo klali, ne bo pozabil name in me bo poklical »za držat«, Jerico pa za pranje. Z vsem tem so v zvezi kolone po stari slovenski navadi. Kaj pametno pa bi bilo, da bi se uresničile Jeričine želje glede botrije. To pa ni tako enostavno. Treba je ugledati pot! Če bi naredil nekaj takih »švare šihov«, če pomagam pozimi pripravljati drva, bo menda zadostovalo za temelj bodoče zlahte!

Takole je premišljeval, ko je zagledal Jerico, ki mu je prišla naproti kot ob dnevih, ko je plača. Bajto, v kateri sta stanovala, je puščala kar odprto, saj tako ni imel kdo kaj vzeti, da bi pa kdo kaj prinesel, tudi ni verjela.

— Koliko si dobil? — je zastavila korak pred obojnim Jurijem.

— Mislim, da dva deci. Na dnu piše 200, — reče in potegne iz žepa stekleničko, ki jo je dobil v lekarni.

— Kaj me briga ta kuhani janež! Povej mi, koliko dni imaš bolniške!

— Bolniške? Ja, to ni napisano, vendar mislim, da bo kak teden, če ne več...

— Butec neumni! Kaj tako žalostno gledaš? Poglej Liparja! Vsaka dva meseca je za en mesec doma, ti pa delaš zanj! Zakaj ne bi še on enkrat zate, če je že socializem!

Ko si je malce odpočil in ko sta naredila načrt za naslednje dni, ob kateri uri bo nosil brente, kdaj malo lenaril, če bi ravno prišel tisti od kontrole, se je spomnil na zdravnika.

— Mislim, da ne bo škodovalo, če pogoltnem žlico te brozge, — je rekel Jurij in si natočil, da se je polilo po mizi.

— No, ja, — je dodala Jerica, — saj so dandanes taka zdravila, da ne morejo nič škodovati. Za malo denarja, malo muzike! Bom pa še jaz malo poskusila!

— Oh, kako je omledno, hladi pa! — sta prepričevala drug drugega in v mišljenju, da je to le blažev žegen, izpraznila kozarec.

— Zdaj pa spat! — je ukazala Jerica in že odgrnila odejo. — Saj veš, ob petih te bo prišel klicat! Vinograd je velik!

— Jurij si je sezul šele en čevelj, ko je bila žena že v kombinezi. Prijela se je čez pas, da bi se prepričala, koliko se je zredila. Kar skoči proti vratom. Juriju pa se je zazdelo, da mu v želodcu nekaj vre. Spomnil se je tiste jeseni, ko se

je še doma najedel toplega kruha in napil mošta, ki je ravno vrel, in tiste usodne noči... Planil je proti stranišču, pa ojej, bilo je zaprto! Izza vrat so se slišali glasovi kot od starega mopeda, če mu daš »forgas«. Vzdihi in spet ta-ta-ta-ta-ta!

— Jerica! — je kriknil, se prestopil, stisnil zobe. Za trenutek se mu je zazdelo, da ga zebe, nato pa je »ventila« popustil...

Naslednji dan Jurij ni šel trgat. Zvečer ga je obiskal sekretar podjetja. Kaj sta govorila, ni nikdar nihče izvedel. Dejstvo je, da sta se Jurij in Jerica čez nekaj časa preselila v mesto in da ga je veselje do preše za vselej minilo. Na sestankih pa je bil prav Jurij tisti, ki je najbolj kritiziral »planske bolnike« in v vseh primerih in vedno svetoval zdravilo, ki se mu pravi: OLEUM RICINI.

JANEZ PODGORSKI

UO obrtnega podjetja

»PEKARNA IN SLAŠČICARNA«

Novo mesto razpisuje

prostorno delovno mesto

samostojne

PRODAJALKE KRUHA

v poslovalnici št. 2

na Cesti herojev 4

Pogoji: deljen delovni čas,

čistoča, materialna odgovornost.

Prednost imajo

kandidatke, ki so že de-

ale v živilski stroki. Plača

po pravilniku o delitvi

osebnega dohodka. Pismene

ponudbe pošljite UO

podjetja. Razpis velja do

zasedbe delovnega mesta.

PRI PODJETJU

»OPREMALES«

NOVO MESTO

je prosto

delovno mesto

v knjigovodstvu

Delo obsega obračune

proizvodnje in fakturno

službo. Osebnostni predpisi

po pravilniku o delitvi

osebnega dohodka. Oseba

mora biti večša osnovnih

knjigovodskih poslov.

S PLENUMA OBCINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA V NOVEM MESTU

Zdravniki in delovne organizacije

Sredstev sklada za zdravstveno zavarovanje ne trošimo gospodarno — Dodatni prispevek je fiskalni ukrep, ki ne bo dosegel uspeha brez sodelovanja delovnih organizacij — Tudi člani skupščine komunalne skupnosti naj poročajo volivcem, ki so jih izvolili — Zakaj so popoldanske ordinacije prazne, med delovnim časom pa se v njih gnetejo delavci in uslužbenci?

Na plenumu občinskega sindikalnega sveta Novo mesto, ki je bil v četrtek, 26. septembra, se je razprava pomudila najdlje okoli problemov pri trošenju sredstev iz sklada za zdravstveno zavarovanje. V ospredju je bil dodatni prispevek, ki ga je kot fiskalni ukrep sprejela skupščina komunalne skupnosti zavoda Novo mesto na svojem zadnjem zasedanju. Stroški zdravstvenega zavarovanja so tako narasli, da so presežili izdatke, zato je bil ta ukrep nujen. Sindikat pa kljub temu

stoji na stališču, da s tem nismo dosegli stimulativenega učinka. Dodatni prispevek namreč ni stimulator, ki bi spodbujal kolektive, ki preudarno trošijo ta sredstva. Kakor tudi ni regulator, ki bi bil naperjen proti kolektivom, ki v te namene trošijo preveč. V razpravi so ugotovili, da delovni kolektivi in organi samoupravljanja ne posvečajo dovolj pažnje temu problemu, čeprav je nova zakonodaja v veljavi že eno leto. Bržkone je vzrok v tem, ker dodatni prispevek ne vpliva na čisti dohodek

podjetja neposredno, ampak ga zmanjšuje zgolj posredno.

Opaziti je, da so ordinacije, ki jih zdravstveni zavodi odpirajo v popoldanskem času, največkrat prazne, da se vanje zatekajo večji del le gospodinje, medtem ko se delavci in uslužbenci gnetejo v čakalnicah v dopoldanskem času in takrat, ko bi morali biti na delu. Skupščina komunalne skupnosti je letos sprejela sklep o ustanavljanju popoldanskih organizacij in o tem, da mora zdravnik vsakemu pacien-

tu, ki je v delovnem razmerju, vpisati v knjižico, ko je opravil pregled, če je bil pregled nujen. Vse kaže, da v delovnih organizacijah tej evidenci doslej niso posvečali pozornosti. Škoda je seveda dvakratna: delavcu je treba plačati zaslužek za čas, ko ni delal, razen tega pa to prav gotovo povzroča tudi zastoj v proizvodnji. Na ta račun izgubljammo dragoceni delovni čas, posledica pa so zastoji v proizvodnji in neuresničeni dinamični plani. Zelo malo delavskih svetov je doslej razpravljalo o trošenju sredstev za namene zdravstvenega zavarovanja. Celotako daleč je šlo, da v mnogih kolektivih, kjer so za boleznine do 30 dni porabili več, kot pa dobili od zavoda za socialno zavarovanje, niso tega niti opazili in niso nič ukrenili. Nikjer se doslej kot je videti, še niso vprašali, zakaj odhaja toliko delavcev in uslužbencev k zdravniku med delovnim

časom. Porazno je tudi to, da mnogi delavci z delnimi poškodbami, ki bi v času staleža lahko delali na kaknem drugem delovnem mestu, ostajajo doma, na ta račun pa spet trpi proizvodnja in tudi stroškov za boleznine je več.

Zavod za socialno zavarovanje je dolžan delovnim organizacijam posredovati razne analitične podatke, ki naj bi služili kot osnova za ukrepanje pri odpravljanju in zniževanju števila bolezenskih dni v kolektivu. Zavod doslej ni prejel še od nobene organizacije zahtevka po posredovanju takšnih podatkov. Nerazumljivo je tudi to, da člani skupščine komunalne skupnosti zavarovanja svojim volivcem ne poročajo o delu skuščine in o dokaj pestri problematiki, ki jo ta pretresa, čeprav je gradivo, ki ga dobijo pred zasedanji skuščine, obširno.

Člani plenuma so pripominjali, da izračun odstot-

kov za sredstva, ki jih zavod vrača delovnim organizacijam za boleznine do 30 dni, ni realen. V tem odstotku ni dovolj podčrtana razlika med kolektivni, ki stalež bolnih spremljajo, in onimi, ki drže roko v žepu. Pomudili so se tudi ob problemu odnosov med delovnimi organizacijami in zdravniki. Ker je tu še vedno vse premalo stikov, so zelo pogosti primeri, da so zaposleni brez potrebe 3 ali 4 dni v staležu. Kljub temu velja opozoriti, da je letos stalež za približno en odstotek manjši kot je bil lani, vendar je rezerva mnogo večja. Delovne organizacije bodo torej morale iskati čim neposrednejše stike z zdravniki, ki delajo v ambulantah.

Na plenumu so ugotovili, da bodo morale delovne organizacije v akciji za zniževanje staleža bolnih in varčevanje s sredstvi zdravstvenega zavarovanja bolj živo sodelovati.

Javna razprava o liku tehnika in o reformi tehniških šol

Sistem strokovnega - izobraževanja nikakor ni enostavna celota. Razvejanost gospodarstva z vsemi njegovimi potrebami zahteva vrsto ustreznih šol in drugih izobraževalnih ustanov. Vse te elemente je treba obravnavati kot zaokrožno celoto, v kateri morajo delovati skladno in v medsebojnem odnosu vsi sestavni deli izobraževalnih oblik.

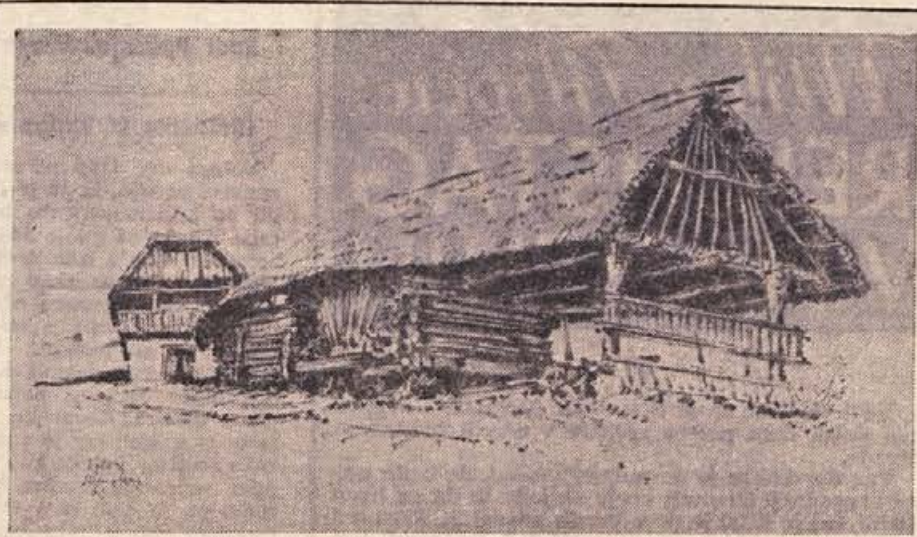
Priporočilo ljudske skupščine Slovenije glede nalog na področju strokovnega izobraževanja v Sloveniji, osnutki predpisov za ureditev izobraževalnih oblik itd. so bili resnejši poskus obravnave kompleksa izobraževanja. Letos se poskušamo rešiti dokaj zapletenega problema pred reformo tehniških in drugih strokovnih šol približati z vrsto novih predlogov in tez. Republiški sekretariat za šolstvo SRS je izdal posebno knjižico z gradivom za javno obravnavo reforme tehniških in drugih podobnih šol. V knjižici so zbrane analize dosedanje

ga stanja na tem področju, teze za reformo, kakor tudi teze o šolskih centrih in združevanju šol.

Temelj, na katerem naj bi se opravila reforma tehniških šol, je treba iskati v potrebah in nagibih gospodarstva. V predlogih za reformo je zlasti poudarjen lik bodočega tehnika. Zelo nepravilno bi bilo od reformiranih šol zahtevati, naj izobražujejo strokovnjake za zelo ozko delovno mesto. Da se to ne bi zgodilo, bodo morale šole prilagoditi izobraževalne programe tako, da se bo njihov tehnik kasneje lahko vsestransko uveljavil na vseh področjih in delovnih mestih, kjer naj bi predstavljal vez med nižje kvalificiranim kadrom in strokovnjaki z visoko kvalifikacijo. Za izdelavo ustreznega učnega programa in obseg predmetov pa bo treba izdelati profil tehnika in njemu ustreznih kadrov. Izdelava profila je stvar gospodarskih organizacij in zbornic, republiški organ za šolstvo pa bo na tej po-

dlagi določil, kakšen naj bo učni program. Ze zdaj je nekako znano, da bo izobrazba tehnika obsegala matematično-naravoslovno področje, strokovno in splošno izobraževalno področje. Več časa bo v prihodnje treba odmeriti vsekakor praktičnemu pouku, poleg tega pa določiti ustrežno število ur za splošno izobraževalni pouk. Težnja, da nekatere tehniške šole krčijo ure splošno izobraževalnega pouka, ni v skladu s pojmovanjem bodočega lika tehnika, ker gospodarstvo vedno bolj potrebuje človeka z obširnim splošnim znanjem. Ena glavnih zahtev za nove reformirane šole bo, da ne bodo postale izključne pripravilnice za visokošolski študij, kakor je bilo do zdaj v praksi. Da pa bi pripravljali tehniški kader, dobil zahtevano izobrazbo, je možno, da bi pouk v skladu s splošnimi interesi po potrebi tudi podaljšali.

Na podlagi minimalno izpoljenih zahtev po ustreznih vzgojno izobraževalni vsebini, po učnem oseboju in učbenikih, kakor tudi po zagotovljenih materialnih pogojih, bodo reformirane šole javno priznane oziroma verificirane. Posamezne občine večkrat sicer nimajo posebnega interesa za tehniške in druge sorodne šole. Zato se pri financiranju ne bi smeli naslanjati na lokalne razmere, ampak bi morali proučiti možnost, da bi oskrbovanje in vzdrževanje teh šol reševali v širšem okviru.

Miro Kugler: VOLČJE (196)

Pred 18 leti v Zadru, zdaj na odru Šeškovega doma v Kočevju

Ko sem pred 18 leti prišel v centralno tehniko KPS v Crmošnjice, da bi počakal na delo v partizanski tiskarni Triglav, sem prišel v stik z nekaterimi partizanskimi kulturniki. To so bili ilegalci Slovenskega narodnega gledališča, ki so tudi imeli svoj sedež v tej vasi. Dobro se spominjam, da s takrat igrali Nušičevo Sumljivo osebo v leseni stavbi blizu gasilskega doma in da smo se nasmejali in naužili lepote naše besede.

Močno sem se začudil, ko sem se s to skupino sešel proti koncu aprila 1945 v Zadru, kjer smo v partizanski tiskarni Toneta Tomšiča zaključevali tiskanje Slovenskega poročevalca, Ljudske pravice, Naše vojske. Ko smo se

blizali četrti obletnici OF in 1. maju, je bilo treba pripraviti za tiskarski kolektiv proslavo. Po pomoč sem se obrnil k našim igralcem. Prosil sem tov. Kumbatoviča za primeren tekst, ki bi ga lahko uporabili na naši interni proslavi, pa mi je nasvetoval, naj se priključimo kar njim in se udeležimo predstave Raztrgancev kar v zadarskem gledališču, naš kolektiv pa naj bi brezplačno natisnil programe za predstavo. Na predlog sem prav rad pristal in hitro smo natisnili nekaj nad 100 letakov. Mimogrede povedano je naš kolektiv natisnil kot darilo OF knjižico partizanskih pesmi, ki jih je uredil pisatelj Tone Seliskar. Tudi on je namreč delal v tej tiskarni.

zavzeto sledili dogajanju na odru. Začeli so se klici občinstva proti izdajalcem našega naroda, proti koncu pa, ko so zaregljale naše strojnice na sceni, so bili ljudje navdušeni. Ta predstava je bila nepozabno doživetje za vse nas pa tudi za Angleže in Amerikance, ki niso prav nič razumeli. Gibi in mimika igralcev pa so bili tako izraziti, da so vedeli, da gre za boj med partizani in izdajalci. Vpili in ploskali so prav tako kot mi.

Ko bodo letos 5. oktobra na predvečer velikega slavlja v Šeškovem domu v Kočevju zaigrali prav isti igralci, smo prepričani vsi, ki smo jih videli in slišali v Zadru pred 18 leti, da bodo tudi to pot navdušili občinstvo in mu nudili nepozaben kulturni užitek.

Marijan Tratar-Uč

Andrič v slovenščini

V kratkem bomo dobili v slovenskem prevodu spet troje del Nobelovega nagradjenca Iva Andriča, in sicer: »Znamenja«, »Otroci« in »Poti, obrabi, pokrajine«.

Nova izdaja Prešernovih poezij v angleščini

DZS bo v kratkem poslala na trg že tretjo izdajo Prešernovih »Poezija« v angleščini. Pesmi sta izbrala naš rojak Janko Lavrin in W.K. Matthews, uvod pa je napisal dr. Anton Slodnjak.

Zanimive razstave v Kočevju

V Šeškovem domu v Kočevju bodo v nedeljo dopoldne slovesno odprli razstavo »Ljudska umetnost s tematiko NOB«, danes dopoldne pa so v kočevskem domu telesne kulture odprli zanimivo razstavo »Družbeni in gospodarski razvoj Kočevske 1953-63«.

V Domu družbenih organizacij je odprta razstava fotografij »Kočevska v borbi in izgradnji«, medtem ko bodo ljubitelji znamk prišli na razstavo na II. republiški filatelistični razstavi, ki je v gimna-

ziji na Ljubljanski cesti. Od 3. do 6. oktobra ima kočevska pošta poseben spominski žig.

V dneh praznovanja razstavlja v gimnaziju tudi akademski kipar Stane Jarem, ki smo ga spoznali na lanskem mednarodnem kiparskem simpoziju Forma viva v Kostanjevici. Njegova razstava bo odprta od 4. do 6. oktobra od 9. do 19. ure.

XII. zborovanje slovenskih zgodovinarjev

V Kočevju bo od 14. do 16. oktobra XII. zborovanje slovenskih zgodovinarjev, ki ga ob praznovanju 20-letnice Zbora odposlancev slovenskega naroda prireja Zgodovinsko društvo za Slovenijo iz Ljubljane. Na zborovanju bodo prebrali svoja poročila tovariši dr. Metod Mikuž, Dušan Biber, prof. Janko Jarc, dr. Fran Zwitter, dr. Vasilij Melik in Bogomir Stupan. Po končanem zborovanju bodo udeleženci obiskali več kočevskih krajev, znanih iz NOB.

Knjige v prihodnjem letu

Državna založba Slovenije je napovedala bogat knjižni izbor, ki ga namerava v svojih rednih zbirkah izdati v letu 1964. V zbirki »Svetovni klasiki« bo izšla »Teta Liza« Honorija de Balzaca, »Grška lirika« in »Don Kihote Miguela Cervantesa« v dveh delih. Ljubitelji zbirke »Moderni romani« bodo prejeli Andreja Gida »Ponarejevalce denarja«, Maxa Frischa »Stilera«, Henryja Millerja »Rakov povratnik« in roman Thomasa Wolfa v dveh delih »O času in rekli«. V zbirki »Bibliografije« bodo tiskane »Kratkotrajna sreča François Villona« izpod peresa Johna Erskina,

»Kopernik in njegov svet« Hermanna Kestena in »V zanosu in obup« Irvinga Storna, kjer je opisano življenje renesančnega kiparja Michelangela. V zbirki »Klosk« bo izšlo devet del: Willa Cather - »Antonija«, Matevž Hec - »Tihotopci«, Aleksander Solženicin - »Matronino dvorišče«, Lojze Kovačič - »Povsod je nebo«, Rex Stout - »Lov na zapike«, Robert Neumann - »Druga stran meseca«, Giovannino Guareschi - »Don Kamilo in Peppone«, Iris Murdoch - »Grad iz peska« in Theodor Dreiser - »Jennie Gerhardt« (v dveh knjigah).

Miro Kugler: KMET IZ ARTIC

Janko Jarc:

September in oktober 1943 na Dolenjskem

Belokranjski belogardisti iz postojank v Črnomlju, Metliki, Semiču in Dragatušu - kakih 230 po številu - so bili 9. septembra razoroženi, od njih pa jih je takoj 123 stopilo v partizane. Le malo se jih je priključilo umikajoči se italijanski vojski, še ti pa so bili skoraj vsi v Kočevju ujeti, razen štirih, ki jim je uspelo priti do Trsta. Belogardisti iz postojank v Zagradcu, na Selih pri Semberku in v Dobrnju so se zatekli k posadki v Žužemberku, se začeli pogajati z odposlanci Levstikove brigade, medtem pa iskali zveze z osrednjo belogardistično skupino okoli Turjaka. Ko skupino okoli Turjaka, ko so belogardisti po dobljeni zvezi pogajanja razbili, je del Levstikove brigade napadel postojanko v Žužemberku, nakar so se belogardisti brez odpora razpršili na svoje domove, njihovi vodje pa pobegnili na Turjak. Ko so partizanske enote zasedle Trebnje, se jim je prijavila vsa belogardistična posadka s Čateža, ki so jo v Trebnju pripeljali trije partizani. V Sčični je 10. septembra bata-

ljon Cankarjeve brigade zajel in razorožil posadki iz Čateže in Sčični, ki sta se dan pred tem združili v bataljon. Belogardistična posadka v Mlačevem se je razšla

Leon Otavnik-Leč, propagandist XV. divizije (Foto: Nande Vidmar)

sama, nekaj njenih članov pa se je pridružil ostanke šentjurske posadke, ki se je najprej utrdil v gradu Boštanju, po napadu enot XV. divizije pa se 13. septembra prebil na Turjak. Nekaj belogardističnih oddelkov se je prebilo tudi v Ljubljano.

Tako je bila Dolenjska že nekaj dni po italijanski kapitulaciji očičena belogardističnih oddelkov, ki so se ali razbežali na domove, ali se prebili k svojim novim varuhom Nemcem, ali pa se zatekli v znameniti grad Turjak, kar je za to izredno srednjeveško grajsko stavbo postalo usodno.

Glavni štab NOV in PO Slovenije je 14. septembra izdal v dnevnem povelju pohvalo slovenskim partizanskim enotam za uspešno razorožitev italijanske vojske in uničenje belogardističnih posadk, ki se v uvodnem odstavku glasi:

»V teku nekaj dni vam je uspelo razorožiti 3 divizije italijanske vojske, oborožiti našo vojsko z modernim orožjem, osvoboditi razen

Ljubljane vso Ljubljansko pokrajino in razen Trsta vso Istro. Bela in plava garda sta razbiti. Zadnje ostanke uničujejo naše enote okrog Turjaka, in le majhen del se je mogel rešiti pod zaščito nemške vojske. Kljub amnestiji, ki jo je izdal Izvršni odbor OF, so se raje zvezali s smrtnim sovražnikom slovenskega naroda, z najhujšim sovražnikom človeštva - Hitlerjem in tako pretgali zadnje vezi s slovenskim narodom.«

Razbiti deli belogardističnih posadk iz cele vrste postojank iz Dolenjske, zlasti Ribniško-kočevske doline in Suhe krajine, ter nekaj plavogardističnih enot se je 12. in 13. septembra zateklo na grad Turjak, ki so ga že 13. septembra enote XIV. in XV. divizije v širokem loku obkolile. Ker vsa pogajanja za predajo belogardističnih in plavogardističnih enot niso uspela, je Prešernova brigada v celotedskih hudih bojih in ob podpori težkega orožja goreči in podirajoči se Turjak zavzela in zajela vso preživelo posadko. Operacije

je vodil komandant brigade Dušan Svava-Dule. Dne 20. in 21. septembra sta štab XIV. divizije in glavni štab izreklja v dnevnih poveljih Prešernovi brigadi zahvalo in priznanje za doseženo zmago.

Partizanska ofenziva v Zasavju

Po odhodu italijanske vojske so se partizanske vojaške enote opremile z zaplenjenim orožjem vseh vrst in imele v uporabi tudi oklopne avtomobile in tanke. Poleg uničenja preostalih belogardističnih oddelkov in njihovih postojank je bila najvažnejša naloga brigad XV. divizije zavarovanje mejnih predelov proti nekdanji nemško-italijanski razmejitveni črti. Nemci so se posebej utrdili v Kostanjevici, ki so jo zasedli takoj po italijanski kapitulaciji, in začeli od tod v družbi z belogardisti, ki so se zatekli pod njihovo varstvo, z izpadi na osvobodeno ozemlje. Naše čete so te napade odbijale in tudi same prehajale v napade. Tako so oddelki XV. divizije 12. septembra napadli sovražno postojanko v Mršiči vasi s tanki in mitraljezi in ji povzročili izgube, 19. septembra pa se spopadli z nemško motorizirano kolono, ki je prodirala proti Tržišču in Kr-

melju. Po hudi borbi so kolono zavrtili, ji prizadejali izgube in uničili dva kamiona in tank. Levstikova brigada iz sestava XVIII. divizije je proti koncu septembra rušila progo od Grosupljega do Škofljice in tako onemogočila vsak promet, bataljoni XV. divizije pa so 27. septembra krenili v napad proti Litiji ter napadali in preganjali nemške straže na tem področju. Prav tako so bili odbiti napadi Nemcev na položaj 2. bat. Cankarjeve brigade pri Metnaju. 30. septembra so enote Gubčeve brigade napadle in uničile ustaško postojanko na Stojdragi v Žužemberku na Gorjancih, Cankarjevi pa so istega dne napadali v smeri proti Litiji in rušili sovražne postojanke in bunkerje pri Javorju, Bogenšperku in Osredku. Partizansko topništvo je obstreljevalo letališče v Cerkljah ob Krki. Belokranjska brigada je v sodelovanju s XIII. hrvaško brigado napadala ustaško postojanko v Ozlju, 3. oktobra dopoldne pa sta 2. in 3. bataljon Belokranjske brigade odbijala močne napade nemško-ustaško-domobrantskih enot na njihove položaje. Boji so trajali več kot šest ur, v katerih so bili napadalci odbiti in pognani v beg.

Milan Filipčič: REICHSTAG V PLAMENIH

Neki očividci se je onestvil. Nekaterim drugim je še dolgo časa potem zvelo v ušesih Lubbejevo kricanje.

Van der Lubbe je do zadnjega čakal, da bodo njegovi gospodarji izpolnili svoje obljube in da ga bodo spustili, saj je delal le po njihovih navodilih. Tik pred smrtjo je spoznal, da so ga ogoljufali in zavrgli kot obrabljeno orodje sedaj, ko jim ni bil več potreben.

Uradno poročilo je navajalo, da je Hindenburg odbil njegovo prošnjo za pomilošitev. Toda to je bila laž. Ne Hindenburg, temveč Hitler je odbil prošnjo brez Hindenburgove vednosti. To novico so prinesli časopisi (»Neuer Vorwärts«), in nemška vlada tega ni demantirala. To je zadosten dokaz, da je bilo res tako, kajti zaveza okrog požiga Reichstaga je bila tedaj občutljiv živec za nacistično Nemčijo.

Nizozemsko poslanstvo v Berlinu je zastopalo družino van der Lubbeja in je v njenem imenu zahtevalo izročitev posmrtnih ostankov obglavljenega. Nemška vlada je sprva pristala na to zahtevo, toda že 12. januarja je vrhovno sodišče Reicha objavilo uradno sporočilo, da trupla van der Lubbeja ne bo izročilo in da ga bodo pokopali v Leipzigu. Nemška vlada je vnovič potepala splošna zakonska določila, ki so v navadi v takih primerih. Bratu van der Lubbeja so dovolili prisostvovati pogrebu, le če se odpove, da bi prisostvoval obdukciji trupla.

Lubbeja so pokopali na leipziškem pokopališču. Grob je čuvala stalna straža. Hitlerjeva vlada se je bala, da bi truplo lahko pričalo proti nji. Bala se je kemije in toksikološke preiskave trupla, zato je za stražila grob, da bi trupla ne ukradli. Tudi to je dovolj zgovoren dokaz, da se je nemška vlada trudila zakriti svoj podli zločin.

Tako se je žalostno končalo življenje Marinusa van der Lubbeja, ki je na procesu zlomljeni ječal: »Ne morem več! To, kar se tu dogaja, je izdajstvo nad človekom. Zahtevam obsodbo... Ne morem več!... Tega napora v zaporu ne morem več prenašati!«

RESNIČNI POŽIGALCI

Leipziški proces je končan. Toda proces proti resničnim požigalcem se je končal še pred leipziškim. Antifasiistično gibanje izven Nemčije je zbiralo dokaz, že že celo leto 1933.

Preiskava se je začela z osnovnim vprašanjem: komu je koristil požig Reichstaga? Kdo ga je potreboval?

Komunistična partija Nemčije se ni pripravljala na vstajo. Tega niso mogli dokazati niti nacisti. Niso mogli položiti na mizo nobenega dokumenta. To je pokazal leipziški proces, to je dokazal Dimitrov.

Požig so potrebovali nacisti. Nemčija je bila tik pred volitvami. Požig je moral prestrašiti meščanstvo in speljati vodo na nacistični mlin. Hitler je potreboval velik požar, da bi rešil stranko in oddelek SA, ki so že beracili po cestah. (V naslednjem letu 1934 je v proračunu nemške vlade dodeljenih 260 milijonov reichsmark za vzdrževanje SA!)

Komunisti so proti individualnemu terorju, nacionalsocialisti so njegovi zagovorniki. Vsa pot nacizma je nazaj in naprej posejana s terorjem. Požig je bil teroristično dejanje. Le pol leta je minilo, in Hitler je pometel z vsemi političnimi strankami. Njemu je udarec požel. Potreboval je za zadnji in odločilni udarec, ko je šlo nacistični stranki za ali — ali.

Van De Lubbe, bedno orodje v nacističnih rokah, ki je plačal svoje sodelovanje pri požigu Reichstaga z življenjem

Rudi Pušenjak-Vragan

(Odlomka iz knjige »SPOMINI PROLETARCA«)

Nekoga dne Osiip ni prav razumel povelja, ki ga je dobil po kurirju iz štaba brigade. Čudno se mi je zdelo, kam neki rine z bataljonom. Vedel sem, kaj se lahko zgodi, zato sem natihoma odcepil vod tretje čete s težko brečo in ga namestil na grški nad Čuspergom. Odomod lahko obvišava položaj okrog Rašice. Komandir čete se je smejal, ker je vedel, kako se Osiip jezi, če kdo za njim popravljaja napake. Pozneje pa je tudi sam Osiip sprevidel, da je tako prav.

Pojasnilo

Komentar pod sliko treh obseancev na Marofu iz leta 1865, ki jo je objavil naš tednik pretekli teden, je zmoten, ker te slike Novice niso objavile, pač pa se je ohranila fotografija treh obseancev, ki jo je takratni fotograf primerno retuširal in opremil z rokopišnimi pojavnili v nemščini. Fotografijo je Dolenjskem muzeju izročil prof. Jože Dular, ki jo je dobil pri svoji teti Franciji Paebici iz Novega mesta. Fotografijo je izdelal ali je vsaj bil njen lastnik Jože Dular, start oca imenovanega. Prof. Dularju in Franciji Paebici se Dolenjski muzej toplo zahvaljuje za poklonjeno fotografijo.

Spopad z oklepnim vlakom

Več glav več ve. Tako je bilo tudi tega dne. Eno četo je poslal k cerkvi nad Rašico, ki je stala s farovžem na osamljenem grški sredi travnikov in njiv. Naokoli je bila čisti. Četa še ni prišla na položaj, ko je pripeljal vlak z grupselske smeri. En vod druge čete je bil pod zasliim mostom. Zagali so lesena podpornika železniškega mostu. Ti se slutili niso, da se jim naglo približuje oklepni vlak. Zasilati nam je dih. Vlak se je bližal mostu, oni pa so še vedno pod njim zagali in zagali. Vsi smo stali na položaju brez kritja in gledali, kaj bo. Sele topovi iz oklepnega vlaka so nas pogajali v križje. Naši so zagali še naprej.

Sele ko so prva kolesa zapopala po mostu in so se podporniki stresli, so skočili v stran. Takrat so jih opazili. Vlak je zmanjšal hitrost in začel voziti nazaj. Iz vagonov so naglo poskakali domobranci in Nemci ter začeli prodirati proti našim položajem in na hrbelek sredi travnikov, kamor je šla ena naša četa.

Z vpisom posojila boste pomagali odpraviti posledice strašne skopske katastrofe

Nekaj dni smo se ostali na Polju, potem pa smo šli v Krašo vas. Tu me je čakalo lepo presenečenje. Izvedel sem, da je rajski sekretar na prvem terenu moj sorodnik Rudi Pušenjak, doma iz Ljubljane. Čočasi so se približevali našim položajem. Misleč, da je že topništvo opravilo svoje, so stopali brezskrbno pokonci, kot bi šli na vežališče. Pusili smo jih na sto metrov, potem pa smo udarili z vsem orozjem po njih. Prva sovražnikova vrsta se je razbila in obrnila nazaj, a jo je druga nagnala spet proti nam. Ponovno smo jih ustili s točo svinčenki in tedaj se je zamajala tudi druga vrsta, tako da se je zdelo, kot bi bili lovili Nemce. Zdad so pahnili pokonci in se pogajali za njimi. Presneto naglo so jo ucvrili proti vlakom, postajali v vagon in se odlepili. Pod mostom smo našli še nedotaknjeno orodje in smo lahko kar naprej zagali. Nemci in beli so imeli velike izgube, pri nas pa še največji ni bil nihče, le cev težkega mitraljeza se je zaradi pretelega streljanja od prevelke tročine stala.

Nemci in beli so imeli velike izgube, pri nas pa še največji ni bil nihče, le cev težkega mitraljeza se je zaradi pretelega streljanja od prevelke tročine stala. Nenaodoma pa so topovi utihnili. Tedaj smo zagledali dve vrsti sovražnikove vojske. Sprejela je imela na levem rokavu bele embleme z ljubljanskim znamenjem in sredini, druga je bila bolj redka, zadnja pa bolj obojena. Takoj je bilo jasno, da so v prvi vrsti hlapci, v drugi pa njihovi gospodarji. Čočasi so se približevali našim položajem. Misleč, da je že topništvo opravilo svoje, so stopali brezskrbno pokonci, kot bi šli na vežališče. Pusili smo jih na sto metrov, potem pa smo udarili z vsem orozjem po njih. Prva sovražnikova vrsta se je razbila in obrnila nazaj, a jo je druga nagnala spet proti nam. Ponovno smo jih ustili s točo svinčenki in tedaj se je zamajala tudi druga vrsta, tako da se je zdelo, kot bi bili lovili Nemce. Zdad so pahnili pokonci in se pogajali za njimi. Presneto naglo so jo ucvrili proti vlakom, postajali v vagon in se odlepili. Pod mostom smo našli še nedotaknjeno orodje in smo lahko kar naprej zagali. Nemci in beli so imeli velike izgube, pri nas pa še največji ni bil nihče, le cev težkega mitraljeza se je zaradi pretelega streljanja od prevelke tročine stala.

Takole je te dni v Straški gori in drugod po naših vinorodnih gričih...

Patrola XV. brigade v Podhosti novembra 1943

V Višnji gori so trije župani

Nekaj dni smo se ostali na Polju, potem pa smo šli v Krašo vas. Tu me je čakalo lepo presenečenje. Izvedel sem, da je rajski sekretar na prvem terenu moj sorodnik Rudi Pušenjak, doma iz Ljubljane. Čočasi so se približevali našim položajem. Misleč, da je že topništvo opravilo svoje, so stopali brezskrbno pokonci, kot bi šli na vežališče. Pusili smo jih na sto metrov, potem pa smo udarili z vsem orozjem po njih. Prva sovražnikova vrsta se je razbila in obrnila nazaj, a jo je druga nagnala spet proti nam. Ponovno smo jih ustili s točo svinčenki in tedaj se je zamajala tudi druga vrsta, tako da se je zdelo, kot bi bili lovili Nemce. Zdad so pahnili pokonci in se pogajali za njimi. Presneto naglo so jo ucvrili proti vlakom, postajali v vagon in se odlepili. Pod mostom smo našli še nedotaknjeno orodje in smo lahko kar naprej zagali. Nemci in beli so imeli velike izgube, pri nas pa še največji ni bil nihče, le cev težkega mitraljeza se je zaradi pretelega streljanja od prevelke tročine stala.

Bataljon je bil nameščen v Hrušici. Od toč smo hodili na preskrbovalne akcije v brusniško in šentjernejško dolino, na Račah in v Senpetur. Med tem časom se ni zgodilo nič pomembnega. Nemci in beli iz Novega mesta so nekajkrat skušali priti do nas, pa smo jih vsakokrat naklestili.

Zamejala sva se. Bilo je res nekoliko tako. Višnja gora je bila izrazito prehodno ozemlje. Iz Kriske vasi smo krenili na območje Novega mesta pod Gorjanje in smo zamenjali Gubčevco brigado. Stab se je namestil v Podgradu, naš bataljon pa v Vinji vasi. Tu smo se ukvarjali povsem s političnim delom, imeli smo sestanke po četah s člani KP in s sskojevci, sprejemali nove člane in se vojaško urili. Delo mi ni prišlo in sem prošil za premostitev.

Moji prošnji so ugodili. Premješčen sem bil v tretji bataljon XV. brigade. Komandant bataljona je bil Sine Kraševac, komisar pa Faruk, oboja Sanjermočar. Poznali smo se že od prej.

Ali zdaj verjamete, da ... črček prepeva, ne more več spat? Trgatev je v polnem teku, ponekod pa so vino-gradi tudi že prazni. Pravijo, da je grozdje letos skoraj povsod zelo gnilo in da marsikje kapljica ne bo tak, kot smo si jo želeli...

Hierarhija v stolih

Finančna uprava v argentinskem mestu Tucuman je pred nedavim v vseh svojih prostorih zamenjala pohištvo. Po vseh, objavljenih v mnogih časopisih, so dobili vodilni uslužbenci stole z naslanjači, nižji stole brez naslanjača, začetniki pa so ostali sploh brez stolov. »Vsakdo, ki ima opravček na finančni upravi, naj bi takoj vedel, s kom ima opravčilo,« so komentiral svojo odločitev vodilni uslužbenci te ustanove.

Advertisement for the film 'Maigretov mrtvec' by G. Simenon. It features a large image of a man in a dark suit, likely Inspector Maigret, and text describing the plot. The text mentions 'Albert? Res se mi zdi, da se ga spominjam...' and 'Nemsi poznali njegove žene?'.

Advertisement for the film 'Sesto poglavje' (The Sixth Chapter). It features a large image of a man in a dark suit, likely Inspector Maigret, and text describing the plot. The text mentions 'Dva policijska avtomobila sta se ustavila na Ulici de Rivoli...' and 'Potem sta se za njima zvrstila zaporna avtomobila...'.

Advertisement for the film 'Ljudje v srajcah' (People in Coats). It features a large image of a man in a dark suit, likely Inspector Maigret, and text describing the plot. The text mentions 'Ljudje v srajcah, moški, ženske, na pol zbujeni, bledje polti, vsi z enakimi plašnimi, včasih zbeganimi obrazi...'.

Vid Jerič: V korak z XII. brigado

Tako so se v Sentjanžu nekoga dne pojavili tanki. Vsem nam je bilo takoj jasno, da bodo hoteli slej ko prej vdreti čez prehod na našo stran. Tako se je tudi zgodilo. Mi smo bili pripravljani. Neko nedeljo je močnejši odtok s petimi tanki prodiral in tako popteval ta nepisani in nikoli dogovorjeni sporazum na razmejitveni črti ter prišel v Krmelj. Tu smo se spopadli z njim in ga po krajši, trdovratni borbi proti večeri prisilili k umiku v Sentjanž. S tem spopadom ali incidentom — tako smo ga takrat imenovali — je praktično prenehalo premirje. Odslej se nismo smeli več srečavati, in tudi naše patrolje se niso smele pojavljati na mejnem prehodu. Prav tako nismo dovolili, da se kdorkoli pojavl onkraj žične ovire. Na vsakogar smo streljali, to pa zato, ker z ene strani ovire ni bilo naših ljudi. To je bil prvi borbeni, čeravno ne velik krst za našo takrat še zelo mlado enoto.

S tem so se začele pisati prve strani zgodovine naše mla-de enote, ki je kasneje v težki in krvavi borbi postala moč-na in borbena kot tiste naše najstarejše enote z največjimi bojnimi izkušnjami. Začele so se vršiti zmage za zmago, vse do končne osvoboditve naše dežele. Takoj po končanem formiranju je bila brigada vključena v 15. divizijo, kjer je ostala do konca vojne.

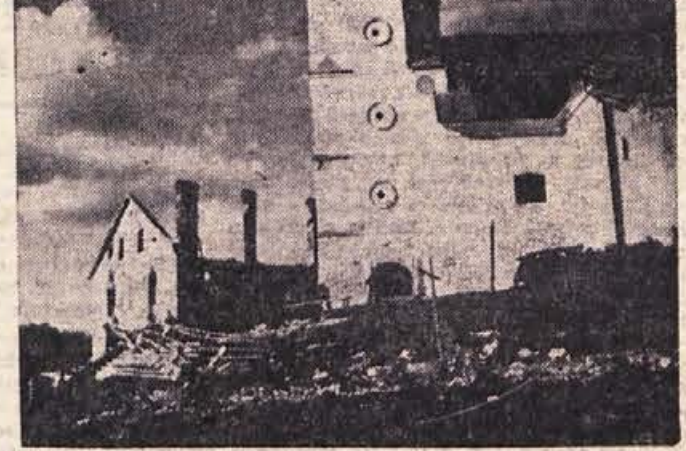
Prvi važnejši uspeh je brigada dosegla v ofenzivi proti Savi, komaj dobrih petnajst dni po formiranju. V tem ofenzivnem naskoku je osvobodila ves teren med razmejitveno črto in Savo, vzhodno od črte Sentrupert — Zaloka — Ravne. Osvobodila je Sentjanž, Brunk in Boštanj. Se danes so mi živo v spominu besede iz borbenega nagovora politkomisarija brigade tovariša Daidžija, ki je pred postrojeno brigado na gabrijelskih travnikih poleg ostalega rekel tudi naslednje: »Tovariši! Borci in starešine, jutri zvečer moramo napojiti naše konje v Savili! Res smo jih napojili, smo ne šele drugi dan zvečer, pač pa že popoldne nasled-njega dne. Pri tem našem silnem naskoku proti Savi smo poleg postojank, ki smo jih zavzeli, razgnali tudi Kočevarje, ki so jih Nemci naselili v tem kraju potem, ko so naše prebivalstvo odpeljali v Nemčijo. V akciji smo dobili dragocen plen v orožju, vojaškem materialu in živežu, tako da se je brigada že kar primerno oskrbela.

Pri obstravljanju Sevnice smo zažgali z minami iz mi-nometov se sevniško železniško postajo. Brigada je bila za naše razmere številčno tako močna, da se je iz njenega četrtega bataljona formiral »Zahodnodolenjski odred«. Tako je šla v nemško ali tako imenovano sveto sovražno ofenzi-vo s štirimi bataljoni. Med ofenzivo je imela tudi več ne-všečnosti. Še vedno je manjkalo borbene izkušnosti večini borcev, pa tudi starejšemu sestavu. To pomanjkljivost je izkoristilo nekaj belogardističnih špekulantov, ki so be-gnili iz naših vrst k sovražniku. Toda to nam ni delalo večjih preglav, enote so se sicer nekoliko zmanjšale, a so se zato očistile vse navlake, panikarjev in kapitulantov ter tako iz ofenzive prišle številčno dovolj krepke in spo-sobne za bodoče naloge. Z manjšim reformiranjem enot je odslej brigada imela samo tri bataljone. V takem se-stavu je ostala vse do konca vojne.

Z njenim imenom so od šeste sovražne ofenzive dalje vezane vse borbe in večje ter uspešne akcije 15. divizije. Tako je imela brigada skupaj z Gubčevco brigado zelo važno vlogo pri obleganju Novega mesta 1943. leta. Rušenje ko-čevske proge od Velikih Lašč do Grosupljeja, kot tudi na-pad na Zdenso vas je doberšen delež te mlade enote. Tudi ob čiščenju sovražnih postojank na Dolenjskem spomladi in poleti 1944. leta je dobivala najrazličnejše odgovorne na-loge. Tako je napadla in uničila sovražnika na Dobravi, šči-tila Gubčevco brigado pri napadu na Žužemberk, Cankarjevo pri osvoboditvi Trebnjega, Gubčevco pri zavzemanju Mirne peči ter 10. ljubljansko brigado pri uničenju belogardistične postojanke v Tržišču na Dolenjskem.

Brigada je uničila tovarno papirja v Jagnjenici pri Ra-decah in zapihlila več kamionov papirja, navdse potrebne-ga našim enotam. Prav tako je vreden priznanja uspeh, do-sežen pri bosiljevski akciji, kjer je skupaj z Cankarjevo bri-gado osvobodila to mesto ter pri tem praktično na bojnem polju kovala bratstvo in enotnost s hrvaškimi enotami in tamkajšnjim ljudstvom. Ta borbeni podvig bo ostal svetel spomin v zgodovini našega narodnoosvobodilnega boja.

Nesteto borb, večjih in manjših akcij bi se lahko našte-ili na borbeni poti te naše enote, toda vse je nemogoče opi-sati. Ne smejo pa se izpustiti tako važne borbe in zmage, kakor so tiste pod Gorjanji, pri Prebišju in podobne. Pohod na Savo, posebno prvi, je tako dragocen za našo stvar, da ga moramo omeniti. Trinajst dni neprestanih borb in poho-dov nasproti 14. diviziji je bil veliki napor za njen sestav. Drugi pohod na Savo tudi ni dosti manj važen kot prvi. Borbe v Suhi krajini, v Laščah, Dvoru, Vinkovem vrhu, Aj-dovcu in Kočevskem Rogu ob koncu vojne so takega po-mena, da se jih s ponosom spominja sieherni pripadnik brigade. V zadnjem ofenzivnem naskoku naše vojske iz Ko-čevske proti Ljubljani je brigada izvrševala z veliko požit-vovalnostjo vse naloge, ki so ji bile zaupane. Tako je skupaj z brigadami VIII. korpusa zmagoslavno vkorakala v Ljub-ljano in tam končala borbeno pot.

Takale je bila nemška postojanka v Sentjanžu na Dolenjskem potem, ko jo je XII. brigada 12. oktobra 1943 uničila

Odprimo svoja srca!

V novi ustavi je med drugim rečeno tudi, da so vsi državni organi, organi družbenega samoupravljanja, organizacije in občani neposredno poklicani, da s svojo dejavnostjo prispevajo h krepitvi SOLIDARNOSTI in CLOVECNOSTI med ljudmi.

Prvi rezultati vpisovanja ljudskega posojila za pomoč Skopju so razveseljivi. Ljudje so zvesti velikemu izročilu revolucije, da je treba še naprej krepiti solidarnost in clovečnost med ljudmi. S pomočjo Skopju pa utrjujemo prav tako tudi bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov.

Dosedanja pomoč je bila sicer zares učinkovita pri obnavljanju začetnih težav, vendar pa še daleč ne zadostuje, da bi skoraj četrt milijona ljudi dobilo vsaj streho nad glavo. Bila je, četudi plemenita in hitra, od srca dana, le kaplja v morju v primeri z večstomilijardno škodo. To so izjavljali tudi predstavniki tujih dobroteljskih organizacij, ko so si ogledali posledice strašnega potresa. Z vseh koncev in krajev sveta prihaja pomoč, ki blaži rane, zacelijo pa jih ne more. Za to je potrebna trajnejša pomoč niše družbe in vsega sveta.

V množici vesti o pomoči vseh jugoslovanskih narodov prebivalcem Skopja, da bi čimprej odstranili posledice strašne katastrofe, so se nekako izgubila poročila o naporih samih Skopjancov in

Makedoncev. Tako je površen ocenjevalec dobil vtis, da čaka domačini preklicanih rok, vsem ko si graditelji iz drugih republik vpihajo rokave. V resnici so Skopjanci in vsa Makedonija prvi ponudili vse svoje sile in sposobnosti za obnovo svojega mesta. Večina dela zmognih Skopjancev vztraja v porušenem mestu in mu s svojo navzočnostjo in s svojim delom vrača življenje, dokler mu čez nekaj let ne bo čala prejšnje in še lepše podobe. Tega pa sami, brez pomoči vse naše družbe tudi pri najboljši volji in zagotavljanju pasu ne bi zmogli. Celo če bi Makedonija dve leti črtovale ves svoj narodni dohodek kar pa seveda ni mogoče ker bi to omrtvilo vse življenje in zaustavilo nadaljnji razvoj republike, še ne bi bilo dovolj sredstev za obnovo in zgraditev novega Skopja.

Zbiranje pomoči za obnovo in zgraditev glavnega mesta Makedonije je obenem tudi preizkušnja, ki bo pokazala, kdo je zares človek, sposoben, da se odpove delčku lastnega ugodja, ker lahko vsaj sluti, kaj se pravi biti brez vsega — brez strehe nad glavo, brez opreme in obleke, to si je treba graditi dom in gospodinjstvo čisto od začetka, tako rekoč iz nič. V tej preizkušnji se bo tudi pokazalo, komu je smisel življenja samo čim večje osebno imetje, z katerim se peha in katerega ni pripravljen niti malo skrniti, četudi gre za strašno elementarno nesrečo, ki je zganila srca ljudi tudi v najbolj oddaljenem kotičku sveta. Kogar tako strašna usoda 200.000 ljudi ne prizadene, ker misli v svoji sebičnosti predvsem nase, na lastno ugodje — v tem je pač malo človeka.

- Vsakdo naj si izpraša vest!
- Kdor bo prislunil človeku v sebi, ta ne bo pozabil
- odpreti svoje srce in vpisati posojilo skladno s svojimi zmogljivostmi. S tem bomo dokazali, da istava za nas ni le mrtva črka, temveč živi v naši vesti in je del nas samih. To bo ponoven dokaz, da imamo vso moralno pravico biti na čelu tistih, ki se bore a to, da bogatejši pomagajo revnejšim, da razvite dežele podpro razvoj manj razviteh, da tisti, ki jim narava prizanese z elementarnimi nesrečami, pomagajo ne srečnim.

J. B.

Kaže, da se je težišče napetega položaja ustavilo v Aziji. Ze dolga polemika med Rusijo in Kitajsko, ki je najprej sramežljivo skrivala pravi obraz za pajčolanom ideološkega spora, je s podpisom moskovskega sporazuma prerasla v odkrit meddržavni spor z najbolj grobnimi posledicami. Sovjetsko sporočilo govori o 5000 obmejnih incidentih, ki so jih na 4000 kilometrov dolgi meji izzvali Kitajci; namiguje na ozemeljske zahteve, ki so jih prikrito postavili Kitajci in na poskuse Kitajcev, da si prilaste dele sovjetskega ozemlja. Kitajci, da preseljujejo Uzbeke, Kazake in druge nekitajske narodnosti v koncentracijska taborišča, in da streljajo begunce, ki se hočejo rešiti v Sovjetsko zvezo.

Iz časopisnih poročil razberemo, da Kitajci povsod, kjer se le da, izzivajo incidente, pa naj gre za športno prireditve ali za nastop umetniških skupin.

Kitajci pa dolže Ruse, da podtalno rovarijo in da z lepimi obljubami skušajo privabiti obmejno prebivalstvo v Sovjetsko zvezo. Razen tega pa so jim v dolgem sporočilu naprtli tudi vse grehe, ki jih premore kitajsko psevdorevolucionarno besedišče. Spor postaja vsak dan bolj oster; Hruščovljev zet in glavni urednik Izvestij, Aleksej Adžu, bej je italijanskim novinarjem v Neaplju dejal, da Sovjetska zveza ne bo storila prvega koraka, če pa je Mao Ce Tungu do tega, da prekine diplomatske odnose ali pa še kaj več, da naj kar izvoli...

In pravi vzroki? Eden med njimi je nedvomno kompleks, da država ni močna in da nič ne pomeni, če nima atomske bombe. Rusi niso hoteli dati Kitajcem atomske bombe in prikriti prepir je prerastel v odkrit spor med državama. Ne, da bi Kitajci hoteli vojno! Tisto ne. Toda da bi dosegli svoje cilje, so se pripravljali spustiti tudi v atomsko vojno, kajti, četudi polovico človeštva vrag vzame, bo še vedno ostala

druga polovica, ki bo po svetovnem pogorišču uživala raj na zemlji... Taka je trenutna kitajska ocena mednarodnega položaja in prav zato je kitajska politika za svetovni mir tako nevarna, da ne govorimo o tem, da s socializmom nima nič skupnega.

Južni Vietnam je postal drugo zelo nevarno žarišče. Predsednik Diem, ki z ameriško pomočjo že nekaj let brezuspešno vodi vojno proti osvobodilnem gibanju, ki se je nujno naslonilo na Severni Vietnam, je prišel v odkrit konflikt z večino prebivalcev svoje dr-

Aziji na antikomunistične karte, bo njen diplomatski voz vedno v jarku. V teh deželah ne gre za komunizem ali antikomunizem, v teh deželah gre predvsem za to, da dobi mali človek možnosti za življenje in da ne bo več izkoriščena od najraznovrstnejših izkoriščevalcev, od vaškega oderuha do korumpiranega policijskega šefa in mestnih bankirjev.

S svojo protiljudsko politiko je Diemova vlada ostala čisto osamljena. Če hoče nadaljevati antikomunistični boj, bo morala ameriška vojska neposredno intervenirati, če pa se zgodi to, je nevarnost, da pride do odkritega konflikta s Severnim Vietnamom; za Severnim Vietnamom pa stoji Peking...

Sestnajstega septembra so proglasili federacijo Malezijo, ki združuje Malajo, Singapur ter druge britanske kolonije na severnem Borneu v eno državo. Ustanovitvi te države sta se močno upirala Indonezija in Filipini. Po proglasitvi Malezije pa je prišlo tako na Malaji kot v Indoneziji do hudih demonstracij. V Kuala Lumpurju (Malaja) so razbili indonezijsko veleposlanstvo, v Džakarti (Indonezija) so zažgali britanskega telefonske, prometne in druge zveze med obema državama so prekinjene, prav tako trgovina. Indonezijska vojska je v pripravljenosti, Britanci in Avstralci pa izjavljajo, da bodo pomagali Maleziji, če bo napadena.

Tudi v tem delu Azije se je odprlo žrelo visoke napetosti, ki po vsej verjetnosti ne bo prerasla v kake oborožene avanture, je pa toliko bolj neprimerno, ker se odraža kot verižna reakcija, podobno kot druge, na celotno mednarodno vzdušje — ki se je z moskovskimi sporazumi zelo zboljšalo — in daje obilo priložnosti za ribarjenje v kalnem predvsem tistim, ki se ne zanimajo za konkreten spor med to ali ono državo, marveč jim je trn v peti zboljšanje mednarodnega položaja.

Napetost v Aziji

žave, ki je budistična. Njegova vojska in policija, ki je v rokah njegovega brata Nhuja — oba sta katoličana, tretji brat je nadškof v mestu Hue — se bolj uspešno kot proti osvobodilnemu gibanju vojskuje proti budistom: zažgali so nekaj pagod, pobili več sto budistov, na tisoče pa so jih odvedli v koncentracijska taborišča.

Američani, zaskrbljeni spričo dogodkov — spopad z budisti zmanjšuje Diemovo moč proti osvobodilnemu gibanju — so poslali v Saigon obrambnega ministra in šefa generalštaba, ki naj bi proučila, kaj se da napraviti. Američani so z Diemom skrajno nezadovoljni. Toda nezadovoljni so zato, ker ni uspešen proti osvobodilnemu gibanju, ker je njegov antikomunizem, za katerega dajejo milijarde, neuspešen, in ker se z ameriškim denarjem bori proti budistom, ki jih podpira vsa svetovna javnost.

Dokler bo ameriška vlada stavila v

SODOBNA ELEKTRONIKA — zadnji letošnji sejem na GR

Od 12. do 20. oktobra bo na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani jubilejni sejem SODOBNA ELEKTRONIKA, ki bo že deseti zapovrstjo. Za letošnji sejem so se prijavili številni proizvajalci iz naše države, razen tega pa bo zastopanih še 12 drugih držav. Med tujimi razstavljalci bo nekaj trdk svetovnega slovesa pokazalo svoje najnovejše izdelke. Ob tej priložnosti bo Elektrotehniška zveza Slovenije organizirala drugi jugoslovanski simpozij o električnih meritvah in merilni opremi. Z referati o posameznih strokovnih problemih bo to

pot nastopilo 35 avtorjev. Na simpoziju bodo razpravljali o električnih meritvah znanstveno raziskovalnega značaja, o električni merilni tehniki v industriji in o nalogah električne merilne tehnike v elektrogospodarstvu.

O polletnih konferencah sindikalnih podružnic

Letos je v sindikalnih podružnicah namesto konferenc vseh članov podružnic opaziti težnje po razpravi v malce

ožjem krogu: na razširjenih sejah izvršnih odborov oziroma na plenumih. Te težnje so razumljive, saj bi se v večjih kolektivih zdaj proti koncu leta brez škode za proizvodnjo težko sestajali v širšem krogu. Ponekod kljub temu sklicujejo konference, vendar v manjših enotah kot so poslovne in ekonomske enote, ker se te laže zberejo po delovnem času. Čeprav so konference v tej obliki samo zasilna rešitev, povsod pazijo na to, da so med prisotnimi zastopani predstavniki vseh enot in delovnih področij, tako da se razprava lahko odvija nemoteno, posega na vsa področja in da je hkrati s tem tehtna.

Na sejmišču še vedno ista cena

30. septembra so na prašičjem sejmu v Novem mestu skoro vse prodali. Promet je bil zelo živahen, saj je bilo kupcev na pretek. Od 905 prašičkov, ki so bili na prodaj, so jih prodali 827. Cena se že nekaj tednov krepko drži; tudi tokrat je znašala 6000 do 10.000 din.

KRATKE IZ RAZNIH STRANI

● V Vatikanu se je začelo zasedanje ekumenskega koncila, ki je nadaljevanje koncila, katerega je sklical pokojni papež Janes XXIII. Za zasedanje vlada veliko zanimanje, ker je Pavel VI. že predhodno napovedal spremembe v rimski kuriji, ki je bila doslej glavna ovira resnejše reforme v življenju Cerkve.

● V Alžiriji se je začela nova politična kriza. Nasprotniki predsednika Ben Bele so v Kabiliji, pokrajini vzhodno od Alžirije, odkrito nastopili proti vladi. Pridružil se jim je poveljnik čet VII. vojaškega okrožja polkovnik Hadž. Vlada vojska je zasedla glavno mesto Kabilije Tizi Uzu, polkovnik Hadž pa se je z deset tisoč vojakov umaknil v hribe.

● Vlade skandinavskih držav so zavrnile povabilo južnoafriške vlade, naj skandinavski zunanji ministri obiščejo Južno Afriko. Skandinavci so odgovorili, zaradi politike rasne diskriminacije povabila ne morejo sprejeti. V skandinavskih državah bo kotirajo tudi blago iz Južne Afrike.

● V srednjeameriški Dominikanski republiki so demičarski oficirji izvedli državni udar. Odstranili so predsednika Juana Boschja in ga izgnali iz države. Pravijo, da je preveč popuščal sindikatom in da je govoril o agrarni reformi. V Dominikanski republiki je skoraj vsa zemlja v rokah veleposelstnikov. Juan Bosch je bil prvi predsednik Dominikanske republike, ki je bil izvoljen na svobodnih volitvah.

● Orkan »Edith« je skoraj popolnoma opustošil francoski otok v Karibskem morju Martinique. Veter je pihal s hitrostjo 185 kilometrov na uro. V glavnem mestu Fort de France je poškodovanih 75 % hiš. Na tisoče ljudi je brez strehe. Uničene je 90 % letine. Vse zveze z zunanjim svetom so pretrgane. Število žrtev še ni znano.

TEDENSKI NOTRANJEPOLITIČNI PREGLED

● Mnogi so se odzvali že prvi dan zjutraj vpisali so posojilo po svoji vesti. Izpolnili so svojo moralno dolžnost. Niso vpraševali, koliko naj prispevajo. Pri mnogih je govorila le vest. V vsakem se je oglašal človek, čigar misel so preletali podoba razrušenega Skopja, strašne silhuete razvalin, tisoči brezdomcev. A bili so tudi taki, ki so se ravnali le po zunanjih motivih. Vpraševali so, koliko je dal sosed, ali je prijatelj res dal več. Izračunavali so povprečje, da ga tudi sami ne bi prekoračili. S tem so dopuščali, da je padala senca na lastno odločitev, ki bi morala biti neskaljena, kot bi moralo biti čisto in toplo človekovo srce.

Ne tvegam, da bi zapisal številko: doslej je vpisanega že okrog 15 milijard din posojila. V trenutku, ko to pišem, je morda številka že daleč presežena. Ko bo prispel časnik v roke bralca, se bo sukala številka že nad 20 milijard dinarjev. Od vsepovsod prihajajo poročila o množičnem odzivu. Delavci in uslužbenci, kmetje, obrtniki in drugi občani — v vseh gori neugasljiva želja pomagati Skopju. Na primer: v celjskem okraju so presegli vsa pričakovanja. Prvi in drugi dan je številka dosegla pol milijarde din. Skopjanci so vpisali doslej milijarde. Trije kmetje v Polzeli so vpisali pol milijona posojila. En sam v tržiški tovarni »Peko« je vpisal 300.000 din. In tako bi lahko navedel še na tisoče zgledov.

● Na zadnjem zasedanju republiške skupščine so sprejeli priporočilo za nadaljnji razvoj gospodarstva. V njem je med drugim rečeno, da je treba še naprej vztrajno razvijati in izpopolnjevati gospodarski sistem ter tako omogočiti delovnim organizacijam čim širše izkoriščanje notra-

njih rezerv, s tem pa uspešno izpolnjevanje gospodarskih nalog. Priporočilo govori tudi o potrebi po nadaljnjem izpopolnjevanju notranjega sistema delitve čistega dohodka in osebnih dohodkov. Realne osebne dohodke je treba tudi še naprej povečevati v skladu z rastjo produktivnosti dela. — Gospodarske organizacije se morajo kar najuspešneje vključevati v mednarodno blagovno izmenjavo, ker je le to pogoj za večjo proizvodnjo in produktivnost dela. Dobiti ustrežno mesto v svetovni delitvi mesta, to pomeni

VELIK JE NAŠ PLAMEN LJUBEZNI

tudi: biti soudeležen pri splošnem napredku znanosti in tehnike.

● Skopje je obiskal predsednik zvezne skupščine Edvard Kardelj. Skrbno si je ogledal številna delovišča in se zanimal za napore in uspehe graditeljev novega Skopja. Obiskal je tudi skopsko železarno, ki bo, ko bo delala z vso zmogljivostjo, zaposlovala 7000 delavcev in uslužbencev.

● Na Bledu se je začelo IX. posvetovanje jugoslovanskih urbanistov, ki se ga udeležuje okrog 300 strokovnjakov. Delovno geslo posvetovanja je: Komuna kot urbanistični pojav. Ta naslov je nosil tudi referat, ki so ga poslušali udeleženci posvetovanja. V njem je bilo med drugim rečeno, da mora dobiti urbanizem svoje mesto v

občinskih statutih. Urbanizma ne smemo pojmovati le kot nekakšno širše estetsko oblikovanje. On je še več: soumerjalec družbenega in gospodarskega planiranja v komuni in med komunami.

● V Jugoslaviji se je mudil dalj časa na obisku sovjetski minister za zunanjo trgovino N. S. Patolicev. Bivanje pri nas je izrazil za razgovore z jugoslovanskimi državniki in za obisk večjega števila industrijskih obratov. Med drugim je obiskal tudi ljubljanski Litostroj, ki je naredil nanj najlepši vtis. Pohvalil je njegovo sodobno tehnično raven. Dejal je, da je Litostroj dobro organizirano podjetje, čigar izdelki slovijo po vsem svetu.

● V teku so živahne priprave na teden otroka, ki bo od 6. do 13. oktobra. Predsedstvo Zveze prijateljev mladine meni, da bi bilo treba čas, ko sestavljamo občinske statute in ko snujemo sedemletni plan razvoja gospodarstva, izrabiti tudi za zbiranje potreb razvoja materialne baze otroškega varstva. Mimo tega bi bilo treba teden otroka izrabiti za širše in temeljite razprave o vzgojno-varstvenih problemih. Teden otroka bi moral pomeniti obenem tudi pregled opravljenega dela in načrtovanje prihodnjih nalog.

● Dan pionirjev so proslavljali vsi pionirski odredi. Na odrednih konferencah so izvolili pionirji svoja pionirska vodstva, sprejemali delovne programe in se pogovarjali o življenju na šoli. Sobotno so preživeli pionirji na izletih, pohodih in medodrednih tekmovanjih. Marsikje so obiskali pionirje člani Zveze borcev, ki so obujali spomine na partizanske dni.

Samo lepe želje niso dovolj!

Skoro ni tedna, ki bi ne imel posebnega poudarka na tej ali oni vrsti družbene dejavnosti. Če bi vse te tedne samo praznovali, bi nam za delo ostajalo bore malo časa. Zato bomo tudi letošnji teden otroka praznovali nekoliko drugače. Nič več ne bo posebnih praznov in akademij, centralnih in posameznih, te so imeli otroci po šolah že za pionirski praznik 29. septembra. Z delovnimi sestanki in realnimi predlogi, kako zagotoviti otroku čim srečnejšo mladost, bomo storiili mnogo več. Seveda pa moramo paziti, da se bodo vse zamisli in lepe želje, izrečene ob tej priložnosti, tudi uresničile.

Novi ustavni sistem daje velike možnosti za reševanje problemov in izvajanje politike na področju družbene skrbi za otroke. Kaj moremo za otroka storiti več, kot zagotoviti v občinskem statutu in v statutih delovnih organizacij kompleksno skrb za človeka in njegov družbeni standard? Vsi, ki imajo opraviti z mladino bodisi pri političnem ali organizacijskem delu, naj bi se zavzeli predvsem za to, da bi otroško varstvo našlo ustrezno mesto v statutih! Društva prijateljev mladine pa so v prvi vrsti

poklicana, da ustvarjajo ravnotežje med razvojem gospodarske in negospodarske dejavnosti komune.

Pri občinski zvezi DPM v Novem mestu so pred kratkim že sestavili delovni načrt, ki je hkrati prispevek te organizacije v TEDNU OTROKA. Izpeljali bodo zamisel bivše okrajne zveze DPM, ki je imela v načrtu izdelavo analize o potrebi organiziranja otroškega varstva v Straži, Bršlinu, Žužemberku in v nekaterih večjih podjetjih. Anketni listi, ki jih bodo prejeli vsi zaposleni starši v teh krajih, so že izdelani. DPM bo temeljito proučilo tudi problematiko delovanja že obstoječih varstvenih ustanov v občini.

Za eno izmed važnih nalog DPM smatra občinska zveza tudi to, da bo skušala s pomočjo stanovanjskih skupnosti organizirati varstvo dojenčkov v posebnih sobah ali družinah ter po vseh šolah zbrati podatke o socialno šibkih otrocih, ki ne zmorejo niti za šolsko malico.

Precej problemov pa bi sploh ne nastalo, če bi imele vsaj večje delovne organizacije v svojem sklopu socialne službe. Tudi ureditev tega

vpripranja spada v delovni načrt DPM.

Pionirska komisija je kot težišče v bodoče predvidela utrjevanje pionirskih starešinskih svetov, ki naj na vsi povezujejo interese vseh organizacij s šolskim in izvenšolskim delom. Za vodje pionirskih organizacij, predsednike starešinskih svetov in pionirske komisije bodo organizirali seminar, da bi delo na terenu kar najhitreje steklo. DPM bodo razen vsega naštetega s pomočjo delavskih univerz v zimski sezoni organizirala vsaj na vseh polnih osemletkah šole za starše.

Delovni program občinske zveze DPM obsega le nekaj točk, v katerih pa se skriva precej dela. Če bomo vendarle že prešli od besed k dejanjem in če bomo teh nekaj točk uresničili, bomo lahko zadovoljni. Za nekaj let namreč opažamo, da na sestankih različnih organizacij pogostokrat govorimo o istih problemih in načrtih. To pa ni dovolj. Potrebna so dejanja!

Trgatev bo v Straži malce zavrla vpis

Do sobote, 28. septembra, so v Straži in okoliških vaseh vpisali zasebni kmetovalci in obrtniki 336 tisoč dinarjev posojila. Kot vse kaže, bodo brez večjih težav znesek 500 tisoč dinarjev, ki so ga sprejeli na seji komisije za vpis kot področno obveznost do Skopja, presegli. V tednu dni bodo z vpisom končali, ker upajo, da bo trgateg v sredo ali četrtek ta teden zaključena. Nato bodo člani komisije in aktivisti, ki obiskujejo gospodarstva, kmete lažje našli doma. Krajevna komisija za vpis ima 5 članov, ki so si razdelili vasi in jih obiskujejo. Zvedeli smo, da komisija pogreša pomoč odborov podružnic SZDL, ki stoje ob strani.

Hotel Metropol: doslej 303 tisočake

33 delavcev in uslužbencev ter 11 vajencev je zaposlenih v kolektivu hotela Metropol v Novem mestu. Do torka, 1. oktobra, so vpisali 303 tisoč dinarjev posojila za Skopje. Povprečni mesečni dohodek v kolektivu znesejo okoli 27 tisoč dinarjev, pa so kljub temu vpisovali povprečno po 9 tisoč dinarjev posojila. Zlasti velja pohvaliti vajence, ki so vpisali po 1 tisoč, tisoč dinarjev prispevka pri sorazmerno majhnih vajenskih nagradah je precej! Če bo šlo povsod tako — prepričani smo, da bo! — bodo posledice strašne katastrofe v Skopju kmalu odpravljene.

Pionirski odred »KATJA RUPENA« je proslavil svoj praznik

Tudi novomeški pionirji so 28. septembra slavili PIONIRSKI DAN. Odred »Katja Rupena« je imel ob 9. uri dopoldne konferenco v Prosvetnem domu, ki so ji prisostvovali vsi razredni pionirski odbori ter še po pet delegatov iz vsakega razreda, zastopniki mladinske organizacije na šoli in učiteljskega kolektiva, predsednik šolskega odbora, zastopnik Medobčinskega zavoda za prosvetno-pedagoško službo in zastopnik DPM-Center. Program je bil sestavljen iz kulturnega sporeda, ki so ga izvajali pevci in člani dramskega krožka, ter delovnega dela konference.

Delovno predsedstvo iz vrst pionirjev je vodila Marinka Koščak. Konferenco so s

šopki rož in najboljšimi željami pozdravili cicibani, zastopniki osmih razredov in Društvo prijateljev mladine — Center. Rože so odnesli k spomeniku Svobode. — Pionirji so poročali o delu organizacije v preteklem obdobju in o izvenšolski dejavnosti, razen tega pa smo še posebej slišali poročila raznih krožkov in sekcij, ki so jih pionirji sami sestavili. Zatem je bila razprava kot na vsakem sestanku. Tudi ta je živahno potekala in nakazala nekaj smernic za bodoče delo. Ob koncu so razrešili stari odbor in izvolili novega, ki bo nedvomno pionirski odred »Katja Rupena« vodil novim uspehom naproti.

Različno in nazorno je prebral Tonček Donato svoje blagajniško poročilo na sobotni odredovni pionirski konferenci v Novem mestu

Še letos v blokih sobe za otroke?

V zadnjih letih rastejo stanovanjski bloki v Novem mestu kot gobe po dežju in v nekaterih so investitorji predvideli tudi sobe za otroke. V teh prostorih pa imajo ponekod kolesa in motorje, druge spravljajo v njih ozimnice ali pa jih zasedajo stanovalci. Nikjer v mestu otroška soba ni urejena in ne more sprejeti otrok v varstvo.

Na podlagi vsega tega je svet za socialno varstvo in varstvo družine na svoji zadnji seji imenoval posebno komisijo, ki bo te sobe v blokih pregledala in popisala, hkrati pa poskrbela, da bodo na razpolago za namen, ki je bil že pri gradnji določen. S pomočjo stanovanjske skupnosti in hišnih svetov bo treba nabaviti opremo, občina pa se je zavezala plačevati strokovne moči, ki bodo otroke varovale.

Morda bo kdo rekel, da sob ne potrebujemo, ker oba novomeška vrtca lahko sprejmeta še nekaj otrok, pa ni tako. Oskrbovalnica v vrtcu je precej velika in pokazalo se je, da otroci delavcev v vrtce sploh ne hodijo, ker so zanje predragi in da ti otroci niso deležni organiziranega varstva. Če bo mati delavka lahko v svojem ali sosednjem bloku oddala otroka, ko gre v službo, ji ne bo treba otrok oblačiti za daljšo pot, kar je nerodno zlasti pozimi za tiste, ki začno delati že ob šestih. Razen tega bo oskrbovalnica verjetno precej manjša. Če bo plačana uslužbenka in če bodo hišni sveti oz. stanovanjske skupnosti nabavili opremo, ostali stroški ne bodo tolikšni, da bi jih ne zmogle tudi delavske družine z majhnimi dohodki. Vsekakor pa bi morala biti povezava med pravimi vrtci in otroškimi sobami, vsaj glede strokovne plače. Kako bo to urejeno, še ni dokončno določeno, prav pa bi bilo, da bi se vse organizacije in tudi posamezniki zavzeli za izpeljavo načrta. Če nam bo to uspelo, bomo prav gotovo dosegli na področju organiziranega otroškega varstva velik napredek.

Zakaj pa v Brežicah lahko?

Nekaj časa so imeli v Brežicah dva vrtca, pred nedavnim pa so tistega pri postaji morali ukiniti, ker je bilo v njem premalo otrok. Zdaj imajo Brežice samo en vrtec, in sicer v mestu. Tovarišica Andreja Stojadinova, ki je tu že pet let vzgojiteljica, nam je o delu ustanove povedala:

— Naš vrtec posluje od zgodnjih jutranjih ur, ko gre do matere na delo, do petih popoldne. Tak delovni čas smo uvedli zato, da vrtec lahko obiskujejo tudi otroci trgovinskih delavcev, katerih starši so v službi dopoldne in popoldne. Otroke imamo razdeljene v tri skupine: dopoldne sta mlajša in starejša skupina; popoldne pa mešana; Dopoldne je 47 otrok, popoldne pa jih imamo 25. Največ otrok je iz delavskih družin. Oskrbovalnica znaša za varstvo v dopoldanskem času z malico vred 1000 din na mesec, za varstvo do dveh s kosilom in malico 2.000 din. Tisti, ki so pri nas od jutra do večera ter dobe dve malici in kosilo, pa plačajo 2500 din.

Cene res niso visoke. Če bi jih zvišali, bi starši z manjšimi dohodki ne pošiljali več otrok. Strokovne moči plača občina, vse ostale stroške pa

krijemo sami. Vrtec deluje v sklopu II. osnovne šole. Otroci so s hrano zadovoljni, ker so jedilniki zelo pestri.

Radi bi prostore še lepše uredili, pa denarja ne moremo zahtevati od občine, od staršev pa tudi ne. Kljub temu bomo še letos nabavili podoit za stopnišče in hodnike, preuredili kuhinjo in zaprti hodnik, da bo bolj topel. Pri vходу bomo namestili vetrnik. Lastnega zunanjskega igrišča nimamo, vseeno pa smo z otroki veliko na prostem. Poslužujemo se igrišča, ki je last DPM; žal pa so na njem skoro vse igralne naprave polomljene.

Med pogovorom so postali malčki nemirni, ker se tovarišica ni utegnila z njimi ukvarjati.

— Otroci, dajte prst na usta in bodite nekaj časa tiho, potem dobite tablete. — Obljuba jih je potolažila, tako da so res za nekaj trenutkov molče obmirovali. Tablete, ki preprečujejo zobno gnulobo, dobivajo otroci vsak dan in jih imajo zelo radi.

Bežen ogled vseh treh igralnic, sanitarij in umivalnic naredi na obiskovalca dober vtis. Majhno, toda čisto in prijetno bivališče za vse, ki mo-

rajo čakati, da pride mamica iz službe.

Tovarišica Stojadinova je še povedala, ni posebnih težav, razen prevelike oddaljenosti za tiste otroke, ki so prej hodili v vrtec pri postaji. Nekaj jih je, ki morajo prehoditi vsak dan po 3 km v vrtec in prav toliko spet do doma, čeprav so še majhni. Pozimi to ni niti najmanj prijetno, kljub temu pa pridejo vsak dan.

Oskrbovalnica v tem vrtcu pa je dokaz, da se da tudi z majhnimi sredstvi dobro gospodariti in da je tudi v delavskih družinah veliko zanimanje za vrtec, čeprav nekateri to zanikajo. Če bi vsi vrtci poslovali tako, bi bili polni in bi verjetno tudi drugje lahko izkazali drugačen socialni sestav otrok!

R. B.

Slavko Petan je vpisal 30 tisočakov

V tovarni celuloze in papirja DJURO SALAJ v Vidmu-Krškem, ki je med najpriaznevnejšimi kolektivi celjskega okraja pri vpisovanju posojila za Skopje, tekmujejo pri vpisovanju člani posameznih obratniških ekonomskih enot. Kolektiv tekmuje tudi v občinskem okviru in je zbral do ponedeljka že nekaj nad 10 milijonov dinarjev. Delavci in uslužbenci tovarne še vedno prispevajo. Slavko Petan, ki je šele štiri leta član delovnega kolektiva — zdaj dela kot tretji belilec v obratu belilnice — je vpisal 30.000 dinarjev posojila (na mesec zasluži Slavko 28.000 dinarjev). S tem je nedvomno pokazal visoko zavest, saj je tovarišem dejal takole:

»Odločil sem se za varčevanje in bom zdaj z vpisom posojila prav tako varčeval, kot če bi denar vložil v hranilnico!«

Spet smo v šoli — tukaj je pa sedimo mi, najmlajši učenci v Drči pri Šentjernej...

(Foto Hugo Rožnik)

KAM Z JABOLKI?

Tovariš urednik!

Pred kratkim sem bil v Celju, Mariboru in Ljubljani ter opazil, da trg z jabolki ni dobro založen in tudi to, da so cene zelo visoke. Sem kmet in sadjar, zato lahko rečem, da so jabolka grajenstajni, pisani karđinal, rdeči astrahan in beličniki prav lepo obrodili, vsaj pri meni. Ker sem dolžan za davke, bi jih rad prodal, kupca pa ni bilo, in precej lepih jabolk je propadlo. Naše območje spada pod KZ Brestanica, ki pa tudi ni znala poiskati kupca za zgodnja jabolka.

Zdaj smo že ob koncu septembra. Letos dozorevajo jabolka 14 dni prej kot druga leta, odkup pa se še ni začel. Ne vemo za odkupno ceno, niti tega ne, če bo za druga jabolka sploh odkupovala.

Na zboru volivcev v Koprivnici je bilo slišati precej kritike na račun te zadruge, ki odkupuje čim ceneje in prodaja čim dražje, če je kmetu prav ali ne. Če bo šlo tako dalje, se bodo začeli kmetje od zadruge odvracati. Mnogo se je govorilo tudi o dobrem kmetijskem kadru. Mi pa ne vemo, če KZ Brestanica ima tak kader ali ne, ker ga na našem terenu še nismo videli, čeprav smo sklepali kooperacijske pogodbe. Tudi letošnje slabe letine italijanske pšenice ni prišel nihče pogledat! Vse to kmetje zamerimo in želimo, da bi bilo drugače.

JOZE KOZOLE,
Vel. Kamen 64

V PODBOČJU JE PA LE MALO DRUGAČE

Tovariš urednik!

V Dolenjskem listu z dne 12. septembra smo brali članek, ki načena nekatere probleme v Podbočju. Pisu je dala informacijo o sebi, ki ji razni problemi Podbočja niso najbolj znani. Zato so nekatere navedbe v članku napačne.

Članek navaja, da bo občinska skupščina v Kodričevi hiši v Podbočju uredila stanovanje za učitelje ter da ne bo potrebno zadati nov blok, kar je bilo med okupacijo požga. Dejstvo je, da Kodričeva hiša za taka stanovanja ni primerna. Mišljeno je predvsem nadstropje, kajti v pritličju so skladišča in trgovina KZ s kletjo, ki jo uporablja lastnica sama. Nadstropje, kjer naj bi bila učiteljska stanovanja, je bilo med okupacijo požgano in še do danes ni v oknih okvirov in kril. Urejena sta samo dva prostora, ki imata okna na vzhodni strani. Uporablja ju lastnica. V sobi, ki ima okno proti jugu, pa stanuje stranka. Prostori, ki bi prišli v poštev za učiteljska stanovanja, imajo okna na severni strani, tako da sonce nikoli ne posije vanje. Tu bi bila stanovanja zelo nezdrava in vlažna, pozimi pa tudi mrzla, ker so prostori visoki 4 metre. Po mnenju komisije, ki si je hišo ogledala, bi veljala adaptacija prostorov le 3 milijone dinarjev manj kot nov blok. To so videli tudi volivci, ki so se že na več zborih izrekli o adaptaciji Kodričeve hiše. Razumljivo je torej, da je človek povzročil med učitelstvom in prebivalstvom negotovanje. Če bi njegov pisec iskal podatke pri tov. Zupanciču, ki je hkrati šolski upravitelj in odbornik občinske skupščine, bi dobil

točne podatke in ne bi razburjal prizadetih.

Pisec v članku nadalje navaja, da bodo v Podbočju gradili spomenik. Denar da že imajo, le vprašanje lokacije še ni rešeno. Tudi te podatke je dala oseba, ki ni član ZB in kaj malo ve o postavitvi spomenika. V Podbočju je 78 žrtev (borcev, talcev in žrtev nasilja), katerih imena bodo vklesana v spomenik. Pred dvema letoma je tov. Jože Zamljen kot predsednik okrajne komisije za postavitev spomenikov izjavil, da bo spomenik v Podbočju veljal okrog 2,5 milijona dinarjev. Krajevna organizacija ZB v Podbočju pa ima zbranih le 110.000 dinarjev oziroma slabih 5 odstotkov potrebnih sredstev. Če bi bil problem samo z lokacijo, bi bil nedvomno takoj rešen. Tudi te podatke bi pisec članka lahko dobil pri tov. Zupanciču, ki je član odbora krajevne organizacije ZB v Podbočju. V prihodnje bi prosili, naj pisci člankov iščejo podatke pri ljudeh, ki so o problemih dobro poučeni.

JOZE SKETA
Podbočje 68

Zakaj pomanjkanje živine in mesa

Tovariš urednik!

Pogosto beremo o tem, da je meso vedno dražje zaradi pomanjkanja živine. Eni trdijo, da je premalo krme, drugi, da zakoljemo preveč telet, tretji spet navajajo drugačne vzroke. Po mojem pa je stvar v tem:

Ker teletine vedno primanjkuje, imajo mesnice interes, da od zadruge odkupijo čimveč telet za zakol. Tako se pri odkupih trudijo veterinarje prepričati, naj določijo za zakol čimveč mlade živine. Glavni vzrok pa je ta: vsi vemo, da se družbeni kmetijski sektor vedno bolj širi. Dokler je prevladoval zasebni sektor, je bilo telet dovolj, ker je kmet izračunal, da se s plačla rediti živino, ker mu bo krava dajala mleko in teleta. Družbeni sektor pa je ugotovil, da se mu ne izplača rediti krav za teleta in mleko, ker ga stane mleko nad 70 dinov liter, zato raje kupuje teleta, jih krmi dve leti, nato pa drago proda. Trditelj, da je premalo krme, pa ne drži. Če imajo kmetijski kombinati dovolj krme za rejo bikcev in telic, bi je bilo tudi za krave dovolj. Tu pa je po sredi boljši zaslužek.

Če se bodo kombinati še naprej otepal reje plemenitih krav in bodo pretežno redili le mlado živino za zakol in izvoz, bo živine in mesa vedno manj.

Brali smo o tem, da stane kmetijski kombinat v Pšati pri Ljubljani liter mleka 76 din. Kako ga pa kmet lahko prodaja po 35 in 40 dinov liter? Ni prav, da eni kombinati redijo le mlado živino in pri njej dobro zaslužijo, drugi pa morajo rediti krave in prodajati mleko. Pri tem imajo izgubo, če je reja krav res tako nerentabilna. Vsi kombinati naj bi imeli enaka bremena in riziko.

Nekako bo treba to stvar urediti, da bodo cene mesa dostopne vsakomur, tudi tistim, ki imajo mesečno le 15.000 do 25.000 dinov zaslužka. Zdaj si mesa skoro ne morejo privoščiti.

Jože Sketa
Podbočje

Četrť občinskega proračuna za socialne namene

Kdor trdi, da pri nas revežev ni več, meče resnici pesek v oči. Beračev res ni več; tistih, ki so potrebni pomoči in tistih, ki se zaradi duševnih ali telesnih hib ne morejo sami preživljati, pa je precej. Toliko jih je, da 50 milijonov, ki jih majhna novomeška komuna v enem letu prispeva v ta namen, ni dovolj. Za vse, ki so potrebni družbene pomoči, pa skrbi poseben zavod — CENTER ZA SOCIALNO DELO. Preberite, kaj nam je na zastavljena vprašanja odgovoril upravnik novomeškega centra, tovariš Viki Bartol.

Mnogi ne vedo, kaj pravzaprav pri vas delate. Prosimo, povejte nam o tem kaj več.

Naglo večanje raznih socialnih problemov ter vrsta drugih vzrokov so narekovali ustanovitev Centra za socialno delo. Center dela v novomeški komuni že leto dni. Njegova glavna naloga je odkrivati, analizirati in strokovno usmerjati celotno problematiko socialnega varstva v občini. Delo centra je tesno povezano s socialnimi službami v gospodarskih organizacijah, šolah, z Zavodom za zaposlovanje in s socialnim zavarovanjem. Pri nas strokovno obdelujemo splošne probleme s področja varstva otrok in družine. Sem spadajo razveze zakonov, mladoletni prestopniki, zaščita duševno defektnih in telesno prizadetih otrok, rejništvo, posvojitve, problem alkoholikov in razna druga družinska nesoglasja, splošna skrb za stare in onemogle ter priznavanje socialnih podpor. Razen tega urejamo skrbništvo nad mladoletnimi osebami in takimi, ki jim je bila iz kakršnihkoli razlogov odvzeta opravilna sposobnost. Vse to delo je zelo občutljivo in ga morajo opraviti posebni strokovni uslužbenci — socialni delavci. Pri nas jih imamo 5; od teh trije še študirajo.

Na katerih področjih ste v preteklem obdobju dosegli največ uspehov?

Vsem naštetim nalogam center ni sam kos, zato smo v zadnjem času ustanovili na vseh območjih krajevnih uradov socialno kadrovske komisije. Z njimi smo imeli že nekaj sestankov, na katerih smo dali napotke za delo na terenu. Ko bodo ustanovljene krajevne skupnosti, ki so predvidene po novem statusu, bomo delo komisij prenesli nanje.

Posebno pomembnih uspehov doslej nismo zabeležili, ker smo se morali predvsem ukvarjati z reševanjem posameznih socialnih primerov. Največji uspeh smo verjetno

dosegli s tem, da smo si pridobili 270 prostovoljnih socialnih delavcev, ki nam mnogo pomagajo. Lansko jesen smo tudi pripravili obsežno gradivo o splošni problematiki socialnega varstva v občini, ki je bilo obravnavano v našem delu. Vsi odborniki so se res posvetili tem vprašanjem in sprejeli več priporočil gospodarskim organizacijam.

Koliko imate denarja?

Marsikdo misli, da imamo pri nas za vse socialno ogrožene občane denar pripravljeno kar v blagajni in da ga lahko vsakomur, ki je pomoči potreben, tudi damo. To pa ni res! Mi opravljamo samo strokovno službo, nič drugega. Občinska skupščina nam daje denar za plače in materialne izdatke, vse socialne podpore in druge oblike družbene pomoči pa izplačujejo na podlagi naših predlogov iz občinskega proračuna. V letu 1963 je predvidenih za potrebe socialne službe okoli 50 milijonov dinarjev. Ta sredstva pa glede na velike potrebe še ne zadoščajo, čeravno predstavljajo četrtino vsega občinskega proračuna.

Katere stvari vam delajo največ preglavice?

Deloma imamo težave zaradi tega, ker je premalo denarja, deloma pa zaradi tega, ker ljudje naše delo premalo poznajo. Center še išče najboljše oblike dela, da bi socialna služba kar najbolje potekala. Kup drobnih stvari pa bi lahko rešili že v gospodarskih organizacijah, če bi te imele socialno kadrovske komisije in svoje socialne delavce. Ker to ni urejeno, je vse delo preneseno na center. Uslužbenci so preobremenjeni z reševanjem prošelj in se ne morejo posvetiti delu na terenu tako, kot bi morali.

Problem so tudi strokovnjaki. Nujno bi potrebovali psihologa, pa ga ne moremo dobiti, čeravno je mesto zanj predvideno. Precej se ukvarjamo tudi z vprašanjem Ciganov, pa ni v naši moči, da

bi to stvar uredili. To je problem vse Slovenije in bi morala glede tega ljudska skupščina SRS sprejeti ustrezne sklepe.

S katerimi problemi se boste v prihodnosti največ ukvarjali?

V izdelavi imamo analizo o problematiki in številčnem stanju Ciganov. Če nam bo to delo uspelo, bomo naredili še analizo o alkoholikih. Pri bodočem delu bomo dali največ poudarka otroškemu varstvu in ustvarjanju boljših življenjskih razmer za mladino. Sestavili bomo sedemletni perspektivni plan razvoja socialne službe in del

lali na ustanovitvi sklada za socialno varstvo. Zavzeli se bomo tudi za to, da bi vse osemletke in gospodarske organizacije imele svoje socialne delavce. Mnoge probleme bi lahko rešili že na začetku, tako pa se sčasoma razrastejo, da je že zelo kasno za ukrepe, ko stvar pride do nas. Uslužbenci centra in tudi naši delavci na terenu se bomo v bodoče trudili, da bi rešili prav vsak socialni problem, pa naj gre za otroka, starčka ali bolnika. Upoštevati pa je seveda treba, da ukrepamo v okviru danih finančnih možnosti.

R. B.

Ob prazniku gluhih

Zadnje septembrske dni so slavili gluhi pri nas in širini po svetu svoj dan. V naši državi, kjer je posvečena vsa skrb človeku, je dobilo praznovanje še poseben pečat. Na ta način se je manifestirala tudi Zveza gluhih, ki je razvila obširno mrežo republiških, okrajnih in občinskih organizacij ter odborov z namenom, da omogoči gluhim občanom kar najboljše počutje in normalno vključevanje v tvorno življenje. Zveza gluhih Jugoslavije je žela mnogo priznanja tudi pri drugih narodih. Eno takih priznanj je bila izvolitev Jugoslavana Dra. Vukotiča za predsednika mednarodne zveze gluhih (na kongresu v Wiesbadnu, 1959).

Ob prazniku gluhih poudarjamo pri nas, da so tudi gluhi občani prepotrebni ustvarjalci sodobnega življenja. To poskušamo povedati zdravim občanom na primeren način. V ta namen je bila pri nas vrsta sestankov, posvetov, konferenc družbenih organizacij itd., osnovne organizacije ZG pa so pripravile svoje programe. Velika proslava v počastitev dneva gluhih je bila nedavno tudi v Zagrebu. Po vsej državi poteka te dni dopisno tekmovanje v streljanju z zračnimi puškami, ki je v gluhih dobilo veliko prištejev. Zelo razgibano je tudi kulturno življenje v najrazličnejših oblikah.

V Sloveniji imamo po najnovjših podatkih 3.331 gluhih občanov. Od tega jih je v zavodih za gluho mladino v Ljubljani in Portorožu 222, 21 vajencev dela v invalidskih delavnicah, zaposlenih je 739 članov, okrog 100 članov pa je v oskrbi socialnega varstva

ali v domovih za onemogle. Na Dolenjskem je po reorganizaciji novomeškega okraja ostala le ena osnovna organizacija (za novomeško, trebanjsko, črnomaljsko in metliško občino), druga taka organizacija pa je za zasavske občine. Gluhim posvečajo v teh krajih vso pozornost, žal pa so še družine, ki ne prijavijo gluhega člana in torej tega ne omogočijo.

Naj se ob tem prazniku spomnimo še nekasa: od leta 1886 do 1904 je bila v Smehele pri Novem mestu v sklopu takratne samostanske šole prva šola za gluhoneme deklice v Sloveniji. Leta 1904 jo je obiskovalo okrog 30 gojenk. To sta potrdili tudi dve preživelji gojenki, več kot 80 let stari Marija Glivar in Angela Perušek, ki živita na Strugi. Za muzej zveznega odbora ZG Jugoslavije sta zbrali vso zanimivo dokumentacijo iz šolskih let (od zvezkov do fotografij itd.) in mu jo podarili.

T-

Mizarska šola v Sevnici

V Sevnici je do sedaj obstajala vajenska šola raznih strok. Gospodarska zbornica v Celju pa je pri izdelavi enotnega načrta strokovnih in vajenskih šol sklenila, naj se sevniška vajenska šola preusmeri v mizarsko stroko. Ta šola bo za enkrat delovala za območje treh zasavskih občin, kasneje, ko bo imela tudi lasten internat, pa za območje celotnega okraja.

Posojilo za Skopje je ponoven dokaz enotnosti naših narodov

pa ga je oče nagnal in mu prepovedal v hišo... Tone dela šele prvi mesec. V žepu je imel 600 din, pa jih ni več...

V vasi ga ni, ki bi vedel kaj dobrega povedati o človeku, po katerem smo spraševali. Pravijo pa, da ni vedno tak. Včasih po dve leti pridno dela in ne hodi med ljudmi, kadar pa začne piti, je neznošen. Pravijo, da se tukrat zbudi iz spanja. Zdaj je »zburjen« že od novega leta dalje. Razgraja in vpije vse noči...

Menda pri nas ni zakona, ki bi ščitil ženo pred udarci moža; to se smatra za njuno »privatno zadevo«. Če pa tepež in razgrajanje trajata mesec in mesec, in če so pri tem prizadeti otroci in pravzaprav vsa vas, to ni več zasebna stvar! Tudi ta primer je tak. Če lepe besede sosedov niso zadostni, da bi spametovale človeka, naj bi skušale zadevo urediti krajevne organizacije in pa kolektiv, ki daje zaslužek takemu človeku.

Če je bolan, naj se zdravi, če pa je po sredi samo surovost, se mora najti nekdo, ki jo bo ukrotil!

A. B.

„Pijača naredi moške hudobne...“

V deževnem in meglenem vremenu P. niso prav nič lepe. Preden sem prišla do hiše, ki mi jo je pokazal neki fantič, se mi je rosa pošeno nabrala na čevljih. Potrkam, in ker se nihče ne oglasi, grem naprej. V veži nikogar. Odprem se ena vrata — kuhinja. Lepo, čeprav skromno pohištvo; ko pa sem na tleh zagledala kup koruznih žgancev in čreplnje razbite skled, sem pomislila, da jih je najbrže povzročil pes. V bojazni, da bi v prazni hiši ne naletela na mrcino, zaprem vrata in zavijem v vas.

Da čreplinj na tleh ni naredil pes, temveč človek, sem zvedela že pri prvi hiši, kjer sem potrkala. Tri ženske so sedele za mizo in se pogovarjale.

— Tako je razgrajal, da smo ga do sem slišali. Najprej je nanjo vpil, ko pa se je fant vrnil s »šihta«, je še njega obstopil kot volk ovco. Ne vem, kaj je moral razbiti, ampak nekaj je, ker se je slišalo!

— Le kako ga more ona

prenašati, ko je taka zverina! Otroke je poslal od hiše, pa ne bi bilo treba. Dovolj zaslužiti, da bi lahko živeli, pa vse zapije... Še živino iz hleva je prodal... Stiri otroke ima. Najstarejši dela v Straži, Stanko služi v vasi, Rajko je v Soteski, Ivanka pa je od vsega hudega zbolela in je spet v bolnici.

Nekaj časa poslušam, potem pa jim sežem v besedo:

— Kaj v vasi ni nikogar, da bi mu povedal, kar mu gre?

— Ne! Saj ni edin! V vasi je še več takih! Meni je »dedec« lani zlomil roko, ko je bil pijan, v bolnici pa sem rekla, da sem padla po stopnicah. Kjer gospodar pije, je družina uboga. Pijača naredi moške hudobne, da je strah... Ker ni vedno vsega verjeti, kar ženske povedo, grem dalje in potrkam na vratih velike hiše, podobne gradiču. Dve ženski sta bili pri zajtrku. Ko povem, da se zanimam za fantiča, ki pri njih služi, sta povedali:

— Ko je prišel k nam, ni imel drugega kot kratke hla-

če. Ne obleke, ne aktovke... nič! Pri nas mu je dobro! Jesti ima dovolj, obleči tudi, dela pa ni toliko, da bi se pretegnil.

Kmalu se prikaže na vratih fantič zelo bistrega videza.

Mlajša mu pravi: — Obleci srajco, umij se, potem boš pa tole spremljal! — in pokaže name. Uraih nog se požene fant po stopnicah in kmalu je bil nared.

— Kako ti je Stanko? ga vprašam, ko sva bila sama.

— Dobro!

— Ti ni dolgčas po domu, po mami in očetu?

— Ne! Tu mi je bolje! Imam svojo sobo, dajo mi jesti, oblečejo me in za šolo kupijo, kar je treba. Dobri so z menoj.

Redkobesedni fantič je povedal, kar je mislil, potem pa se mu je ustavilo... Presenečen je bil, da se nekdo zanima zanj...

Cim dlje hodim po vasi, več izvem. Stankov bratec Rajko je pri sorodnikih v Soteski. Nekega dne je prišel domov.

BELSAD napenja jadra

Pogovor o perspektivah, upih in (neljubih) sencah

Belsad bi rad napel jadra, vendar tega brez pomoči kmetijske proizvodnje ne bo zmožni sam. Stanje ni rožnato, pa tudi brezupno ni. Oglejmo si tokrat investicijo v Belsad (v Beli krajini) iz časov obnove, investicijo, na kateri smo se učili graditi. Ostala je nedokončana. Neradi vlečemo na dan »staro šaro«, na katero se dandanes ni več »sodobno« sklicevati; pri tem mislimo na zasluge iz revolucije. In vendar je Bela krajina dala zanjo veliko, dobila pa malo. Ta trditve velja vsaj za Belsad. V njem leže milijoni (morda celo milijarde) neizkoriščenih sredstev, ki jih je družba dolžna oživiti, bodisi po preprosti logiki, bodisi po najpreprostejšem ekonomskem računu. V tem pa je skrivnost vetra, ki naj bi napel Belsadova jadra, ki zdaj frfotajo v rahlem vetriču.

To, kar je treba povedati, je zelo kratko in enostavno. Tudi sestavek bo kratek: omejili se bomo na dejstva. Koliko milijonov je bilo investiranih v to tovarno prehrabene industrije, je danes težko reči, pa tudi relativnega pomena je, ker se vrednost izpreminja. Belsad je preživel več reorganizacij (te so pri nas v modi), v njem je gospodarilo več gospodarjev, nobeden pa ni dokončal začelih načrtov.

V prvem polletju letos je Tovarna prehrabene industrije Belsad v Črnomlju ustvarila 31 odst. vnovčene realizacije (ta je za 11 odst. večja kot lani), materialni stroški so bili doseženi s 30,5 odst., število zaposlenih s 63,2 odst., čisti dohodek s 43,8 odst., družbeni brutoprodukt na zaposlenega pa je bil za 15,2 odst. večji kot lani.

Kljub temu so morali poseči po rezervnem skladu. Nimalo težav ne v proizvodnji, ki teče, ne pri prodaji blaga, ampak v anuitetah za vložene investicije. Izdelujemo alkoholne destilate, sadne mezge, sirupe in nekaj konzervirane povrtnine. Letos so se njihove datjave zaradi revalorizacije osnovnih sredstev povečale za 6 milijonov 300 tisoč dinarjev. V skladu obratnih sredstev jim medno primanjkuje 17 milijonov dinarjev, ki so jih porabili za investicije, ko je zmanjkovano posojilo... V prvem polletju je bilo za 1 milijon 800 tisoč dinarjev čistega dohodka premalo, zato so posegli po rezervnem skladu.

V zadnjih dveh letih in pol je bilo v Belsad vloženih 128 milijonov dinarjev investicij za ureditev obratnih prostorov, za ureditev kanalizacije in za nakup »Luwa« aparature. Iz Švice uvožena »Luwa« aparatura, ki bi lahko naredila 2160 ton 70-odst. sadnega koncentrata na leto, pa žal ni popolna. Manjkajo še stiskalnica, centrifuga, pasterizator in 2 stroja za doziranje (naštete naprave je mogoče kupiti samo na zahodnem tržišču) ter parilnik za sadje in nekaj kletarske opreme, kar bi lahko kupili v Jugoslaviji. Vse to bi veljalo okoli 40 milijonov dinarjev. Prošnja na republikanski rezervni sklad, naj krije investicijski primanjkljaj, je bila zavrnjena. Gospodarska banka v Ljubljani pa je prav tako zavrnila prošnjo Belsada za podaljšanje odplačilnih rokov za anuitete in za odobritev kredita za obratna sredstva. »Luwa«, ki je po mnenju strokovnjakov vzorno montirana, pa stoji in čaka.

Belsad premore še ne-

OSNOVNA ENOTA PTT
sprejme v službo

VEČ PISMONOŠ

Pogoj za sprejem je starost 18 let in dovršenih najmanj 6 razredov osnovne šole. Samsko stanovanje je zagotovljeno. Prošnje pošljite na naslov:

Osnovna PTT enota Ljubljana 1, Ljubljana, Copenova 11.

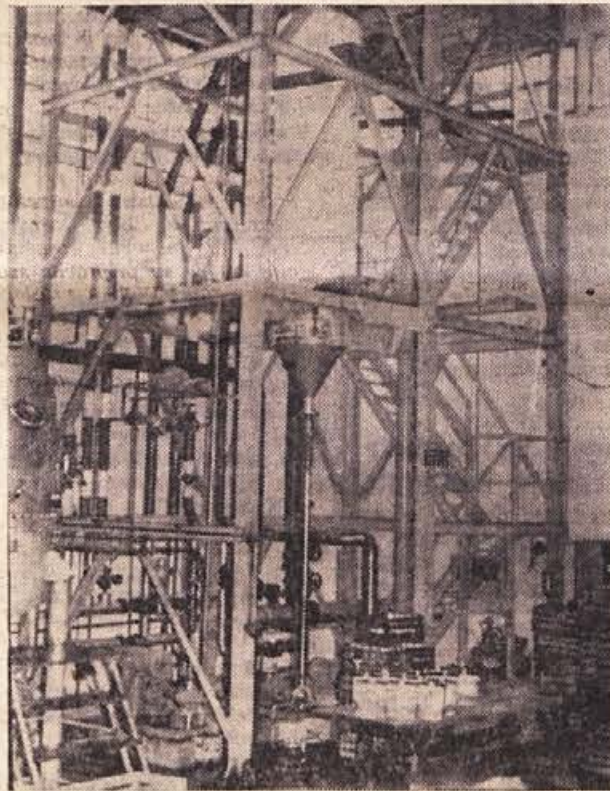
kaj: sodobno in največje destilacijo za alkoholne pijače, ki lahko izdelava 2 vagona destilatov na dan. Lani je bilo izkoriščenih samo 11,5 odstotka njenih zmogljivosti, istočasno pa več destilacijskih obratov v Sloveniji gradi nove destilacije, katerih skupna zmogljivost bo približno enaka Belsadovi.

»Luwa« bi, kakor rečeno, lahko naredila 2160 ton 70-odstotnega sadnega koncentrata na leto (za rentabilno poslovanje mora biti vsaj 32-odstotno izkoriščena), destilacija pa bi lahko izdelala 620 vagonov alkoholnih destilatov na leto. Prišli smo do vprašanja surovini. V Beli krajini jih je premalo, čeprav so v glavah vseh načrtovalcev, ki so »planirali« Belsad, našli tudi načrte o sadnih plantažah, ki »bi jih lahko« uredili v Beli krajini...

Res je, lahko bi jih, pa

jih ni nihče! Kmetijska proizvodnja, ki bi morala zagotoviti surovine, se tega ni lotila. Ne očitamo, vendar naj poudarimo, da so v drugih predelih SFRJ stekle enake »Luwa« aparature s surovinami s tisočektarskih sadonosnikov in sadnih plantaž, za katere so znali poiskati sredstva. Tudi v Beli krajini še ni vse zamujeno. Brez največjih težav bi bilo mogoče kmalu urediti vinograde hibridne trte, katere grozdje v zamejstvu uspešno uporabljajo za sadne koncentrate. Takšno grozdje je poceni, hibridna trta pa ni občutljiva za talne in podnebne pogoje. Res je že pozno, ni pa še prepozno. Samo dve možnosti sta: dokončati »Luwa« aparature, zagotoviti dovolj surovin zanjo in se dogovoriti za združitev s kakšnim večjim sadnoprodelovalnim kombinatom v Sloveniji — vse to bi pomenilo veter za Belsadova jadra — ali pa »Luwo« prodati.

Pogajanja že teko, pripravljani smo, da bodo uspešno zaključena in da bo obveljala prva možnost. Naj nam bo torej dovoljeno še enkrat dodati: Bela krajina je žrtvovala veliko in je zaslužila, da bi Belsad s pomočjo vse družbe ostal njen ter da bi družbi vrnil milijone, ki leže zdaj neizkoriščeni.

Del »Luwa« aparature v Belsadu v Črnomlju, ki doslej še ni začela obratovati. Kako dolgo bo še treba čakati?

V brežiški zadrugi sklepajo pogodbe za vse leto

Tudi v brežiški zadrugi imajo v času jesenske setve dela na pretek. Pred kratkim so zorali 30 ha njiv za pridelovanje pšenice in 10 ha njiv, na katerih bodo sami pridelali ječmen. Zadruga ima 34 traktorjev z vsemi potrebnimi priključki, ki so nared za oranje kooperantom in ostalim naročnikom.

Predvidevajo, da bo letos potrošnja umetnih gnojil spet precej narasla, saj so jih naročili 2300 ton, lani pa so jih porabili 1700 ton. Dobrih 20 odst. naročenih gnojil so že dobili in tudi prodali.

V zadrugah skladiščih je 30 ton semenske pšenice san pastore, ki je na voljo kmetovalcem. Ker so lani zamenjali izredno veliko količino semena — kar 45 ton — bodo skušali letos doseči to, da jo bodo zamenjali vsi tisti, ki je lani niso. Polzkušni in pri delki z ostalimi vrstami pše-

nice se niso najbolje obnesli, zato so naročili samo ene vrste semena.

Ze nekaj časa poteka sklepanje kooperacijskih pogodb na terenu. Tu posebnih sestankov s kmetovalci ni treba več sklicevati, ker sami pridejo v zadrugo. V vsakem proizvodnem okolju je kmetijski tehnik, ki v zadrugi trgovini zlepa s kmetovalci pogodbe za vse leto, se pravi za jesensko in spomladansko setev hkrati. Ob tej priložnosti daje strokovna navodila in odgovarja na vprašanja kmetovalcev.

Brežiška zadruga si je postavila načrt, po katerem naj bi 1500 ha površin obdelali v kooperaciji. Sklepanje pogodb se je šele dobro začelo, vendar je že zdaj sklenjenih za najmanj 350 ha pogodb. Dosedanji podatki kažejo, da bodo zastavljeni načrti lahko uresničili.

Te dni je bilo na vseh poljih po Dolenjskem, Beli krajini in Spodnjem Posavju zelo živahno: skoraj povsod se je začela jesenska setev. Zadruga so pripravile dovolj umetnih gnojil, povečalo pa se je tudi število traktorjev. Tudi dogovori za pogodbeno proizvodnjo so zadnje tedne lepo napredovali. Zdaj si lahko želimo le še nekaj tednov lepega vremena!

Delovni kolektivi iz Črnomlja so zbrali že 8 530 000 dinarjev

Do nedelje so člani delovnih kolektivov črnomljske komune zbrali že 8.530.000 din posojila za Skopje. Člani delovnega kolektiva Mesnice v Črnomlju so vpisali 204.000 din, KZ Črnomelj 1.170.000 din, rudnika Kanižarice 460.000 din, Narodne banke 184.000 din, podjetja »Lič« 234.000 din, industrije »Belta« 2.012.000 din.

Člani gimnazijskega zbora so vpisali 120.000 din poso-

jila, kolektiv »Zore« 398.000 din, »Kovinarja« 211.000 din, občinske skupščine Črnomelj 790.000 din, lekarnarje 65.000 din, sodišča 148.000 din, podjetja »Begrad« 275.000 din. Kolektiv gostinskega podjetja 313.000 din, valjčnega mlina 18.000 din, veterinarske postaje 54.000 din, frizerskega podjetja 45.000 din, osnovne šole Črnomelj 391.000 din, komunalne uprave 332.000 din, komunalne banke 104.000 din.

Člani kolektiva Tapetništvo in dekoraterstvo so vpisali 54.000 din, kolektiv osnovne šole Dragatuš 100.000 din, Zavoda za zaposlovanje delavcev 40.000 din, pekarnarje 12.000 din, Knjižigovodskega centra 28.000 din, tovarne »Belsad« 254.000 din, SZDL 234.000 din in zdravstvenega doma 280.000 din.

Po vseh krajevnih odborih SZDL je imel politični aktiv sestanke. Ponekod so tuči na podeželju že začeli vpisovati posojila. Med kraji na terenu prednjačijo Adlešiči, Dragatuš, Stari trg in Vinica.

V zadrugi Uršna sela ni bilo pravega reda

Ko je Angela Povše, bivša blagajničarka v KZ Uršna sela, stopila pred senat okrožnega sodišča v Novem mestu, je takoj dejala:

— Vse priznam, samo zapreti me nikar. Imam tri otroke, bolne.

Več pa iz nje ni bilo moč spraviti. Verjetno ni človeka, ki bi se ne spominjal dneva, ko mu je 500 tisočakov kanilo z jasnega, ona pa o tem ni vedela nič določnega povedati. Dejstvo je, da je pred dvema letoma v novomeški banki dvignila gotovinski ček za 500.000 din, denarja pa zadruga ni videla. Razen tega je vzela iz blagajne 50.000 din nato še 30.000 din. Precej denarja je šlo za rum, ki je Povšeto privedel na stranpota.

Upravnik zadruga Alojz Boltar za to ni vedel, pred sodniki pa je stal hkrati zaradi kaznivih dejanj, ki jih je sam zagrešil. V glavnem so ga dolžili, da je brez vednosti in dovoljenja zadržnega sve-

ta 125.000 din razdelil kot nagrade in dal nalog, naj se denar knjiži kot izplačilo za teracerska dela pri zadržnem domu.

Sodišče je oba spoznalo za kriva, pri odmeri kazni pa je pri Povšetovi upoštevalo zlasti to, da mora skrbeti za tri mladoletne otroke, da je del denarja že povrnila in da je prenehala piti. Povšetovi so prisodili 1 leto in pol zapora pogojno za 4 leta, razen tega se je obvezala vso nastalo škodo plačati. Alojz Boltar je bil obsojen na 8 mesecev zapora, pogojno za 2 leti, in na plačilo 50.000 din.

Dva upokojenca — prva vpisnika

Na Smarješki pošti, kjer vpisujejo posojila za Skopje, so povedali, da je v soboto, 28. septembra, kot prvi vpisal 5 tisoč dinarjev posojila upokojenec David Piut iz Smarjete. Kmalu za njim je vpisal še drugi upokojenec, Alojz Kočever. Organizacija upokojencev v Smarjeti je že pričela z akcijo za vpis med svojimi člani, ki bo v teh dneh končana.

Posojilo za Skopje je moralno-politična obveznost

KOMISIJA ZA ŠTIPENDIJE PODJETJA INDUSTRIJA IN RUDNIKI NEKOVIN

»KREMEN« — Novo mesto

razpisuje ŠTIPENDIJE za študij na:

elektrotehnični fakulteti

— 1 stipendijo

ekonomski fakulteti

— 1 stipendijo

višji ekonomsko-komercialni šoli

(zunanjetrgovinska smer) — 1 stipendijo

strojnem oddelku TSŠ

— 1 stipendijo

Kandidati naj pošljejo prošnje splošnemu sektorju podjetja najkasneje do 31. 10. 1963.

Prošnji je treba priložiti: 1. življenjepis prošilca; 2. izjavo, da ne prejema drugih stipendij; 3. potrdilo o vpisu na šolo; 4. zadnje spričevalo; 5. potrdilo o premoženjskem stanju oziroma tako potrdilo o premoženjskem stanju njegovih staršev; 6. potrdilo delovne organizacije, pri kateri sta zaposlena prošilčeva roditelja, o višini njunih mesečnih osebnih dohodkov; 7. potrdilo internata ali študentskega doma o višini mesečne oskrbnine; 8. otroci padlih borcev ali žrtev fašističnega terorja naj predložijo tudi potrdilo Združenja borcev.

PREDNOST PRI IZBIRI IMAJO OTROCI ČLANOV KOLEKTIVA PODJETJA.

Dolgoletna želja upravnika Delavske univerze v Vidmu-Krškem Slavka Smerdela, da bi od blizu videl predsednika Tita in se z njim pogovarjal, se je uresničila letos 5. septembra. Na cesti v Kumrovcu je videl skupino ljudi, in ko je dobro pogledal, je spoznal med njimi tovariša Tita. Parkiral je avtomobil in se napotil k skupini. Pozdravil je: »Zdravo, tovariš Tita!« in Tito mu je z nasmejanim obrazom odzdravil: »Zdravo!« Tov. Smerdel pripoveduje o tem srečanju takole:

»Prijazni pozdrav tovariša Tita me je opogumil, da sem se pridružil k

pja domo morali prispevati veliko milijard,« je dejal.

Ko smo prispeli do vaškega napajališča, je Tito povedal, da je bilo tu nekoč veliko blata, danes pa ga ni več. Prispeli smo do njegove rojstne hiše. Pred hišo si je Tito ogledoval neko lepo grmičevje, nato pa je šel skozi nekdanjo kuhinjo na vrt. V kuhinji se je za hip ustavil in pripomnil, da se mu zdi ta hiša, kakor tudi ves Kumrovec, majhna. Na vrtu si je ogledoval slive in drugo sadje, pa je ugotovil, da bo v Kumrovcu letos dobra sadna letina. Zanimalo ga je tudi, če v Kumrovec pri-

znajo. Tito se je obrnil proti njej in ji nasmejano rekel: »Se vas poznajo, še?« Tito se je pri neki hiši ustavil in poklical znanca Stefeka. Povabil ga je k sebi in mu šepnil na uho: »Stefek, preveč piješ in boš zaradi tega poprej umrl!« Stefek pa mu je odvrnil: »Tako dolgo živim, da mi je vseeno, če bom umrl.« Med tem se je okoli Tita zbralo veliko domačinov, pa tudi slučajnih obiskovalcev Kumrovcu. Ko smo prispeli v bližino njegove rezidence, ga je nekdo poprosil, naj bi se skupaj fotografirali. Toda nihče izmed nas, razen Tita, ni imel s seboj fotoaparata. Tito je opazil našo zadrego, pa je hitro vzel v roke svoj foto aparat in nas kar dvakrat fotografiral. Tudi on se je z nami in nam objubil, da bo slike postal, čim bo prišel na Brione, kjer jih bo izdelal.

Pripeljal je avto in Tito se je napotil proti njemu. Na vsak način sem želel z njim govoriti, in odkrito povem, da nisem vedel, kako naj bi začel. Sprva sem ga mislil nagovoriti: »Tovariš Tito, da bi vedeli, kako vas imamo radi!« Pa se mi je zdel začetek neprimeren. Končno sem se mu približal in ga povabil, naj obišče Videm-Krško. Tito je nekoliko pomislil in rekel, da se večkrat vozi mimo Krškega, da pa v mestu zares še ni bil. Dodal je, da je slišal, da v Krškem dobro dela tovarna celuloze in papirja. Povedal sem mu, da je v pogonu že drugi papirni stroj in da se je zmogljivost tovarne s tem podvojila. Se preden mi je Tito stisnil roko, mi je objubil, da bo ob prvi priložnosti zares obiskal tovarno celuloze in papirja v Vidmu-Krškem.

Vesel sem bil, ker sem videl Tita in z njim govoril, zlasti pa sem bil vesel, ker je objubil, da se bo odzval vabilu in obiskal naše mesto. Se danes sem pod vtisom tega srečanja.

D. K.

Odgovor na članek: »KAKO DOLGO ŠE?«

V 37. številki Dolenjskega lista je bil objavljen zapis Lada Smrekarja pod naslovom »Kako dolgo še?«. Ker nekatere stvari le preveč poenostavljajo in napihuje, se čutimo dolžni, da mu odgovorimo.

Res je bilo pred vojno več trgovin, toča vse skupaj so imele manjšo izbiro in manjši promet. Razvoj sodobne trgovine gre vseh psovodov v tej smeri: k večjim, sodobnejšim, predvsem pa specializiranim trgovinam. S tem seveda ne zanikamo, da ena trgovina s špecijskim blagom zadošča. V perspektivi bo treba obnoviti in preurediti še en lokal, za kar smo že v dogovoru z občino. Glede kruha pa tole: res nam je bila vsiljena njegova prodaja. Pekarno so zaprli. Preden so to storili, bi morali pomisliti, kaj bo s preskrbo s kruhom. To ne zadene naše odgovornosti.

Ali je špecijska trgovina res tako slabo založena? Zaloge v obeh trgovinah presega dva milijona dinarjev. To je gotovo več kot samo petrolej, sol in žebelj. Kljub temu seveda še marsičesa manjka. Izбира v špecijski trgovini res ni zadovoljliva. Vsak poslovođa ima možnost samostojne nabave blaga, tako da krivda ne zadene samo upravo, kakor morda misli pisec članka.

Dolgega časa v manufakturni trgovini ni. Poslovođki nji, ki z vajenko začetnicopravi za 2,5 milijona dinarjev mesečnega prometa, res ne bi smeli očitati, da je brez dela. Narobe: zaradi naporenega dela je zbolela in mora sedaj v okrevanju.

V špecijski trgovini so zaposleni trije prođajalci in dva

vajenoa. Ker mor eden včasih nadomestovati koga, ki je odsoten, se rez zgodi, da strežeta strankam samo dva kvalificirana prođajalca. Toda marsikdaj se to zgodi tudi zato, ker odgovorni činitelji, kakor jih imenuje pisec, samovoljno zapuščajo trgovino po drugih opravkih, zaradi česar so bili že disciplinsko kaznovani. Namen kazni je bil ta: »odgovorni činitelj naj se zavedajo, da je treba vestno in dobro opravljati posel, za katerega so plačani, ker stranke zaradi njih ne smejo ure in ure čakati. Če je kazen dosegla svoj namen, naj presodi pisec sam.

Kreditnega poslovanja res nimamo, ker ga ni mogoče uvesti. Vsak kupec ima možnost najeti potrošniški kredit na banki. Naše trgovsko podjetje, kakor tudi marsikatero drugo, ima premalo okratnih sredstev, da bi lahko uvedlo kreditno poslovanje. Če bi ta sredstva vezali še na potrošniške kredite, bi bila trgovina slabše založena. Tega pa ne želimo.

Uprava trgovskega podjetja »Otok«, Kostanjevica na Krki

75-letnica gasilskega društva na Vidmu

V soboto, 14. in v nedeljo, 15. septembra, so proslavili videmski gasilci 75-letnico društva. V soboto je bila velika gasilska vaja, kjer so gasili blok »Pionira«, ki je »gorel«. V nedeljo pa je bila slavnostna seja v sindikalni dvorani tovarne, popoldne pa defile pred kopalščem, kjer so sklenili, da bodo prihodnje leto pričeli graditi nov gasilski dom.

Slavje se je končalo s tradicionalno gasilsko veselico na bazonu, kjer je igrala sindikalna godba na pihalna tovarne celuloze in papirja.

L. H.

NAS OBISK

Človek v beli halji

Dr. Herman Teppy je ni dolgo v brežiški bolnišnici, vendar je v Spodnjem Posavju znan zdravnik. Ljudje ga spoštujejo, mu zaupajo in ga imajo radi. Do vsakega bolnika je izredno pozoren.

— Kdaj ste prišli v Brežice?
— Je bilo prvo v kopici vprašanj.

— 1. novembra 1960.
— Ljudi iz Spodnjega Posavja poznate, kaj mislite o njih?

— Dobri so. Predvsem pa so hvaležni pacienti. Ljudje so družabni in imajo radi večjo družbo.

— Ali ste domačin?

— Ne. Rodil sem se v Vitanzju pri Celju. V Brežice sem prišel iz jeseniške bolnišnice.

— Kje ste študirali?
— V Zagrebu od 1945 do 1952.

— Vaše prvo službeno mesto?
— V ambulanti tovarne vagonov »Boris Kidrič« v Mariboru. Bil sem obratni zdravnik.

— Vaše izkušnje z bolniki?

— Predvsem je važno dobiti stik z bolnikom. Zdravnik mora biti vztrajen in se ne sme dati zapeljati trenutnim vtisom o zdravstvenem stanju bolnika. Vedno se mora držati osnovnih pravil medicine.

— Ste kadilec.
— Da. Dnevno pokadim okoli 15 cigaret, in to ljubljansko Maravo.

— Ali ste tudi vi mnenja, da kajenje povzroča raka?

— Ne morem trditi, da kajenje povzroča raka. Nikotin je zares strup, ker razburja in deluje kakor na primer prava kava, če je nisi vjaven.

— Zakaj je med zdravniki različno mnenje o kajenju in raku?

— Teško je odgovoriti na to vprašanje. Znano je, da

veliko kadilcev nikoli ne zboli za rakom in da katrani dražijo samo sluznico na pijučih, ne pa druga mesta, kjer tudi nastane rak. Poskusni na živalih pa so pokazali drugačne rezultate.

— Ali ste zadovoljni s službenim mestom?

— Sem. V brežiški bolnišnici delam kot specialist — internist.

— In delovni pogoji?
— Zadovoljivi. Problem so bolniški prostori, laboratorij, ki je še v izgradnji, in pomanjkanje aparatov ter strokovnega osebja.

— Kateri je največji problem brežiške bolnišnice?

— Rekel sem že, da so problemi prostori in v tej zvezi tudi pralnica in kuhinja. Bolnišnica je bila zgrajena med 1886 in ima kljub temu skupno s tuberkuloznim oddelkom 220 standardnih postelj. Seveda so prostori takrat ustrezali, danes pa ne več.

— S čim se ukvarjate v prostem času?

— Zadnje čase sem se začel ukvarjati s fotografiranjem.

— Telefon je nujno klical zdravnika k nekemu bolniku, zato sva se z dr. Teppajem morala posloviti.

Drago Kastelic

„Povabil sem tovariša Tita v Krško“

skupini. Najprej sem bil zares zadnji, toda že v nekaj trenutkih sem se prerinil prav do Tita. Poslušal sem ga, kako se je pogovarjal z znanoci iz detinstva in odgovarjal na njihova vprašanja. Spominjam se, kako je Tito vprašal domačina Jožeta, zakaj si ne zgradi nove hiše, ker je stara že dotrajana, saj ve, da ima denar. Jože mu je potožil, da bi porušil staro hišo in zgradil novo, vendar ima pri tem težave z urbanisti. Tito pa mu je v šali dejal: »Potem prodaj hišo urbanistom, pa za denar, ki ga imaš, in za listega, ki ga boš zanj dobil, lahko zgradiš lepo hišo.« Tito je vprašal tudi neko žensko, kako živi. Ta mu je odgovorila, da sicer živi dobro, vendar bi želela živeti še boljše. »Mi vsi želimo, da bi živeli še boljše,« je odvrnil Tito. Potem sta se pogovarjala o potresu v Skopju. Titov obraz se je pri tem aresnil. »Veliko žrtev je bilo, za zgraditev novega Sko-

hajajo ljudje. Pojasnili so mu, da prihaja veliko ljudi, zlasti mladine. Ko se je ustavil pred restavracijo, je najprej vprašal direktorja, kakšen promet imajo. Direktor mu je potožil, da ni najboljši, s čimer se Tito ni strinjal. Rekel je, da so mu vendar povedali, da prihaja v Kumrovec dovolj ljudi, in kako to, da potem ni prometa. Neki domačin je Titu v šali dejal, da ima sedaj v Beogradu boljše delo, kakor ga je nekoč imel v mladosti. Tito mu je vidno razpoložen, odgovoril, da je res, da ima v Beogradu sedaj boljše orodje, kakor ga je nekoč imel. Dodal je še, da ima v Beogradu opremljeno delavnico, in kadar ima čas, zelo rad kaj naredi za svoje potrebe.

Tito je v Kumrovcu tudi slikal, in sicer pionirja v kiosku pionirske zadruge in delavce pri gradnji novega poštnega poslopja. Vsi smo se nasmejali, ko je neka stara žena mimoidoči skupini rekla: »Oni me pa več ne po-

Razgovor o nekaterih perečih problemih

Načelnik oddelka za gospodarstvo občinske skupščine v Vidmu-Krškem Franc Kovarčič je odgovoril na več naših vprašanj v zvezi z nekaterimi problemi, o katerih se zadnje čase veliko razpravlja.

Na območju videmsko-krške komune so tri trgovska podjetja. Njihova dejavnost pa zaostaja za ostalim razvojem v komun. To so potrdili tudi volivci na nešteti zborih občanov. Ali bi, tovariš načelnik, hoteli potrditi govorice, da nameravate v občin z integracijo in modernizacijo trgovskih podjetij izboljšati obstoječe stanje trgovin?

— Na posvetu s predstavniki trgovskih podjetij 24. septembra, ki ga je sklicala občinska skupščina, smo o vsem tem razpravljali. Dokončno odločitev o kakršni koli spremembi organizacije trgovske mreže bodo izrekli delovni kolektivi trgovskih podjetij. Integracija bo predvsem bazirala na ekonomskih pogojih.

V organizaciji zdravstvene službe v komun so bili zadnja leta doseženi lepi uspehi. Ker pa je bilo na račun polževe gradnje in notranje razporeditve prostorov v zdravstvenem domu s strani občanov ve-

in pomanjkanja strokovne delovne sile pri gradbenem podjetju »Sava« kot izvajalcu gradnje. Ne smemo tudi mimo dejstva, da gradnja stane okoli 90 milijonov dinarjev. Spriči ostalih nujnih investicijskih potreb v drugih panogah gospodarstva je gradnja oziroma financiranje morala potekati v dveh letih. Zdravstveni dom mora biti dograjen do konca novembra letos. Upamo, da se bo gradbeno podjetje »Sava« držalo pogodbenih rokov. Ali bo zgradba funkcionalno ustrezala namenu, pa naj povedo zdravstveni delavci.

Pereča večletna problema videmsko-krške komune sta izgradnja oziroma popravilo krškega mostu in napeljava zdrave vode v mestni vodovod. Ali bo letos v zvezi s tem kaj konkretno ukrenjeno?

— Čeravno je krški most še vedno brez lastnika, je občinska skupščina dala pobudo za dokončno rešitev tega perečega gospodarskega problema. V ta namen smo Projekt za nizke gradnje v Ljubljani poslali naročnico s pripombo, naj sestavi in pošlje v podpis pogodbo za izdelavo programske naloge in skrajšanega investicijskega programa. Sklenili smo tudi, da se za natečajno obliko za projektiranje in izvedbo mostu osvoji inženiring. Inženiring nameravamo razpisati še letos. Gradnja mostu pa naj bi se pričela že spomladi 1964. Takoj pa bomo začeli popravljati obstoječi most in ga u-sposobiti do 10 ton nosilnosti. To popravilo pa je smatrati kot pripravo provizorija za potrebe pri gradnji novega mostu. Zato mora tudi investicijski program vključiti pripravo provizorija kot pripravljalna dela pri novem mostu. Dokončno je določena tudi lokacija za novi most. Gradili ga bomo pri Dularju

in bo speljan mimo gostilne Cetin z nadvozom do bivše Škerbčeve trgovine. Ta varianta je najcenejša in je prilagojena urbanistični ureditvi mesta. Občinska skupščina pričakuje pri izvedbi vsa podpora gospodarskih organizacij v komun.

Izgradnja vodovoda uspešno napreduje. Vodovod in napeljava zdrave pitne vode v že obstoječi mestni vodovod bo stala okoli 70 milijonov dinarjev. Gospodarske organizacije, ki bodo investirale to gradnjo, so pokazale popolno razumevanje. Zato lahko zanesljivo pričakujemo, da bomo v novembru 1963 končno dobili zdravo vodo.

Na zadnji seji občinske skupščine je bila kritizirana komunalna uprava zaradi nedelavnosti. Ker je komunalna dejavnost nedvomno važen činitelj v komun, kritika na občinski skupščini ni presenetila. Ali je pričakovati določene ukrepe za izboljšanje dejavnosti komunalne uprave?

— Na komunalni upravi je vsekakor nujno urediti tako organizacijo dela, ki bo zagotovila uspešno izvajanje nalog. Pogoj za to pa je kadrovska zasedba uprave. Komunalni upravi je potrebno tudi zajamčiti finančna sredstva za njeno dejavnost. Sele takrat bo lahko uspešneje izpolnjevala svoje obveznosti. Delovala pa bo po smernicah, ki jih bo nakazala občinska skupščina.

Nad 150 ljudi iz Vidma-Krškega na proslavo v Kočevje

Na seji izvršnega odbora občinskega odbora SZDL v Vidmu-Krškem so 28. septembra med drugim razpravljali tudi o poteku ljudskega posojila ter analizirali dosežanje akcije. Prav tako so sklenili, da bo seja občinskega odbora SZDL sredi oktobra; na njej bodo obravnavali sedemletni perspektivni program gospodarskega razvoja komune ter osemme-

Kako je z realizacijo industrijske proizvodnje v prvih sedmih mesecih?

— Vrednost fizičnega obsega industrijske proizvodnje v prvih sedmih mesecih je bila dosežena s 107,5 odst. To pa je uspelo zaradi tega, ker je dinamičnost proizvodnje letos mnogo boljša, kakor sta boljše tudi organizacija proizvodnje in izpolnjevanje nagrajevanja po vložnem delu.

D. K.

Pogoji za razmah turizma v Brestanici

Eden izmed pogojev razmaha turizma v Brestanici so prav gotovo dobro urejena gostišča. K temu je veliko pripomoglo gostinsko podjetje »Pod lipov«, ki je obnovilo in moderniziralo svoje prostore in uredilo tujske sobe s šestnajstim ležišči. To podjetje je bilo še pred dobrim letom v velikih težavah. Lahko trdimo, da je gostinsko podjetje »Pod lipov« danes znano že daleč naokoli in je predvsem dobro obiskano zaradi velike izbire pristnih pi-jajč in dobre postrežbe. Specialiteta tega gostišča so vsak dan sveže ribe. Petčlanski kolektiv si prizadeva turistice in domačine čim bolj zadovoljiti, to pa je osnova za napredek in razvoj turizma v kraju.

Naročite domači tednik bratu ali sinu, ki je pri vojaki!

POROČEVALEC KOMUNE VIDEM-KRŠKO

liko kritik, nas zanima, zakaj je nastal zastoj pri gradnji in kdaj bo zgrajen zdravstveni dom v Krškem?

— Gradnja zdravstvenega doma se je zakasnila predvsem zaradi obrtniških del

SPODNJE

Srečanja po dvajsetih letih

Prvič po dvajsetih letih so se odposlanec kočevskega Zbora iz sevniške občine nedavno sestali v pisarni občinskega odbora ZB v Sevnici. Srečanje je potekalo v prijetnem vzdušju in obujanju spominov na dogodke iz NOB. Pet tovarišev iz NOB, odposlanec kočevskega Zbora, ki danes živijo v sevniški občini, se tega zgodovinskega zbora spominja takole:

RUDI MEJAK, sedaj 57-letni upokojenec, predsednik občinskega odbora ZB v Sevnici, je bil odposlanec II. bataljona IX. udarne brigade. Pripovedoval je:

»Bil sem funkcionar delavskega gibanja že v stari Jugoslaviji. Za NOV sem pričel organizirano delati junija 1941. Za odposlanca sem bil izvoljen v Rakitni na Notranjskem, kjer se je nahajala naša brigada. Bil sem neizmerno vesel in ponosen. Na kočevski Zbor sem se odpravil s konjem. Ceravno sem bil med potjo trikrat napaden od belogardistov, sem srečno prišel v Ribnico. Od tam pa sem se odpeljal s kamionom v Staro cerkev pri Kočevju, kjer je bilo zbirališče odposlancev. 1. oktobra okoli 20.

ure smo odšli na Zbor v Kočevje. Ko sem stopil v okrašeno dvorano, me je prevzel nemir, tisti trenutek sem se globlje zavedal zmage naše revolucije. Ne morem opisati občutka, ki se me je polastil v trenutku, ko je Josip Vidmar otvoril Zbor. Njegove besede so zveneče odločno. Vilevale so nam poguma in moči. In vsak nov referat ter vsaka razprava sta me navdušila. Močno vesel sem bil, ko smo delegati iz novomeškega okrožja izvolili Sandija Majcna iz Mokronoga za delegata II. zasedanja AVNOJ. Mimogrede naj še povem, da sem

SEVNIŠKI VESTNIK

na kočevskem Zboru tudi jaz diskutiral o delavskem gibanju. S konjem sem se srečno vrnil v Rakitno.»

ANTON BORSTNAR je bil odposlanec Malkovca pri Mokronogu. Ta 77-letni kmetovalec še danes živi na Malkovcu. Možakar je veder in kakor da so mu leta zastala.

»Za odposlanca sem bil izvoljen septembra v Trzišču.

Nekaj mesecev pred zborom, leta 1942, so mi Italijani požgali hišo in gospodarsko poslopje. Maščevali so se zaradi tega, ker so zvedeli, da je bil v moji zidnici na Malkovcu jeseni leta 1941 prvi sestanek aktivistov iz območja Trzišča. Sestanku so prisostvovali moj nečak Jože Borstnar, Nace Majcen in drugi. Odpeljal sem se na Zbor z vozom do Dvora, od tam pa s kamionom v Kočevje. Ogorčen sem bil nad okupatorjem in to ogorčenje sem izrazil tudi v diskusiji na Zboru.

FRANC ILJAS, odposlanec Dobruške vasi pri Skocjanu, kmetovalec (49). Danes je tajnik organizacije ZB na Bučki.

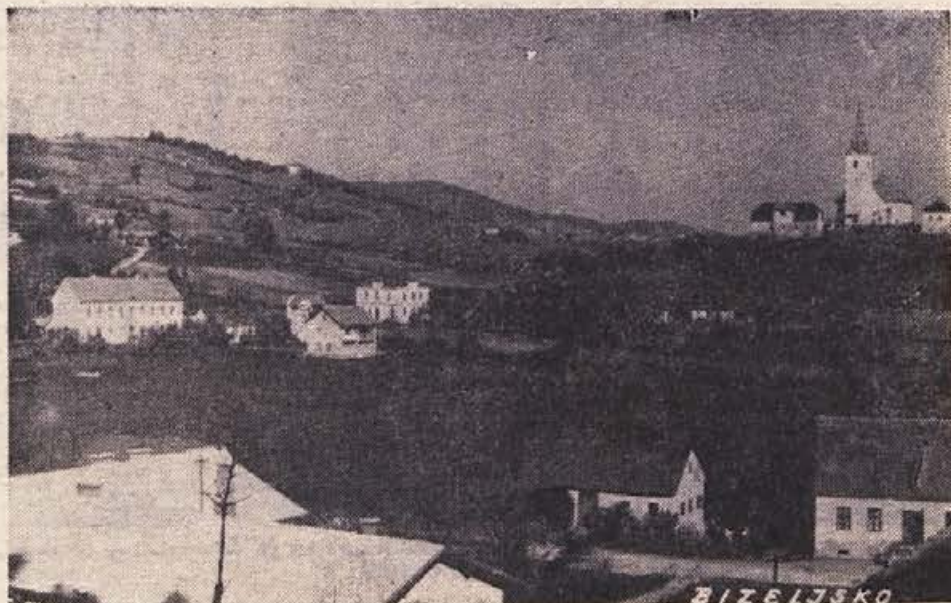
»Ljudje so mi zaupali in me izvolili za odposlanca. Na Zbor sem se peljal s konjsko vprego do Novega mesta, od tam naprej pa s kamionom. Bilo je to zame nepopisno doživetje. Prevzelo me je vzdušje, ki je takrat bilo, in občutek svobodnega človeka. Ko sem se vračal domov, sem šele spoznal, kako bogati so sadovi naše revolucije.»

TONCKA RESETA, odposlanca Gorenje Stare vasi in Kresinje vrha. 63-letna kmetovalka tudi danes sodeluje v vseh organizacijah kakor pred dvajsetimi leti in še več.

»Leta 1942 so bile volitve v vaške odbore OP in takrat sem bila izvoljena za sekretarko. Leto kasneje pa so me izvolili za odposlanico kočevskega Zbora. Spominjam se tistega navdušenja, ki je vladalo med Zborom. Vsi smo bili veseli, ker smo prisostvovali zgodovinskemu zasedanju in ker smo izvolili naš, slovenski parlament.»

JOZE GORENC, odposlanec Skocjana, 60-letni posestnik, predsednik KO ZB Bučka, se spominja takole:

»Izvoljen sem bil za odposlanca 25. septembra v Stari Bučki, v hiši Franca Smrekarja. Ljudje so mi zaupali in bil sem na to resnično ponosen. Od Skocjana do Novega mesta sem se pripeljal s konjsko vprego. S kamionom

Pozdrav z Bizeljskega, ki vas gostoljubno vabi v trgatve

Zbor občanov stanovanjske skupnosti

Stanovanjska skupnost v Brežicah je 10. septembra sklicala zbor občanov v prosvetnem domu. Pred dokaj številnim občinstvom je predsednik stanovanjske skupnosti poročal o dosedanem delu.

Dosedanji odbor je v času svojega delovanja izpolnil velik del zastavljenega programa, neizpolnjene obljube glede ureditve pločnikov, fasad in otroških igrišč pa nam povedo, da zanje ni bilo moči dobiti sredstev.

Stanovanjska skupnost ima v svojem sestavu pralnico, slikarsko pleskarski obrat, čevljarjski obrat, zidarsko-krovski obrat, mizarski obrat, začela pa je tudi s servisom za snažilke.

Ko je bila leta 1961 ustanovljena pralnica, je bilo predvideno njeno delovanje samo za področje mesta. Zdaj pa se je njeno poslovanje tako razmahnilo, da bo treba misliti na več strojev.

Slikarski in sobopleskarski obrat ima na razpolago majhno delavnico v izmeri 25 m², zaradi tega ne more opravljati večjih pleskarskih del. V čevljarjem obratu je zaposlenih 6 čevljarjev, ki z lastnim orodjem popravljajo čevlje, eden izmed njih pa dela na lastnem čevljarjem stroju, za katerega ne dobi niti odškodnine. Tudi ta obrat nima primernih prostorov in se bo moral seliti.

Zidarsko-krovski odsek se ukvarja s strešnimi in zidarskimi popravili. Obratu otekoča poslovanje to, da nima lastnega skladišča in mora nabavljati material v Celju ali Zagrebu, kar drži usluge in vpliva tudi na storilnost.

V začetku letošnjega leta je brežiška stanovanjska skupnost osnovala še mizarski obrat s petimi delavci, ki posluje v zasebni delavnici in tudi oročje je last zasebnega obrtnika. Prav tako je v začetku leta 1963 stanovanjska skupnost prevzela obrat družbene prehrane, v katerem se hrani vsak dan 200 oseb.

Lep napredek

Odkar je zasebna gostilničarka Tončka Biščanič preuredila svojo gostilno, ima Velika Dolina več obiskov. Gostje, ki so že prej zahajali tja, z zadovoljstvom ugotavljajo, da je gostišče tako urejeno, da zadovolji najbolj zahtevnega turista. Biščaničeva gostilna ima zdaj velik ugled in jo zelo radi obiskujejo domači in tuji turisti.

Ker je bilo lani čutiti potrebo po tapetniškem obratu, se je upravni odbor SS odločil tudi zanj, vendar posluje tako kot ostali obrtniški obrati z vsemi obvezami do družbe. Ustanovljen je bil z namenom, da se kasneje osamosvoji.

Poročili so občani znovno razpravljali o vsem, precej pa je bilo govora o prostorih, ki zavirajo še večji razvoj vseh servisov. Predsednik občinske skupščine je poudaril, da bo treba to vprašanje čimprej rešiti, če ne drugače, naj bi za servise zgradili nove provizorije ali barake, da bi lahko zadostili vsem naročilom hišnih svetov in občanov.

Občani so povedali tudi nekaj primerov nepravilne uporabe sredstva iz skladov hiš in naglasili, da bi jih bilo treba v bodoče smotrnejše uporabiti.

Izvoljeni so bili novi člani sveta stanovanjske skupnosti in pa svet potrošnikov, ki bo s pravičnim delom lahko mnogo koristil.

V. B.

KRATKE IZ BREŽIC

• Konec oktobra bodo Brežičani proslavljali občinski praznik, na katerega se že dalj časa pridno pripravljajo. Radi bi svoje mesto kolikor mogoče oplešali in izpeljali vse zastavljene načrte. Ob glavni cesti urejajo pločnike, prav tako okolico novega naselja Hrastinec, izboljšali pa bodo tudi cestno razsvetljavo povsod tam, kjer je bila doslej prešibka. Do praznika bodo končali z rekonstrukcijo klavnice ter z gradnjo hlevov na Vrbinu in Dolgem polju.

• Podjetje »Kovina« na Bizeljskem se je pred nedavnim preselilo v nove prostore, kar bo omogočilo v bodoče še več delovnih uspehov. Kolektiv je v zadnjem času precej izboljšal poslovanje in ima sklenjenih že za okoli 100 milijonov dinarjev pogodb.

• Brežičani so se dokončno odločili zidati tovarno kleja na Vrbinu. Železno konstrukcijo za delovne prostore bodo postavili čez zimo, spomladi pa bodo začeli z zidarskimi deli. Načrti so v izdelavi pri domačem projektivnem biroju, sredstva za gradnjo pa so deloma že zagotovljena. Računajo, da bo nova tovarna začela obratovati že avgusta prihodnje leto.

RAZPRAVA O KMETIJSTVU

Na seji občinskega odbora SZDL v Sevnici 27. septembra so med drugim razpravljali tudi o problematiki podružb ljanja kmetijskih površin. Do leta 1970 nameravajo v sevniški občini podružbiti 641 ha zemljiških površin. Vendar ima kmetijska zadruga zaradi romanjkanja cenarja pri tem veliko težav. Sicer imajo za to odobrenih 17 milijonov dinarjev kredita, nimajo pa sredstev za lastno udeležbo (5.300.000 dinarjev). Zaradi tega ne morejo izrabiti posojila. Občinska skupščina bo vsekakor morala zadrugi pomagati. Kmetijska zadruga v Sevnici namerava na podružb ljenih površinah zasaditi do leta 1967 401 ha intenzivnih nasadov jablan in hrušk, do leta 1969 pa bo zasadila 70 ha

polintenzivnih nasadov jablan in orehov v kooperaciji. Do 1968. leta bodo zasadili tudi 100 ha hmelja in 80 ha črnega ribeza, število živine pa bodo povečali za 400 glav. Kmetijska zadruga v Sevnici bo lahko uresničila velike načrte le, če ji bodo pri tem pomagali vsi činitelji v občini.

Lep odziv za Skopje

Že 25. septembra so šli aktivisti na delo glede priprav na vpisovanje posojila za Skopje. Po razsežnih višinskih naseljih so bili kar lepi rezultati, saj so tam ljudje vpisali 72.000 din posojila. Najlepše so se izkazali v Zirovnici, kjer je nekaj hiš visoko v hribih zbralo 25.000 din. S. Sk.

Konec meseca že: RADIO BREŽICE

Radiomaterji iz Brežic so že več let razmišljali o lastni radijski oddaji, pa delj kot do zamisli ni prišlo vse do lani, ko sta se začela zanimati za to stvar ObLO in SZDL. Ko je kmalu zatem še RTV Ljubljana sporočila, da nudi kredit za relejnike, se je odločilo.

Betonsko zgradbo, v kateri bo oddajnik, je že vičeti bliizu Prosvetnega doma, na vrh te zgradbe pa bodo v kratkem pritrili 45 m visok stolp.

Studio brežiške radijske postaje bo v prostorih Prosvetnega doma in bo urejen tako, da bo možen tudi direktni prenos iz dvorane. Radijska postaja Brežice bo velikega pomena za občane, saj jim bo vse občinske odloke, seje in važnejše sklepe

tolmačila, razen tega jim bo omogočila boljši prenos ljubljanske radijske postaje, ki je zdaj vsi tisti, ki nimajo UKV aparatov, skoro niso slišali. Ker je brežiška komunala na meji Hrvaške in ker je Zagreb bližji, so se občani vedno bolj navezovali na Radio Zagreb. Zato je RTV Ljubljana močno zainteresirana, da dobe Brežice relejno postajo, ker bo lahko prek nje dobiti boljši stik s poslušalci za svoje oddaje.

Uredniški odbor sedmih članov in začasni urednik Alojz Pihler bosta skrbela za oddaji. Oddaji bosta ob petkih ob 16. uri in ob nedeljah od 10.30 dalje. Kdor bo imel ob tem času vključen sprejemnik na Radio Ljubljana, bo zaslišal brežiško radijsko postajo, ki se bo avtomatično

vključevala. Ob petkih popoldne bodo v glavnem reklamne oddaje, ob nedeljah popoldne pa bo program dokaj pester.

Najprej bodo program napovedali, zatem bodo igrali in peli domači ansambli: Bratje Lopatič, Veseli van-

BREŽIŠKE VESTI

drovčki, Dobovških pet, Kvarlet iz Brežic in drugi, tri domače godbe na pihala in pevski zbori. Sledile bodo domače vesti, nekaj zabavne glasbe in sestavki iz življenja in dela komunale. Objave, reklame in oglasi bodo program z naslednjo oddajo »Tribuna občanov« lepo povezovali. V tej oddaji bodo občani dobivali odgovore na najrazličnejša vprašanja, ki jih bodo pošiljali brežiškemu radiu. S čestitkami in pozdravi bo program zaključen takrat, ko bodo pač vsi prišli na vrsto. Po vsej verjetnosti pa bodo v stalni radijski program naknadno vključili še jugoslovanske pionirske igre.

Vsi, ki bodo sodelovali pri brežiškem radiu, bodo delali prostovoljno, razen napovedovalcev, ki jih še iščejo, tehnika in vočje postaje. Ti bodo za delo prejeli honorar.

Zamisel brežiških radioamaterjev je s pomočjo občinske skupščine in nekaterih podjetij tik pred uresničitvijo. Predvidevajo, da se bo brežiški radio prvič oglašil za občinski praznik.

Sevniški gasilci v počastitev praznika

13. septembra je bila v Sevnici slavnostna seja vseh občinskih gasilskih društev. Sejo je otvoril predsednik občinske gasilske zveze tov. Smodej, zatem pa je predsednik občinske skupščine Sevnica govoril o dosedanem delu PGD in pojasnil novi enotni sistem v gasilstvu.

Po seji je bila na Zdravstvenem domu izvedena meddruštvena gasilska vaja, v kateri je sodelovalo 6 gasilskih avtomobilov. Izvedba je bila brezhibna. Gasilci so pred številnim občinstvom pokazali, da so pripravljene hitro posredovati ob primeru požara.

S to slovesnostjo so bile svečanosti in prireditve v okviru proslav občinskega praznika zaključene.

S. Sk.

Gradnja transformatorja

V Sevnici bo kmalu dogradjen novi transformator, ki bo služil za potrebe mizarske zadruge in dela mesta. Zato je mizarska zadruga investirala gradnjo transformatorja, Elektro-Celje, enota Krško, pa je nabavila in montirala opremo. Transformator je v bližini mizarske zadruge.

Prispevek gospodarskih organizacij, zavodov in ustanov v brežiški občini

Kot pomoč porušenemu Skopju so v brežiški komuni vpisale posojilo že naslednje delovne organizacije: rudnik Globoko 500.000 din, Tovarna pohištva 200.000 din, Opekarna Brežice 50.000 din, PPV Dobova 600.000 din, kmetijska zadruga Brežice 200.000 din, kmetijska zadruga Bizeljsko 500.000 din, »Gradbenik« (Brežice) 300.000 din, projektivni biro »Regiona« 70.000 din, »Prevoza« (Brežice) 800.000 din, »Krkas« (Brežice) 600.000 din, »Ljudska potrošnja« (Brežice) 600.000 din, kolodvorska restavracija Brežice 80.000 din, gostišče »Pri postji« 80.000 din, gostišče »Pri gradcu« 30.000 din, gostišče Mokrice 80.000 din, restavracija »Na griču« 80.000 din, »Agroservis« (Bre-

žice) 150.000 din, Mizarsko podjetje (Dobova) 50.000 din, Obrtno kovinsko podjetje (Dobova) 80.000 din, »Kovinas« (Bizeljsko) 50.000 din, »Fosavje« (Brežice) 100.000 din, »Novokroja« (Brežice) 10.000 din, Pletilnica (Dobova) 10.000 din, Pekarna (Brežice) 30.000 din, Splošno livarstvo 50.000 din, KGP Brežice 600.000 din, bolnišnica Brežice 300.000 din, zdravstveni dom Brežice 150.000 din, Cateške Toplice 70.000 din, Lekarna (Brežice) 20.000 din, stanovanjski sklad 200 tisoč dinarjev in občinska skupščina 200.000 din.

Skupaj so delovne organizacije brežiške komunale doslej zbrale 6 milijonov 840.000 din posojila.

POSAVJE

„To so bili zlati ljudje...“

XV. slovenska narodnoosvobodilna udarna brigada je bila ustanovljena po italijanski kapitulaciji 28. in 29. septembra 1943 v Metliki. Na začetku je štela 1500 borcev. Kljub neizkušenosti se je že po nekaj dneh spopadla s sovražnikom in izšla kot zmagovalca. Njena nadaljnja borbenost pot je vodila po predelih Bele krajine, Kočevske, Dolenjske, Suhe krajine in sosednje Hrvaške, še najraje pa je zadrževala okrog Gorjancev. Od ustanovitve do osvoboditve je šla skozi stotero zagriženih bojov od Save do Korduna. V zgodovini petnajste je zapisano, da je bila primer hrabrosti in skromnosti, zato je prejela več odlikovanj in pohval. V številnih bojih je izgubila okrog 1200 borcev.

belokranjskih mater, ki so imele v najtežjih časih v svojem domu še vedno dovolj prostora in hrane za borce.

Po svečanosti na Trgu svobode se je množica udeležencev preselila na Pungert, kjer je bilo v popoldanskih urah pristrčno partizansko srečanje. Popoldan so popestrili tudi številni glasbeni ansamblji s pevci, folklorna skupina iz Adlešičev in novinarji večjih slovenskih časnikov in Radia Ljubljane, ki so v Metliki pripravili popularna radijsko oddajo »Za našo vasa«. Pred domom TVD Partizan pa so imeli udeleženci priložnost kupiti si nekatere knjige partizanskih spominov piscev, ki so se tudi udeležili proslave.

I. Z.

XV. slovenska narodnoosvobodilna udarna brigada dvajset let po ustanovitvi — na nedeljskem slavlju v Metliki

Nov predmet v šolah „NAŠ SE PA NOČE UČITI...“

Svet za prosveto pri občinski skupščini Metlika je na zadnji seji obravnaval predlog sveta za šolstvo, po katerem naj bi v sedmih in osmih razredih osnovne šole vsak teden po 2 uri obravnavali politično, gospodarsko in kulturno življenje komune. Nekatere šole že imajo ta pouk, vendar še ni enotnega programa. Obravnavali so tudi učni načrt za ta predmet.

Svet je razpravljal še o sedemletnem perspektivnem razvoju šolstva v komuni. Razen na gradnjo nove šole bo treba misliti tudi na celotno omrežje šol v prihodnosti, na kvaliteto pouka itd. Člani sveta so se ob tej priložnosti pogovorili tudi o problemih financiranja šolstva v domači komuni in v ostalih manj razvitih občinah.

Trgatev je končana

Pretekli teden so povsod v vinogradih trgali grozdje. Letošnja trgatev je bila štirinajst dni prej, to pa zaradi vremena. Sušnemu obdobju v začetku poletja je sledilo obdobje dežja, vse to pa je povzročilo, da je začelo grozdje gniti. Zaradi tega je letošnji pridelek slabši od lanskega.

Li

Tri metliške

● Kdor hoče z metliške postaje v mesto, mora vzeti pot pod noge po sicer lepi tlakovani cesti, ki pa je precej prometna in za pešce prav nevarna. Ob cesti je lep kostanjev drevored, v katerem sameva celo kaka klop, samo cestar bi moral tu opraviti svoje. Če bi namesto plasti odpadlega listja in kamena posuli pesek in uredili zasile pločnike, bi pešcem in voznikom motornih vozil napravili veliko uslugo.

● Metliški bife posluje že dalj časa v modernem urejenem prostoru. Lokalni ni kaj reči, o postrežbi bi se dalo razpravljati, pogled skozi okno pa nikakor ne dela dobrega vtisa. Nasproti stoji velika stavba, pred katero so nametana drva in razna ropotija. Če bi prostor malce uredili, bi ta predel Metlike mnogi pridobili.

● Gradnja metliškega hotela gre h koncu. Impozantna stavba že stoji, zdaj urejujejo notranje prostore in pročelje. Računajo, da bo hotel odprt za 26. november, praznik metliške komune. Te dni so Metličani novemu hotelu izbrali ime »Bela krajina«. Nedvomno bo moderen gostinski objekt v središču mesta odigral veliko vlogo pri razvoju turizma v občini.

Velikokrat smo že govorili in pisali, da je osnovni pogoj za vsak poklic dokončana osemletna šola. Se vedno pa srečujemo starše, ki jim bodočnost njihovih otrok ni kaj prida mar. Čim je otrok star 15 let, ga že vzamejo iz šole, pa čeprav je končal komaj 6 ali 7 razredov osnovne šole. Res je marsikje težko za denar, vendar pa starši zaradi tega ne bi smeli zanemarjati bodočnosti svojih otrok. Pametneje je nekaj let potrpeti in omogočiti otroku, da konča osnovno šolo, saj bo le ta

ko lahko prišel do poklica. Dobro vzgojen otrok bo staršem rad pomagal, oni pa bodo veseli, ko bo njihov otrok zadovoljen. Izgovor »Naš se noče učiti!« samo kaže, da

starši ne znajo vzgajati! — Ne pozabimo na to, kadarkoli govorimo o bodočnosti naših otrok!

Fd.

Inženirji in tehniki o gospodarstvu v občini

28. septembra je bila seja upravnega odbora občinskega Društva inženirjev in tehnikov občine Črnomelj. Na seji so razpravljali o perečih gospodarskih vprašanjih v komuni in si tako zastavili delo: Vse sekcije, kot so strojna, kmetijska, gozdarska in druge, bodo sestavile delovne programe. Ti bodo zajemali skupno, načrtno in organizirano proučevanje tehnologije v podjetjih, izmenjavo strokovnih izkušenj in medsebojno strokovno pomoč. Inženirji in tehniki bodo sodelovali pri izdelavi statuta gospodarskih organizacij, posebno skrb pa bodo posvetili sestavi letnega družbenega in perspektivnega

sedemletnega programa gospodarskega razvoja komune. Na seji so poudarili, da je premalo inženirjev in tehnikov v raznih strokovnih komisijah in svetih, kadar se odloča o projektih in investicijah. Odločitve na sejah skupščine in svetov ne morejo biti vedno objektivne, če niso strokovno dovolj proučene ali obrazložene. Na seji bi morali vabiti tudi strokovnjake, da bi članom skupščine ali svetov pojasnili stvari, o katerih ti organi odločajo. Društvo inženirjev in tehnikov mora zastaviti delo tako, da bo zares usmerjevalec gospodarstva v komuni. Tako so poudarili na seji upravnega odbora.

Želje po pesku, apnu, opeki in še po čem...

Temu občanu se malce okruši zid, onemu razpoka stena, tretjemu se razbije strešna opeka. Le nekaj žlic peska, apna ali nekaj opek bi potreboval, pa bi bilo zopet vse v najboljšem redu. Občani se dan za dnem vprašujejo, kje naj dobijo gradbeni material na drobno. Podjetjem te vrste se zdijo to malenkosti in jim ni do tega, da bi prodajala gradbeni material občanom na drobno. Če pa prodajo, traja od naročilnice do dobave toliko časa, da je to za stranke nesprejemljivo. In vendar to niso malen-

kosti! Prav bi bilo, da bi graščeno podjetje ali komunalna uprava tudi o tem razmišljala in uredila poslovalnico za izdajo gradbenega materiala na drobno.

Dober odziv v Semiču

Do ponedeljka so v Semiču zbrali že 2 milijona dinarjev posojila za Skopje. Največ so vpisali v tovarni kondenzatorjev na Vrtači, kjer so zbrali doslej poldrugi milijon dinarjev. Delavci Agromelja so doslej podpisali 250 tisoč dinarjev, kolektiv Obrtnega servisa pa 160 tisoč dinarjev. Kmetje in obrtniki so podpisali doslej 300 tisoč dinarjev; kmetje so vpisali povprečno po 10 tisoč dinarjev. Vpisovanje seveda še traja in krajevno vodstvo za vpis posojila meni, da bo na svojem področju zbralo nad 3 milijone ljudskega posojila.

Pozdrav iz gostoljubnega Semiča: trgatev vabi stare in nove znance pristne belokranjske kapljice...

jemu raporta je o brigadi, ki so jo sestavljali pretežno Belokranjci, njenih borbenih pohodih (podnevi boji, ponočni rušenje železniške proge) in hrabrosti od ustanovitve do osvoboditve spregovoril prvi brigadni komandant polkovnik Vasja Zgonc. Se zlasti se je spominjal dobrosrčnosti

Na nedeljski proslavi se je zbralo poleg preživelih borcev in komandnega kadra petnajste brigade in Vzhodnodolenjskega odreda nad 2000 ljudi. Množica avtomobilov in drugih motornih vozil je povedala, da so se slavja poleg domačinov in številnih Belokranjcev udeležili gostje iz več slovenskih predelov in hrvaških krajev, kjer se je bojevala brigada.

V imenu občinske skupščine v Metliki je udeleženec pozdravil njen predsednik Franc Vrvišar. Ko je izročal spominski trak z napisom »HVALEŽNI BELOKRANJCI« za zastavo petnajste, se je v imenu celotnega belokranjskega prebivalstva spominjal, da »so bili borci te brigade zlati ljudje, fejest fantje«. Po spre-

Pogled na del množice, ki se je v nedeljo udeležila spominke svečanosti v Metliki

Gostilničarji enkrat o sebi

24. septembra je bil posvet vseh zasebnih gostilničarjev, predstavnikov občinske skupščine, turistično-olepševalnega društva ter predstavnikov sveta za trgovino, gostinstvo in turizem občine Črnomelj. Na posvetu so razpravljali samo o vlogi in ukrepih gostinstva za izboljšanje turizma v komuni. Poudarili so, da se bodo davčne obveznosti znižale le tistim zasebnim gostilničarjem, ki bodo več investirali v svoje lokale. Posebna komisija pri občinski skupščini bo pregledala vrednost investicij. Pedeželske gostilne morajo postati prijetne in privlačne za turiste. Ne v svili, laku, parketu in perlonu — gostilne naj bodo opremljene v domačem belokranjskem slogu. Prti, zavese in oprema naj bodo v belokranjski ornamentiki in naj poudarjajo domačnost. Ne le dunajske zrezke, tuči domače posebnosti, kot so belokranjska potica, štruklji, ajdovi žganci, šunka, klobase naj nudijo gostilničarji gostom. Gostilničarji pa morajo postati tudi pobudniki za ureditev okolice svoje vasi. V nobeni gostilni ne sme manjkati razglednic z belokranjskimi motivi. Prenehati

je treba s tarnanjem, da ni gostov. Kako naj bi tudi prišli, če gostilne ne bodo take, da bodo goste privabljale!

Na posvetu so razpravljali še o izpolnitvi odločb, ki jih je izdala občinska skupščina za ureditev gostinskih lokalov. Gostilnam, ki ne bodo ustrezale predpisom in jih ne bodo uredili tako, kot je naloženo, naj ustrezni organi izdajo odločbe o prenehanju

obratovanja za toliko časa, dokler ne bodo zahteve izpolnjene. Gostilničarji so se

NOVICE ČRNOMELJSKE KOMUNE

dolžni tudi strokovno izpolnjevati v kuhanju, strežbi in tujih jezikih. J. S.

Telefon naj nam dajo...

Možak kakih šestdesetih let je šel proti Sinjemu vrhu. Dohitel sem ga in se spustil z njim v pogovor.

— Na tem skalovju je bore malo zemlje in še ta je skop. Zdi se mi, da je tu dan slabši od dneva. Vsa mladina je odšla iz vasi, starčki pa ostajamo sami. Nismo več sposobni za delo niti toliko, da bi sebe preživljali, še manj pa, da bi plačevali davke. Poleg tega pa smo še odrezani od sveta. Sami smo že izkopali jame za telefon in pripravili drogove. Drogove so odpeljali, o telefonu pa ni ne duha ne sluha. Če nujno potrebujemo veterinarja ali zdravnika, imamo do Vinice skoro 10 kilometrov, od tam do Črnomlja pa še nadaljnjih 18...

Ko sem mu povedal, da ho- di toč komisija za ugotavljanje katastrskega donosa, je spet potožil, da bi morali davke znižati. To je res! Mape ne kopije smo razprostrli na parceli, ki je bila vpisana za pašnik 7. reda. Med skalovjem je bilo tu in tam nekaj zemlje, na kateri pa je raslo le malo brinja in grmičevja. O paši ni bilo niti sledu. Ne- daleč od tod je bil travnik 5. razreda. Zelo strma pobočja pa so bila poraščena z grmovjem. Je to travnik?

Sele ko bo vse to urejeno, česar pa ne bo moč storiti čez noč, bodo ljudje plačevali manj davkov.

ČRNOMELJ: v soboto 1. zbor vezistov NOB

V soboto, 5. oktobra, prireja Zveza radioamaterjev Slovenije v Črnomlju prvi zbor vezistov NOB. Na zboru se bodo srečali partizani in b-veščevalci, ki so med NOB vzdrževali radijske zveze med najrazličnejšimi partizanskimi enotami in štabi. Tedaj bodo srečali partizani in ob- dovinško gradivo o radijskih zvezah med NOB. Tega dne bodo borci — vezisti — z mladimi radioamaterji iz različnih slovenskih klubov poslali predsedniku Titu radijski telegram s pozdravi. Od- poslali ga bodo iz več znanih partizanskih krajev: Vojske- ga, Dražgoš, Moravč, Pohor- ja, Črnomlja, Kočevja in z Baze 20. 5. oktobra se bo v Črnomlju zbrala tudi skupi- na 50 preživelih vezistov in organizatorjev partizanskih radijskih zvez, ki bodo na- slednji dan odšli na veliko ljudsko zborovanje v Kočev- je.

Kovinsko podjetje pod novo streho

Kdor pazljivo spremlja razvoj Kovinskega podjetja v Trebnjem, ne more mimo ugotovitve, da se je to mlado podjetje med prvimi v občini povzpelo na stopnico, kjer mu je popolnoma zagotovljeno krojiti si nadaljnjo pot mimo ovir, s kakršnimi se recimo borijo in jih poskušajo premagovati slična in ostala podjetja. To je Kovinskemu podjetju uspelo v dokaj kratkem času in na enostaven način. Uspeh prizadevanja so novi proizvodni prostori blizu trebanjske železniške postaje, kamor se je delovni kolektiv preselil sredi septembra.

V nove prostore se je delovni kolektiv Kovinskega podjetja preselil z vsjo proizvodnjo in upravo. Za proizvodnjo je namenjena nova proizvodna dvorana, ki ima površino 432 m² koristne površine, ker pa v proizvodne namene služi tudi del prizidka, znaša celotni proizvodni prostor v novi stavbi okrog 500 m². To popolnoma ustreza trenutnim dejanskim potrebam proizvodnje in delovnega procesa, ki v podjetju ni pogojen s kakšnimi posebnimi zahtevami. Razumljivo pa je, da bodo prostori zadovoljevali le za določeno obdobje, zato je stavba grajena tako, da dopušča dozidave. Taka varianta gradnje pri Kovinskem podjetju ni slučajna, saj je znano, da prav kolektiv tega podjetja neprestano povečuje delovne in druge zmogljivosti. Od tod tudi tolikšna prera-

čunanost v obsegu zadovoljevanja celokupnih potreb!

Novo obdobje z novo opremo

Kovinsko podjetje je hkrati ugotavljalo, da potrebuje tako nove prostore kot novo opremo in stroje zato, oziroma bo uspešno rešilo tudi to vprašanje. Ze prve dni so se v proizvodni dvorani poleg starih in precej iztrošenih strojev pojavili novi, npr. stružnica, stroj za točkasto varjenje ipd., tem pa se bodo kmalu pridružili še mostni žerjav za prenos težjih bremen (deloma ga bo izdelala doma), stroj za varjenje debelejših pločevine in drugi. Kolektiv je pravilno planiral razpored sredstev, ki jih je potreboval za investicije v gradnjo stavbe in nabavo mehanizacije z vsem ostalim.

Kreditni v investicijah: glavni del

Težnja po novih prostorih, po izboljšanju delovnih pogojev, večji proizvodnji in slednjič težnja po uvedbi lastnega proizvodnega artikla je v kolektivu dozorevala iz dneva v dan, zlasti pa od časa, ko so podjetje zasuli z naročili najrazličnejši interesenti. Kljub temu, da so maksimalno izkoristili bivše prostore v vseh pogledih, se niso mogli zadovoljiti s stanjem, v kakršnem so se znašli, ker so se vedno bolj pojavljala ozka grla. Torej je bil edini izhod iz tega nova gradnja. Nabrali so sredstva v skladih, zaprosili za kredite in gradili. Novi prostori so veljali 32 milijonov, 6 milijonov iz svojih skladov pa so porabili za izpopolnitev strojnega parka in opreme. Investicije pa s tem še ni končano. Še letos bodo dogradili montažno skladiščno lopo in privkrat prezimili v ogrevanih prostorih. Do tedaj nameravajo na novo zaposliti okrog 20 ljudi in tako

povečati število zaposlenih od sedanjih 76 na 96.

1964: za 50 odst. večji plan!

Marsikdo bi utegnil misliti, da se bo to hitro odrazilo tudi v izpolnjevanju plana. Vsakdo, ki bi to pričakoval, bi se ušel. Potrebno je namreč vedeti, da je podjetje med rekonstrukcijo planske obveznosti teže izpolnjevalo, kot bi jih, če bi imelo ugodnejše pogoje. Z ozirom na okoliščine, v katerih se je znašlo leto, pa smo lahko zadovoljni s tem, kar je ustvarilo. Ob koncu septembra je namreč doseglo že 71 odstotkov plana, do konca leta pa ga obeta izpolniti in celo preseči.

Pravilen odraz rekonstrukcije bo možno vrednotiti šele prihodnje leto, ko torej ne bo zastoj zaradi hude zime (ne bo dela na prostem) in ko ne

TREBANJSKE NOVICE

bo več ozkega grla iz takih in drugačnih razlogov. Pogoji v novih proizvodnih prostorih to obetajo, pa tudi delovni kolektiv bo ob večjem delovnem poletu odpravil še tiste hibe in pomanjkljivosti, ob katerih se je do zdaj tu in tam še malenkostno zataknilo. Spričo vsega tega so obeti, da bo Kovinsko podjetje v letu 1964 povečalo plan za več kot 50 odstotkov, osnovani in vsestransko utemeljeni. J. Z.

DANES RAZPRAVA O URBANIZMU

Na današnji razpravi o določitvi urbanističnih vplivnih območij v trebanjski občini bodo sklepali o rokih za izdelavo urbanističnih projektov, ki naj bodo podlaga za vso nadaljnjo urbanistično ureditev občine. Med drugim se bodo razprave udeležili vsi neposredni interesenti za urbanistično izgradnjo občine, gospodarski in politični predstavniki.

13. oktobra — nad divje prašiče!

Na tribuni občanov v Selih — Sumberku so načeli obširno razpravo o škodi, ki jo povzročajo divji prašiči v tem kraju in njegovi neposredni okolici. Po grobih ocenah se klati na območju Sel—Sumberka okrog 50 ščetinarjev, ki so napravili na poljih in drugih velikih škodo. Temu naj bo zdaj konec, so se odločili lovci trebanjske občine, ki bodo v nedeljo, 13. oktobra, ob sodelovanju večjega števila lovskih družin in prizadetega prebivalstva organizirali velik pogon na divje prašiče. Za prevoz lovcev bo poskrbela Socialistična zveza.

TREBANJSKA RAZGLEDNICA: slika sama pove, kako pri nas povsod gradimo. Iz leta v leto, pravzaprav iz meseca v mesec se spreminjajo podobe naših krajev...

Pred novo sezono

Preteklo sredo je bila v Trebnjem seja Občinskega sveta Svobod in prosvetnih društev. Udeležili so se je spet le najbolj prizadevni člani, ostali pa kljub povabilom ne pridejo na seje. Zato bo treba, zlasti pri sosvetih, nekatere člane zamenjati.

Lani je bil najbolj delaven glasbeni sosvet. V Trebnjem in na Mirni je tovarišica Zora Ceglar vzgajala mlade harmonikarje, izkazali pa so se tudi pevci trebanjskega okteta, ki so mnogokrat peli na proslavah in pogrebih. Pevci so večinoma učitelji iz vseh krajev občine in se zbirajo iz pravega veselja do petja. Doslej jim nihče ni povrnil niti potnih stroškov. Zdaj bodo dobili nekaj sredstev od občinskega sveta, s katerimi bodo kriili najnujnejše potrebe.

V Trebnjem in v Mokronogu sta se lepo uveljavila instrumentalna ansambla, zlasti uspešni je trebanjski sklad pod vodstvom Jožeta Perparja. S sporedom sodelujejo na raznih prireditvah in proslavah. Z denarjem pa so tudi tu težave. Ker domača društva premalo igrajo, bo treba misliti na gostovanja. Vstopnina še zdaleč ne zadošča

za kritje stroškov, zato bo pri dotacijah treba misliti tudi na to dejstvo.

Člani sveta so se domeni, naj bi osrednja knjižnica v Trebnjem prevzela patronat nad ostalimi knjižnicami v občini. Nekatere le životarijo, zato naj bi se vsi knjižničarji enkrat zbrali v Trebnjem, kjer bi dobili navodila za delo.

Upamo, da bo letošnja sezona uspešnejša od lanske in da bodo udeleženci raznih tečajev pripomogli k temu.

DZ

V občini Trebnje: doslej 5.670.000 dinarjev

V občini Trebnje so 1. oktobra do 12. ure v 36 vpisnih mestih od skupno 53, kolikor jih je v občini, vpisali 5 milijonov 670 tisoč 708 dinarjev posojila za Skopje, 708 delavcev in uslužbencev je vpisalo 5 milijonov 17 tisoč 109 dinarjev, 109 kmetov je vpisalo 273 tisoč in 76 ljudi iz ostalih poklicev 380 tisoč 300 dinarjev. Vsega 893 posameznih vpisnikov v občini je torej vpisalo 5 milijonov 670 tisoč 708 dinarjev. Tudi v občini Trebnje ni dostaj, kot je razvidno iz poročila. Še nobena delovna organizacija sklepa o vpisu posojila iz svojih poslovnih sredstev. Ne bo odveč, če poudarimo, da bodo tudi v trebanjski občini morali v delovnih organizacijah pokazati več odločnosti v tej humani akciji!

Kovinsko podjetje v Trebnjem ne bo več odvisno od sezonskega dela. Nova proizvodna dvorana (na sliki) bo omogočila nemoteno proizvodnjo tudi pozimi. Prejšnja leta so delali na prostem tudi na snegu in dežju.

„Delati je treba, pa se zasluži...“

»Delati je treba, pa se zasluži,« pravijo fantje na moškronški železniški postaji, kjer nakladajo les na vagon. Velikokrat je treba težko dvigniti, preden je vagon naložen. Hlode; velike, majhne, gladke, grčave. Delavci nalagajo najprej na voz, potem na vagon. Toda tuč to ni pretežko, če je med nakladalci volja in ujemanje.

Med najbolj vnetimi nakladalci lesa pri trebanjski KZ so Anton Salehar, Franc Klisovec in Vid Zupančič. Skoro vsi les na železniški postaji v Mokronogu (od januarja) so naložili sami. Okrog 1.000 m³ bukove hlodovine, 25.000 pragov, 300 m³ mešana hlodovine listavcev, 600 m³ iglavcev itd. Veliko so napravili in zaslužili, kar jim je pripadlo.

Večkrat jih kdo vpraša: »Kako pa ste plačani za tako nakladanje lesa?« Odgovorijo kratko: »Po učinku. Kolikor naredimo, toliko zaslužimo.« Njihov zaslužek je odvisen od letnih časov. Polne roke dela imajo pozimi, poleti je zanje mrtva sezona. Toda tudi čez poletje marljivo izkoriščajo čas. Skladišče lesa je treba očistiti, ga urediti in pripraviti za novo sezono.

Včasih se pogovarjajo, kako je drugje in kako pri KZ. Radi slišijo, da jih kdo pohvali. Vnamejo se tudi v glasne pogovore, ko kritizirajo tega ali onega v podjetju. Včasih so upravičeni, da to kritizirajo. Največkrat

kritizirajo svojega vodjo, češ da jim ne preskrbi vsega, kar potrebujejo, pri prevzemu lesa pa da napiše čisto druge številke. Nedvomno so fantje pridni in naložijo vagon vedno ob pravem času. Ustreže jim tudi šef mokronoške postaje Jože Prijatelj, s tem, da redno dostavi vagon.

V Mokronogu, na železniških postajah in še marsikje,

kjer razmišljajo o uvedbi 42-urnega delovnega tednika, menijo, da bi se dalo tudi pri tem poslu, ki je poln telesnih naporov in vezan na sezono, kako urediti, da bi se delavnik zmanjšal. To toliko bolj, ker je tudi v gozdarstvu to vprašanje povezano z delitvijo čistega dohodka in osebnih dohodkov.

TONE ZIDAR

Osem mesecev zapora za napad

Letos aprila se je 29-letni Jože Golder znašel na Okljukovi gori v družbi z Mirkom Voljčanškom in Martinom Molanom. V bližini je bil tudi Vinko Kosar, ki ga Godler že dalj časa ni mogel, zato se je s svojo družbo odpravil domov, med potjo pa je nagovoril ostala dva za napad na Kosarja. Pri hlevu so ga počakali. Godler je z živigom dal znak, navallil z lato na Kosarja, ga zbil na tla, nato pa sta ga pomagala tepsti tudi njegova palčaja. Kosar je nezavestno obležal in se je kasneje stežka zavlekel do prve hiše, kjer so mu nudili pomoč. Zavoljo hudih poškodb se je dalj časa zdravil v bolnici.

Zaradi nevarnega napada, ki ga je organiziral in v večji meri tudi izvedel Jože Godler brez pravega poviada, je bil pred kratkim na zatožni klopi novomeškega sodišča. Pretepač in napadalec Godler bo 8 mesecev presedel za zapaši, njegov sokrivec Mirko Voljčanšek pa je bil obsojen na 4 mesece zapora, pogojno za 3 leta.

Kam je izginil vrtalni stroj iz IMV?

Te dni je sodišče v Novem mestu obravnavalo izginitev električnega vrtalnega stroja v tavnari IMV in spoznalo Fran-

ca Pelka iz Radulj, ki je bil nekaj časa tu zaposlen, za krivca kaznivga dejanja. Obsojilo ga je na 4 mesece zapora, pogojno za 2 leti.

Obtoženec je pred sodiščem odločno zanikal tatvino in tvežal sodnikom, da je vrtalni stroj kupil od neznanega moškega za 5000 din. Njegov kolega iz tovarne, ki je s tem strojem nekaj časa delal, pa ga je prepoznal in celo vedel za njegovo vtisnjeno številko.

Vinjeni motorist brez izpita

Lani pred 1. majem, ko so delavci v Črmošnjicah dobili denar, so pili dolgo v noč. Med njimi je bil tudi Marjan Matkovič, ki je prav takrat kupil nov NSU Primo. Kljub temu, da je imel od gostilne do doma le 70 metrov, se je raje peljal z motorjem. Kolega iz Srednje vasi pa ga je nagovoril, naj ga pelje do doma. Usleda sta se na motor, malo naprej od Črmošnjic pa sta zadela v železno ograjo ob cesti, pri čemer je sopotnika Hudorovca vrlo v jarek, kjer je precej poškodovan obležal.

Voznik motornega vozila je nesrečo zakrivil, ker je vozil vinjen, razen tega pa ni imel voznškega izpita.

Obtoženec je kaznivno dejanje odkrito in skesano priznal, kar je sodišče upoštevalo in mu odmerilo 6 mesecev zapora, pogojno 2 leti.

Odkod sredstva za krajevne skupnosti

Predlogi in zamisli, kakšne naj bodo krajevne skupnosti, kolikšen obseg naj imajo, odkod dobiti sredstva za njihovo vzdrževanje, dozorevajo v vedno popolnejši obliki. Občinska komisija za statute v Novem mestu je v tej akciji naredila že nekaj uspešnih korakov. Med drugim je napravila vse potrebno, da so bili v petih krajih, kjer naj bi bile poskusne krajevne skupnosti, ustanovljeni iniciativni odbori, ki štejejo v štirih primerih od 7 do 9 članov, v enem primeru pa 13 članov. Hkrati je obveljalo mnenje, s čim naj se ti odbori ukvarjajo. Predvsem je bilo poudarjeno, naj vso nadaljnjo akcijo pri ustanavljanju krajevnih skupnosti in njihovem utrjevanju vodijo

iniciativni odbori. Občinska komisija za krajevne skupnosti je imela do zdaj tri sestanke, na katerih je sprejela sklep, naj se iniciativnim odborom nudi vsa pomoč. Prav gotovo je ena od konkretnih oblik te pomoči v težah, po katerih bodo izdelali statute krajevnih skupnosti. Teze nakazujejo, kaj naj statuti vsebujejo, in podčrtujejo, česa ne bi smeli prezreti ter kaj je manj važno in bi lahko izpuštili. Prirojene za območje krajevne skupnosti, bodo teze odlične pripomoček pri formuliranju vloge in dela teh skupnosti, katerim bo prav na ta način omogočeno čim bolj samostojno delo.

Izredne važnosti je tudi vprašanje finansiranja krajev-

nih skupnosti, zato mu velja posvetiti vso pozornost. Vsekakor bo nujno treba omogočiti sredstva za osnovno dejavnost krajevnih skupnosti vsaj na začetku. Prevladuje mnenje, da bi na te prenesli sredstva, ki so jih do zdaj imeli krajevni odbori. Kar se dela tiče, je bilo predlagano, naj bi se v začetku krajevne skupnosti lotevale del, ki so jih do zdaj opravljali krajevni odbori (popravlila poti itd.). Vendar pa bo treba še pred novim proračunskim letom sestaviti delovne načrte poskusnih krajevnih skupnosti, na podlagi česar bodo iz občinskega proračuna določena sredstva za njihovo vzdrževanje.

Dosedanji sestanki iniciativnih odborov so pokazali, da je na nekaterih področjih veliko zanimanja za krajevne skupnosti. V Straži, kjer je poleg Dolenjskih Toplic in Sentjerneja največ možnosti, da bi najprej stekle poskusne krajevne skupnosti, so si na primer že preskrbeli prostore za nadaljnje razprave o tem vprašanju.

Priloge za uvedbo poskusnih krajevnih skupnosti v novomeški občini so torej v polnem teku. Občinska komisija bo v kratkem sklicala posvet z vsemi iniciativnimi odbori in s pomočjo njihovih predlogov zastavila še konkretnije naloge pri nadaljnjem reševanju tega izredno važnega vprašanja.

Ne igrajte se z orožjem!

Spomladi sta otroka Branko in Aleksander v nekem gozdu v bližini Mokronoga našla naboj protiletalskega orožja. Doma sta o tem pripovedovala in oče enega izmed fantov se je odločil, da bo naboj sam razstrelil.

Vzel je pločevinasto posodo, v njej zanetil ogenj in vanj položil naboj, zatem pa se z otrokoma umaknil, dokler ni počilo. Po eksploziji je žerjavico stresel v naboj, zatem pa je še enkrat počilo. Po drugi eksploziji je bil Aleksander Bevc, ki se je naboja lotil, ranjen v oko, njegov sin v čelo, Branko v desno nogo.

Ker je Bevc nepredvidno ravnal z razstrelivom, je bil pred novomeškim sodiščem obsojen na 4 mesece zapora, pogojno za 2 leti.

Zmikavta so hitro prijeli

Ko je Janez Kralj, kmet iz Dobruške vasi, nekega avgustovskega dne po opravih v mestu pustil na vrtu Košakove gostilne konjsko vprego, sam pa za trenutek stopil na pivo, mu je bil medtem z voza ukraden moder suknjič. Tatvino je takoj prijavil miličnikom in kmalu zatem je bil Vincenc Brajdič s suknjcem pod pazduho priveden na postajo LM.

Obtoženec je povedal, da je bil takrat, ko je suknjič vzel, tako pijan, da ni vedel, kaj dela. Ker pa to ni razlog, ki bi krivdo zmanjšal, ga je sodišče kaznovalo na plačilo 20.000 din.

Za uspešno reševanje kulturnih vprašanj novomeške občine

Razsežno in po strukturi precej raznoliko področje novomeške občine terja in bo terjalo čedalje bolj načrtno in smotno reševanje kulturne problematike. To velja tako za sedanje in bodoče delovanje kulturno-prosvetnih društev, ljudskih knjižnic, različnih oblik izobraževanja in estetske vzgoje, kot za delo poklicnih kulturnih ustanov (Dol. muzej, Studijska knjižnica, Dolenjska galerija, Zavod za kulturno dejavnost, spomeniško varstvo ipd.) Usklajevanje vseh teh dejavnosti, ki imajo isti namen, in pravilno usmerjanje za vsesplošno kulturno rast in razvoj na področju občine, je narekovalo občinski skupščini, da je prejšnji svet za kulturo in telesno vzgojo ločila, pripojila telesno vzgojo svetu za šolstvo (verjetno pa bi bilo le boljše, da bi bil svet za telesno vzgojo zase) in postavila za kulturo enoten svet.

Novo izvoljeni člani novega sveta za kulturo občinske skupščine Novo mesto, ki ga vodi Nada Gostič, so se prejšnji teden zbrali na svojo prvo sejo. Spritno obširnega programa je bilo treba odločiti četrto točko — Perspektivni plan kulture 1964-70 — za posebno sejo. Prav tako so člani uvideli, da bo treba posebno sejo posvetiti kulturnim ustanovam, prosvetnim društvom, ljudskim knjižnicam, kinofikaciji, tisku in radiu, kajti vsaka teh dejavnosti in še drugih terja posebne in obširne obravnave.

Pomen prve seje sveta za kulturo je v tem, da si je svet začrtal okvir dela in program za leto 1963-64, torej neposredne naloge, ki naj jih rešuje. Ze to pa je hkrati načrt dela za daljše razdobje, saj si »kratkoročni« naloge kulturne dejavnosti in občini ne moremo zamisliti brez dolgoročne perspektive.

Svet je najprej pregledal sklepe prejšnjega sveta za kulturo in telesno vzgojo in ugotovil, da so vsaj vsi najpomembnejši uresničeni, drugi pa se uresničujejo (graditev stavbe za Dol. galerijo, ureditev ljudske knjižnice in obenem tudi pionirske, ustanovitve Zavoda za kulturno dejavnost, o katerem so člani poslušali posebno poročilo).

Zavod za kulturno dejavnost v Novem mestu sta z odlikom ustanovila občinski zbor in zbor proizvajalcev na seji 20. maja 1963, poslovanje pa je začel 1. junija. Dodelje-

na sta mu Dom ljudske prosvete v Novem mestu in kino »Krka«. Naloge zavoda so: skrb za vsestransko oblikovanje kulturnega življenja s pomočjo družbenih in političnih činiteljev; posreduje dramske, glasbene, umetniške in druge kulturne prireditve, predvaja filme in pomaga pri razvoju kinofikacije na področju občine; opravlja servisno službo za kulturna društva. Ta okvirni program zavoda bo podrobneje izdelan, ko dobi zavod svoj upravni odbor. Nemara bi bilo dobro, če bi zavod sprejel vsaj v svoj perspektivni načrt tudi stari novomeški »sena« — razglasno postajo, kot jo zdaj dobijo Brežice...

V tretji točki, kot sem že omenil, so člani sveta na splošno obravnavali program dela za l. 1963-64. Nekaj glavnih točk, ki jih ta program zajema: 1. kultura v statutu

občinske skupščine; 2. gradnja kulturnih domov oziroma ureditev statusa dosedanjih; 3. kinofikacija na področju občine; 4. knjižnice; 5. Svobode in prosvetna društva; 6. muzeji, arhiv, spomeniško varstvo; 7. galerije, razstave; 8. radio, tisk, televizija, založništvo; 9. glasbena in estetska vzgoja; 10. festivali, revije, gostovanja; 11. finansiranje kulture. V tem začrtanem programu se bo razvijalo nadrobno delo sveta.

Svet je izvolil tudi programski svet kina »Krka« in določil svojega člana za upravni odbor Zavoda za kulturno dejavnost.

Pri seji je bil navzoč načelnik oddelka za družbene službe občinske skupščine tov. Suhadolnik. Dal je nekaj koristnih nasvetov in spodbud in podrobneje raztolmačil nekatera vprašanja, ki zadevajo delo sveta.

NOVO MESTO: do srede 46 milijonov in 616.000 dinarjev posojila

Po poročilih, ki jih je prejela podružnica NB v Novem mestu 1. oktobra do 13. ure, je bilo v novomeški občini vpisanih doslej 46 milijonov 616 tisoč dinarjev posojil za Skopje. Kakor je razbrati iz poročila, ki jih je poslalo 131 vpisanih mest od skupno 189, so doslej vpisali: organizacije in skupnosti 1 milijon 350 tisoč dinarjev. V tej številki so zajeti Zavod za socialno zavarovanje, ki je iz svojih poslovnih sredstev vpisal 1 milijon dinarjev posojila, Pekarija v Novem mestu 200.000 din., Zavod za izobraževanje kadrov 50 tisoč in Dolenjski list 100.000. 6963 delavcev in uslužbencev je vpisalo 40 milijonov 941 tisoč dinarjev, 233 kmetovalcev 657.000 din in 186 ljudi iz ostalih poklicev 838.000 din, pripadniki V. P. pa so vpisali 2 milijona 830 tisoč dinarjev.

V občinski komisiji za vpis posojila ugotavljajo, da se delovni kolektivi skupaj s upravni vodstvi in organi samoupravljanja vse prepočasno odločajo za vpis posojila iz svojih poslovnih sredstev. Doslej so, kot vidimo, vpisali posojila in nakazila sredstva šele v 4 delovnih organizacijah! Vprašujejo se, zakaj je v delovnih organizacijah toliko odlašanja. Vpis posojila med kmečkimi prebivalstvom se tudi od vija dokaj počasi. Vse kaže, da bo treba delo komisij pri krajevnih odborih poživiti in na posameznih področjih zahtevati več pomoči tudi od organizacij socialistične zveze. Doslej sta se najbolj izkazali pri vpisu med kmečkimi prebivalstvom področji okoli Straže in Bršlina. V komisiji so začudeni nad tem, da doslej nimajo še nobenega poročila o vpisu iz večjih kolektivov, kot so ZTP Novo mesto in KGP Novo mesto, čeprav so prepričani, da delavci in uslužbenci tudi v teh kolektivih že vpisujejo posojila. Upajmo, da bo poročilo, ki ga bomo objavili prihodnji teden, boljše vsaj za vpis

iz poslovnih sredstev delovnih organizacij in za vpis s strani delavcev in uslužbencev večjih kolektivov.

Jutri: krajevne skupnosti

Jutri ob 9. uri bo v sejni dvorani občinske skupščine v Novem mestu seja občinskega odbora SZDL, na kateri bodo razpravljali predvsem o krajevnih skupnostih, o čemer bomo prihodnji teden obširneje poročali.

Zanimivo predavanje v Dol. Toplicah

25. septembra je v Dol. Toplicah priredila delavska univerza iz Novega mesta predavanje pod naslovom »Obrambna sposobnost Jugoslavije«. Za zanimiv in poljuden način je poslušalce s to temo seznanil Jože Malič, ki je posegel v zgodovino JLA od začetkov partizanskega vojskovanja, na kratko orisal svetovni politični položaj in nato nanizal podatke o naši obrambni moči.

Mirnopeška Dolenjka dobi nove prostore

Do nedavnega je bil položaj pletiljskega podjetja »Dolenjka« v Mirni peči v negotovosti in je že prav slabo kazalo. Pred kratkim pa je bilo sklenjeno, da bodo s pomočjo sredstev Zavoda za zaposlovanje delavcev SRS in novomeške občine uredili nove delovne prostore, ki bodo podjetju omogočili nadaljnji razvoj in normalno delo. V začetku leta 1964 pa se bo podjetje priključilo belokranjski »Betli«.

NOVOMEŠKI GASILCI: poslej po novem

Novi gasilski dom (na sliki), ki so ga pričeli graditi pred dvema letoma, že nekaj časa stoji. Prostovoljno gasilsko društvo Novo mesto se je že vselilo vanj in prepeljalo tja motorna vozila, brizgalne, orodje, opremo, arhiv in pisarno. Slovesno bo novi gasilski dom odprt za občinski praznik.

Marsikoga bo zanimalo, kako bo odslej urejeno poslovanje gasilcev, ker je gasilski dom tako daleč iz mesta. Za sedaj si ne moremo privoščiti poklicne gasilske čete, ker bi to pomenilo prehuho obremenitev za občinsko blagajno, pomagali pa si bomo drugače. V gasilskem domu so v stalni pripravljenosti šoferji in nekaj članov, ki bodo plačani za svoje delo, vse ostalo pa ostane kot doslej na prostovoljni osnovi. Alarmi bodo tudi v bodoče taki kot doslej, gasilci pa se bodo ob alarmu zbrali v pisarni bivše orodjarne na Novem trgu, kjer se bodo preoblekli in počakali na gasilski avtomobil, ki jih bo odpeljal

na požarišče. Službujoči miličnik bo namreč takoj po prejemu poročila o požaru telefonično obvestil šoferje v gasilskem domu, kje in kaj gori. Ti bodo potem že vedeli, s katerim avtomobilom morajo na pot in kakšno orodje je potrebno za tisto vrsto požara. Če bo požar na desnem bregu Krke ali v mestu, bodo gasilci stopili v avtomobil pred poslopjem Industrije obutve, sicer pa pred domom JLA ali pred bencinsko črpalko.

Kadar gori, je treba sporočiti, ali gre za požar, ki ga je povzročila električna, za požar lahko vnetljivih snovi ali za požar avtomobila, ker se vsak drugače gasi. Tako gasilci ne bodo izgubljali časa, ker bodo čakali na določenem kraju, popolnoma opremljen avtomobil pa jih bo takoj odpeljal na kraj nesreče.

Prav bo, če javnost že vnaprej ve za te novice v novomeški gasilski službi, da ne bo prišlo do nepotrebnih besedičenj in ugihanj na račun gasilcev!

Smo za konkurencu, toda ne tako!

Od 2. pa tja do 24. septembra je bila v Novem mestu na Glavnem trgu 3 potrošnikom nedostopna prodajalna s pohištvom, steklenino, porcelanom in ostalo stanovanjsko opremo. Ozadje tega je sicer navidezno čisto in jasno; če gremo malo globlje, pa bomo odkrili marsikaj, kar se skuša skrivati za pojmom »konkurencas«, a je daleč od tega...

Pod pretjano sodne izvršbe je trgovsko podjetje »Dolenjka« iz Novega mesta 2. septembra pričelo seliti svoje blago iz omenjene poslovalnice in je 9. septembra predalo ključne nasledniku trgovskemu podjetju »Standard« iz Novega mesta. Predlog o reorganizaciji trgovine v novomeški občini je predvideval, naj bi poslovalnica »Oprema« pripadla trgovskemu podjetju »Standard«. To naj bi vključno s omenjeno poslovalnico imelo v Novem mestu le 3 prodajalne. Zato je do neke meje razumljivo, da so se za to poslovalnico pri »Standardu« potegovali. Ker pri »Dolenjki« niso pokazali niti najmanjše volje poslovalnico predati, je »Standard« vložil tožbo. Na obravnavo »Dolenjka« ni poslala svojega predstavnika.

ka, gospodarsko sodišče pa je razsodilo, da jo morajo predati. Zadnji dan maja letos je »Standard« prejel vlogo »Dolenjke«, naj počaka do 15. junija, ker si »Dolenjka« do takrat namerava preurediti prostore za prodajo pohištva v poslovalnici v Turkovi hiši. (O resnosti te namere lahko presojamo zdaj, po celih 3 mesecih, ko se preureditvena dela še niso niti pričela). Pretjni izvršbe so se pri »Dolenjki« uklonili. Se prej so bili predstavniki obeh podjetij objavljani na občinski skupščini, kjer so jim predlagali, naj se sporazumejo za predajo vsega, kar je v poslovalnici, in strežnega osebja. Razgovori pa se med kolektivoma niso nadaljevali.

»Dolenjka« je vložila tožbo proti »Standardu«, v kateri zahteva, naj ji ta preda poslovalnico »Moda« na Glavnem trgu, in se pri tem sklicuje na sklep delavskega sveta trgovskega podjetja »Roga« (predhodnika Standarda) iz

leta 1954. Takrat je namreč delavski svet sklenil, da to poslovalnico preda trgovskemu podjetju »Zarja«, ki se je od njega odcepilo, takoj ko bo pri »Rogu« rešeno vprašanje skladišča. »Dolenjka« vloga tožbo, ker se smatra za »pravnega naslednika« »Zarje« in s tem dokazuje svojo pravico do te poslovalnice.

O podobnih »konkurenčnih bojih« med oboema podjetjema bi lahko napisali še kaj, vendar se bojimo, da se v tako ovinkasti ulici sporov potrošnik in bralec ne bosta znašla. Radi bi pa zastavili samo nekaj vprašanj:

Koliko je stala nepotrebna preselitev blaga »a prodajo iz prejšnje Dolenjkine poslovalnice? Ali je kdo od pristojnih pomislil, da bo stroške plačal potrošnik? Mar ne bi bilo boljše, da obe podjetji razmislijata o tem, kako širiti in modernizirati svojo prodajno mrežo, kot pa da si brez potrebe mečeta polena pod noge in drug drugemu grenita že tako ne preveč rožnati položaj?

Prav gotovo je glavni in osnovni namen trgovine srečati potrošnika, praksa pa žal kaže, da v Novem mestu trgovci še vedno na to radi pozabljajo.

Nova trgovina v Žužemberku

Trgovsko podjetje Dolenjka iz Novega mesta je te dni v Žužemberku odprlo sodobno opremljeno prodajalno in vognalni stavbi na trgu. Doslej nenaseljeno stavbo, ki je močno kazila zunanjo podobo Žužemberka, so preuredili tako, da ima v prvem nadstropju obrat Iskre stanovanja, v pritličju pa je Dolenjkina prodajalna tekstilnega blaga (pletenin, konfekcijskih izdelkov in meterskega tekstila), galanterije, parfumerije, živil in ostalih gospodinskih potrebščin ter obutve in usnjene galanterije. Preureditev stavbe s sodobno opremo prodajalnice vred te veljala nekaj desetnih milijonov. V novi prodajalni je več kot 80 kvadratnih metrov prodajnega prostora, pri roki pa so tudi vsa potrebna skladišča.

Sprejmemo tako

MOJSTRA PREDELAVCA

za razrez in strojno obdelavo

Sprejmemo

mlajšega sposobnega POMOČNIKA

MIZARSKA DELAVNICA

B R O D

Novomeška kronika

■ Pred nedavnim so imele novomeške trgovine spet inventuro. Tokrat so pregledali zaloge v trgovinah tako, da potrošniki niso bili prikrajšani. Trgovci so se med seboj vendarte zmenili in niso zaprijeli vseh trgovin hkrati. Tako je prav.

■ Ze nekaj dni je tega, kar je hladen val zajel tudi naše področje. Zjutraj in zvečer je treba seči že po plašču, čez dan pa se zrak nekoliko segreje, zlasti če posije sonce. Če ne bo spet topleje, bodo nezadovoljni vsi tisti, ki v vinogradih še niso vsega potrgali.

■ Pri prezidavanju vseh trgovskih lokalov na Glavnem trgu gre do dela kar dobro od rok, čeravno se komu zdi, da bi šlo lahko še hitreje. Arkade v dveh lokalih se že vidijo in privabljajo vedno več pogledov mimoidočih domaćinov in turistov.

■ V izloži lekarne je novomeško esperantsko društvo priredilo razstavo. Na ogled je več pisem, fotografij, esperantskih časopisov in revij, lepak pa vabi k vpisu v esperantski tečaj, ki se bo začel v oktobru. Prijave sprejema Delavska univerza do 5. oktobra.

■ Ker imajo kmetovalci te dni doma obilo dela v vinogradih, jih je v ponedeljek bolj malo prišlo na živilski trg. Tokrat so šle dokaj dobro v promet ribe po 300, 360 in 380 din kg. Dobiti pa je bilo še grozdje s Koprškega po 100 in 130 din kg, fige po 140 din kg, paprika po 60 din kg. Tež cent je konkuriral prodajalec s paprikami po 40 din iz Nove Topole. Solata je veljala 100 in 120 din kg, zelje 35 din kg, ohrovt 40 din kg, karfičola 120 din kg, fižol 100 din kg, paradižniki 120 din kg, krompir 35 do 40 din kg, kislo zelje po 50 din kročnik, jajca 40 din, breskve 80 din in slive 100 dinarjev kilogram.

■ Gibanje prebivalstva: rodili sta: Pavlina Avbar iz Gubčeve 15 — Zlatka, Marica Lipar s Ceste herojev 1 — Sabino. — Poročili so se: Stefan Vovko, šofer iz Slakove 1, in Elizabeta Brulc, delavka iz Snolenje vasi; Stanislav Eržen, strojni ključavničar iz Ceste herojev 9, in Martina Lipar, uslužbenka z Vel. Cikave. — Umrl je: Alojz Rodič, upokojenec iz Cankarjeve 8, star 74 let. — Ponesrečil se je Peter Kovačič, klepar s Ceste herojev 4, ki mu je avtomobilsko kolo stisnilo prste leve roke.

Člani invalidske organizacije iz Dol. Toplice smo pred nedavnim priredili avtobusni izlet v partizanske in industrijske kraje. Obiskali smo Celje, Velenje, Frankolovo ter nadaljevali pot do Maribora. Tu smo si ogledali Mariborski otok z elektrarno, vinsko klet, tovarno »Primate«, akvarij in Pohorje. Istega dne proti večeru smo prišli v Rogoško Slatino, kjer smo prenočili, naslednjega dne pa potovali do Murske Sobote, Kidričevega in Kumrova, kjer smo obiskali rojstno hišo marsala Tita.

Vsem, ki so nam omogočili ta nepozabni izlet, se najlepše zahvalujemo, posebno pa podjetju »Orjanci« in prizadevnemu šoferju avtobusa. (Foto: Karel Henigman)

Mokronoško strelišče napreduje

V Mokronogu kljub različnim težavam živahno delajo. Strelška družina se na vso moč prizadeva, da bi čimprej zgradila strelišče. Les, ki je potreben za gradnjo, so že pozni pripravili. Družina ima 70 članov. Letos je v občinskem merilu dosegla prvo mesto. Po dograditvi strelišča se bo število članov vsekakor povečalo. Mladil ljudje, ki nimajo v prostem času nobene prave zabave, bodo tu našli prijeten kotiček za sprostitve. Neprivjetno je, ker strelišče še ni dograjeno. Blizajo se tekovanja, primernega prostora za trening pa ni.

Letošnji program strelske družine je zelo obširen; obsega mednarodna tekmovanja, kategorizacijo članskega in druge tekovanja. Morali bi se udeležiti tudi okrajnih tekovanja, a brez primerne strelišča je to nemogoče. Izredno pešce je vprašanje sredstev. Vodstvo se po svojih močeh trudi, da bi se čimprej izkopal iz finančnih težav. Priredil so dve veselici. Dobriček uporabljajo za nabavo najnujšega materiala. S temi sredstvi pa kljub poštenjivosti strelska družina ne bo mogla dograditi strelišča. Potrebna bo pomoč organizacij.

Občinski strelski odbor je na sestanku v Trebnjem predlagal, naj vse krajevne strelske družine izdelajo predračun za gradnjo strelišča in jih pošljejo republikanski strelski zvezi. V Mokronogu so preračunali izdelali in ga predložili republikanski strelski zvezi. Od tu so jim odgovorili, da finančna sredstva dodelijo le centrom predvojaške vzgoje. Sredstva za gradnjo krajevni strelišča pa morajo dodeliti občinske skupnosti.

Vodstvo je v zelo težkem položaju. Po zadnjih vestih pa upa na pomoč in razumevanje občinske skupščine. Gradnja je v polnem teku, pomoč jim je nujno potrebna. Vsak jim lahko zavida njihovo poštenjivost in velik delovni plet, vendar pa to še ne zadošča za uspešno dograditev strelišča. Dovolj kamenja imajo na razpolago na mokronoškem gradu, ki je iz varnostnih razlogov bil razrušen. Les imajo že razlagan, pesek so speljali na streliščno mesto in tudi temelje kopijejo za streliščno lo-

po. Med najbolj prizadevnimi člani strelske družine sta Mirko in Vinko Gašperin, med mladinci pa se zlasti odlikujeta Jože Mojsilović in Alojz Murenc. Potrebno pa je grajati nekatere mlade ljudi, ki nimajo s prostim časom pravzaprav kaj početi; nočejo pa se vključiti v nobeno delo. Vso pohvalo zasluži tudi šolska mladina, ki z vso vno- pomoaga pri gradnji strelišča. S prostovoljnimi delom so do se-

dej opravili 893 udarniških ur. Na sestanku je strelska družina sklenila, da bodo s prostovoljnimi delom poskušali poleg strelišča urediti tudi prostor za balinanje, v sklopu lovske družine pa strelišče z glinastimi golobi. Da pa je delo sploh steklo in da bo strelska družina v Mokronogu prišla do svojega strelišča, gre vsa zasluga in pohvala tovarišu Mirku Hrovatu. Tone Zidar

Zmaga in poraz na Loki

Zenske — Partizan : Branik (Maribor) 1:3 (6:15, 15:13, 4:15, 7:15)
Moški — Partizan : Maribor 3:0 (15:10, 15:11, 15:11)

V nedeljo je bilo na Loki dvojno srečanje z odbojkarji oziroma odbojkaricami iz Maribora. Številni gledalci, ki so se zbrali na igriščih, so zadovoljni zapuščali igrišče, saj so prisostvovali lepim in zanimivim srečanjem.

V prvem srečanju sta se sestali ženski ekipi, ki sta prikazali izredno lepo igro. Za začetek je pokazal, da sta obe ekipi razpoloženi. Ko so domačinke v drugem setu izenačile na 1:1, se dolgo tehtnica ni nagnila na nobeno stran. Kmalu pa je prišel do veljavne ves register udarcev treh starejših Brankovih igralec in prisel zaslužno zmago boljšim Mariborčankam.

Dekleta so s to tekmo končale tekovanje in so se plasirale na peto mesto.

V drugem srečanju so fantje dobesedno pregazili sicer dobro mariborsko ekipo. Prejajo nedeljo so odbojkarji gostovali na Ravnah in v Rušah ter v obeh tekmah podlegli s 3:2, zato smo pričakovali, da bosta ta dva poraza vplivala na njihovo igro. Nasprotno pa smo prisostvovali izredno živni in borbeni igri, ki je navdušila gledalce. Fantje so se zavzeli in dokaj lahko premagali Maribor, ki slovi kot dobra ekipa. Res je, da je po treh porazih to prva zmaga v jesenskem delu tekovanja, vendar bo spodbudno vplivala na ekipo, da bo tudi v nadaljevanju igrala tako

bojevito. Po enoletnem odmoru je spet nastopil Šonc; ta je vnesel v kolektivno igro precej temperamenta, ki smo ga v zadnjem času močno pogrešali.

V nedeljo bo moška ekipa gostovala na Jesenicah. Srečala se bo z ekipo Jesenic, s katero je v spomladanskem delu tekovanja izgubila doma s 3:2.

-ol

ROKOMET

V nedeljo, 22. septembra, je bila v Brežicah odigrana rokometna tekma I. ženske slovenske rokometne lige med domačim Partizanom in Partizanom iz Crnomlje. Zmagale so gostje z rezultatom 11:8 (5:6). Najboljša pri gostjih je bila Vajsova (5 golov).

-AB

ZASAVSKA ROKOMETNA LIGA

V Cerkljah sta se v nedeljo, 29. septembra sestali moštvi RK Leskovec : RK Cerklje. Zmagali so domačini z rezultatom 16:37 (8:15).

V ekipi Cerklj so se izkazali vratar Zlobko, Kuželj, Komučar; od gostov pa Ridelj in Svetec.

-ab

Odbojka in še kaj v Brestanici

Tekovanje v II. republikni odbojgarski ligi, v kateri tekmuje tudi ekipa TVD Partizan iz Brestanice, se je pričelo 1. septembra. Odbojkarji iz Brestanice so uspešno startali v jesenskem delu tekovanja. Poglejmo rezultata dosedanjih srečanj.

Postojna : Brestanica 2:3; odlična igra obeh moštev in močna podpora navijačev iz Brestanice, ki so spremljali svoje igralce z avtobusom v Postojno.

Brestanica : Kropa 3:1; druga zmaga in obenem revanš za spomladanski poraz v Kropli. Igra enakovrednih moštev je bila lepa, borbeno, vendar so zmagali poštenjivejši domačini. S to zmago so si zagotovili obstanek v II. ligi.

Triglav (Kranj) : Brestanica 3:0; tehnično boljšim igralcem Triglava se gostje niso dosti upirali.

Brestanica : Zirovnica 0:3. Tekma s prvimi na lestvici je bila izredno lepa in zanimiva. Domačini so zaigrali mnogo bolje kot v Kranju in bi s takšno igro bili lahko višje na lestvici.

Trnovo (Ljubljana) : Brestanica 0:3 p. f. Ekipa iz Trnovca je odstopila od nadaljnjega tekovanja in izpadla iz II. lige.

Tako preostane še tekma s Kamnikom in Kočevjem v Brestanici. Ekipa Brestanice se je po dosedanjih uspehih v jesenskem delu tekovanja zagotovila obstanek v II. ligi, vendar se bo treba za prihodnjo sezono vesteje pripravljati, povečati število treningov in obenem udeležbo. Ustanovili bo treba mladinsko ekipo, iz katere bi potem dobili zamenejave za prvo moštvo. Delo z mladinci bo treba vsekakor organizirati in pospešiti.

V sencl tekovanje II. republikne lige v odbojki pa v Brestanici lepo napreduje mlada ženska odbojgarska ekipa, ki jo vodi in vzgaja tov. Čuber, predsednik TVD Partizan. V kratkem obstoju so mladince dosegle nekaj lepih uspehov. Najprej je ekipa osvojila 2. mesto na republiknem tekovanju za mladince v Rušah. Po tem uspehu so mladinke s še večjo voljo trenirale. Tako so imele tudi dve prijateljski srečanja z ekipo »LISCA« iz Sevnice. Obakrat so zmagale Brestančanke (3:2 in 3:0). V ekipi Brestanice je nekaj odličnih igralc, ki bi se pod strokovnim

Košarka se je v Novem mestu zadnje leto krepko razmahnila; večkrat je našim fantom in gostom na novem asfalt-nem igrišču prav pošteno vroče

Šahovsko prvenstvo Novega mesta

Šahovsko društvo v Novem mestu razpisuje prvenstvo Novega mesta za leto 1964. Pravico nastopa imajo registrirani člani društva, kakor tudi vsi ostali šahisti. Zlasti so vabljene sindikalne podružnice, da prijavijo svoje najboljšie člane. Prvenstvo bo izvedeno tako, da bodo najprej igrali četrtfinalni turnirji, na katerih bodo igrali brezkatognik, četrtkatognik in igralci tretje kategorije. Najboljši igralci s teh turnirjev bodo skupni s drugokategorijki nastopili na polfinalnem prvenstvu Novega mesta, okoli novega leta pa bi se pričel finalni turnir, na katerem imajo pravico neposredne udeležbe prvokategorijki Dokl, dr. Drožbe, Penko, Radovanovič, Sitar, Škerlj ter Bartolj, ostali udeleženci pa bodo najboljši s polfinalnega prvenstva.

Na vseh turnirjih bo mogoče dosageti in potrjevati ustrezne kategorije. Tekovanje se prične dne 15. oktobra. Prijave se bodo pobirale na današnjem brzoturnirju, pobirali pa jih bodo tudi vsi člani društvenega odbora.

MLADINCI : JLA

V sredo, 9. oktobra, bo odigran v prostorih Mladinskega kluba v Novem mestu šahovski dvojni med mladinsko reprezentanco Novega mesta in ekipo JLA. Dvojni bo na 8 deskah. Ker sta moštvi izenačeni, bo srečanje zelo zanimivo. Spisek igralcev, ki bodo nastopili v mladinski reprezentanci, in ura dvojnega bosta objavljena na oglasni deski šahovskega društva.

Delavske športne igre v balinanju

Tekovanje v balinanju na delavskih športnih igrah Novega mesta se je udeležilo le

VELEMOJSTER MATANOVIC V NOVEM MESTU

V ponedeljek, 7. oktobra, bo ob 16. uri velemojster Matanovič igral v Novem mestu v dvorani Zavoda za izobraževanje kadrov in produktivnost (II. nadstropje vaješke šole) šahovsko simultanko na 30 deskah. Simultanka bo velik šahovski dogodek za novomeške šahiste.

Rudi Mrzлак — peti balinar v državi

V nedeljo, 29. septembra, je bilo v Ljubljani državno prvenstvo v balinanju za posameznike. Tega prvenstva sta se udeležila tudi Mrz in Gelb, ki sta dobila to pravico z odličnim tretjim in četrtim mestom na prvenstvu posameznikov.

Muhasti žreb je nanese, da sta v predtekovanju oba padla v isto skupino štirih posameznikov, ki so igrali do dveh porazov. V tej skupini sta bila še dva odlična zastopnika Hrvatske: Jelinek iz Zagreba in Jurman z Reke. Naša zastopnika sta slabo začela in sta prvi igri izgubila. Mrza je premagal Jelinek zelo tesno 15:12, Gelb pa Jurman 15:6. V drugi tekmi sta se nato srečala Mrza in Gelb. Mrza je premagal Gelb (15:10), tako da je Gelb izpadel. Jelinek je premagal Jurmana in se plasiral med 8 tekmovalcev, Jurman in Mrza pa sta odločila, kdo bo drugi iz te skupine, ki se bo uvrstil naprej. Mrza je bil res odlične in je premagal Jurmana s 15:6.

Mrza se je s to zmago uvrstil med osem tekmovalcev, kjer so prevladovali Hrvati, saj so bili samo trije Slovenci med njimi. Mrza je igral s Peričem in izgubil 15:8. V drugi igri je izločil drugega zastopnika Umaga 15:10 ter se ponovno srečal s Peričem, ki je izgubil z Urbicem. To je bila dramatična igra. Mrza je bil v vodstvu, pri 13:13 pa je nasprotniku naredil točko, kar je ta izkoristil ter zmagal 15:13.

Vrstni red je naslednji: 1. Petrovič, 2. Urbic, 3. Perič, 4. Novak, 5. Mrza itd. Gelb je zasedel 15. do 18. mesto. Vsekakor je Mrza s petim mestom dosegel odlične uspeh. Zato mu tudi mi čestitamo.

(en)

KOŠ, VREDEN OBSTOJA

Novomeščani so v nedeljo v Sežani presenetljivo iztrgali domačinom dve točki, ki jih bosta še eno leto obdržali v slovenski konkurenci. Rezultat je bil 56:54 (30:23). Tekma je bila odigrana v telovadnici. Novomeščani so vodili vse čas za koš al dva, v zadnji minuti pa je prišlo do dramatičnega finisha. Domačini so vodili 54:53 in 40 sekund pred koncem tekme je Setina iz dveh prostih metov povedel Partizana v vodstvo s 55:54. Domačini so v nasprotjem napadu izsilili dva meta zaradi osebne napake, a niso nobenega izkoristili. Odbito žogo so ujeli gostje in v taktično zavlačevali igro. 5 sekund pred koncem so naredili še osebno napako na Spilihu. Ta je osebno napako na Spilihu. Ta je povečal vodstvo na 56:54. Sežana pa je v hitrem protinapadu izgubila žogo in sodnika sta odpisala konec tekme. Navdušenju med zmagovalci ni hotelo biti konca, kajti zmaga je bila izredno dragocena.

Moramo reči, da se je pomilajena ekipa močno izkazala. Take

bojevitosti letos prav gotovo pri košarkarjih še nismo videli, poleg tega pa so z izredno visokimi skoki v obrambi pobrali vse odbite žoge. Umirjena igra s poudarkom na obrambi se je izkazala za pravilno in dve točki sta odšli v Novo mesto.

Položaj na začetju pa še zdaj ni povsem jaseen. Trenutno lahko izpadejo kar štiri moštva, kar zgovorno kaže o izenačenosti ekip. Dve koli pred koncem je položaj naslednji: Meste bodo zanesljivo prve, Skočja Loka pa druga, tretje bodo Medvode, dve točki za njimi pa so z 12 točkami Postojna in Jesenice; Novomeščani imajo 10 točk, Sežana 8, Javornik je brez točke že izpadel. Novomeščani bodo v soboto ob pol sedmih zvečer zopet igrali doma. V goste bo prišlo moštvo Skofje Loke. Vsekakor se bo mlada novomeška ekipa odločno borila in ne namerava brez plaža prepustiti zmago nasprotniku. Zlasti še, ker ji je po nedejški znagi spet porasel pogum.

-al

BREŽICE: dvakrat nerešeno

Na brežiškem rokometnem igrišču so se v nedeljo, 29. septembra, pomerile štiri ekipe. Najprej ob 10. uri ženska ekipa članic I. slovenske ženske rokometne lige Partizana Koper in Partizana Slovenjatec sta se srečali. Partizana Slovenjatec pa se moške ekipe II. slovenske moške rokometne lige RK Litvarna iz Maribora in Brežice.

Rokometišče iz Kopa so prišle s prepričanjem, da bodo odnesle obe točki, vendar so se domačinke dobro borile in iztisnile realen neodločen rezultat 3:3 (0:1). Pohvalo so zaslužile pri domačinkah odlična vratarica Podgorškova, Božančičeva, Florjaničeva in Pavliničeva, pri gostih pa Stražarjeva in Štembergerjeva.

Vreme je bilo lepo, tekmo je odlično sodil Peter Vipotnik iz Celja. V drugi tekmi, ki se je pričela ob 11. uri, so se odlično odrezali rokometišča iz Maribora. Mlada, po fizikalni konstituciji močna ekipa MTT Litvarna iz Maribora igra hiteren moderen rokomet, ki je na višini I. slovenske lige. Igralci brežiškega »Partizana« so proti tej ekipi zaigrali s takim poletom, da jih zlepa nismo videli tako igrati. Domačini so dvakrat vodili za osem golov, vendar so gostje do konca

tekme izenačili in pred koncem tekme tudi povedli za en gol. Domači igralci Setine je moštvo rešil poraza v zadnji minuti, ko je rezultat izenačil. Pri domačem moštvu sta zatajila oba vratarja, lahko pa pohvalimo vse ostale igralce.

Vpisujte posojilo za Skopje, ker s tem pomagate prizadetemu mestu in prebivalcem

Na žalost Rokometna zveza Slovenije delegira sodnike, ki so iz istega mesta kot igrajoča ekipa, sodnik iz Maribora tov. Ognar je bil zelo pristranski in je precej odkodoval domačo ekipo. Rezultat srečanja 27:27 (15:10).

Partizan (Č.) : RK Duplje 19:15 (11:9)

Ekipa Partizana Crnomelj je v nedeljo v prvenstveni rokometni tekmi premagala prvaka gorenjske lige RK Duplje z rezultatom 19:15. Zmaga bi bila lahko še boljša, vendar smo tudi s tem lahko zadovoljni, če upoštevamo težave domače ekipe. Osem najboljših igralcev Partizana je pred kratkim odšlo v vojakom in v šole.

Nedeljsko srečanje je bilo lepo in zanimivo, čeprav ga je kvaril sodnik, ki je bil v svojih odločitvah nerazumljiv. Z učinkovitimi zadetki se je pri Partizanu izkazal zlasti Sotošek, pri gostih pa Boncelj.

J. S.

Rokomet v Cerkljah ob Krki

V Cerkljah ob Krki je že od nekdanj veliki zanimanje za mali rokomet. Mladil pionirji osnovne šole Cerklje ob Krki so bili že večkrat okrajni prvaki. Sedaj podmašek nadaljuje začetno delo. V nedeljo, 29. septembra, sta se na domačem igrišču v Cerkljah srečali ekipi Leskovec in Cerklj. V lepi in hitri igri so zmagali domačini z rezultatom 37:16 (15:8).

Pri domačinih so se posebno izkazali Kuželj I, Kuželj II in Komarac, pri gostih pa Cvetak.

Stanko Zlobko

Ob vsaki spremembi naslova nam sporočite svoj stari in nov' naslov!

Nogometno moštvo kluba Elan v Novem mestu

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

Tedenski koledar

Petek, 4. oktobra: Frančišek
Sobota, 5. oktobra: Dunja
Nedelja, 6. oktobra: Dalibor
Ponedeljek, 7. okt.: Dan art. JLA
Torek, 8. oktobra: Simeon
Sreda, 9. oktobra: Abraham
Četrtek, 10. oktobra: Dantjel

VEDNO PRIPRAVLJENI

Človek v postelji. Skoro brez življenja. V roko mu skozi gumijasto cev teče rdeča tekočina. Kri! Bo ostal ali ne? Sestra se nervozno prestopa, meri utrip, in ko vidi, da je v posodi rdeče tekočine vedno manj, obvesti zdravnika: »Krv! bo zmanjkalo!»

— Halo, tu bolnišnica! lepo prosimo, če nam lahko pošljete nekaj krvodajalcev. Nujen primer imamo! Hitro naj pridejo!

Občinski odbor RK, ki je bil zaprosen za pomoč, telefonira v kolektive, ki so navadno pripravljivi dajati kri. Nemaokrat obrnejo kar telefonsko številko 21-075, IMV Novo mesto.

— Bi lahko organizirali nekaj krvodajalcev? V bolnišnici jih nujno potrebujemo! Za življenje gre...

— Bomo poskusili. Seveda! Upam, da bo šlo, — se glasi odgovor iz IMV.

Prej je take akcije v IMV organiziral mladenec Boris Koželj, v zadnjem času pa se temu delu posvečata predvsem Niko Padevski in tajnik sindikalne podružnice Črt Rugelj. Najprej se pomenita s šefi oddelkov, potem pa gresta med ljudi v posamezne ekonomske enote in zbrata krvodajalce. Tovariš Padevski je dal kri že dvanaestkrat, Črt pa jo je pred kratkim dal enajstkrat.

Oba sta povedala, da je v zadnjem času, ko so kri potrebovali člani njihovega kolektiva, med ljudmi mnogo več pripravljenosti za oddajo krvi. Zda se ni treba dosti truditi. Tovariši in tovarišice iz kolektiva so navadno takoj pripravljivi odzvati se krvodajalski akciji. Med njimi je precej takih, ki so že večkrat dali kri in so bili zato odlikovani, ves kolektiv IMV pa je dobil diplomu.

Srebrne krvodajalske značke so dobili naslednji člani kolektiva IMV: Drago Jakopec, Slavko Hrustanovič, Milan Avsec, Franc Košmrlj, Marijan Kraus, Jože Rebzelj, Albina Turk, Branko Turk, Stefan Brodar, Anton Srebrnjak ter tovarišice Dragova, Zupančičeva, Kulovčeva in Dularjeva. Zlato značko pa je šobil Rugelj Črt.

Vsi, ki v kolektivu podpirajo krvodajalsko akcijo in vsi krvodajalci — odlikovanci zaslužijo javno pohvalo, saj so s svojo krvjo rešili že prenekatero življenje, ki bi brez rdeče tekočine, potrebne v najkritičnejših trenutkih, že davno ugasnilo!

PREKLIC

Janez Bartolj, Rateč 37, p. Brusnice, obveščam, da moj sin JOŽE BARTOLJ nima pravice prodajati moje lastnino.

ZAHVALA

Ob izgubi našega dragega očeta in brata

ANTONA STRUNE

iz Potovega vrha 23 se vsem, ki so ga spremlili na zadnji poti, mu darovali cvetje in vence, iskreno zahvaljujemo.

Zalujoci: žena Marija, sinovi Stane, Anton, Franc, Vide z družinami, hčerka Ani z družino ter ostalo sorodstvo.

MALOGLASJE

VINSKI SOD (1400 l), dobro ohranjen, prodam. Naslov v upravi lista (3360-63).

STEDILNIK »PROLETER«, skoraj nov, in električni štedilnik »Tobla« prodam Anica Bobnar, Uršna sela 107.

VZILJENJIV STEDILNIK, sobna vrata, okna in lijak za vodo poceni prodam Držaj, Bršljin 4.

RADIO »Blaupunkt« — 6-cevni in »Philips« 4-cevni ugodno prodam. Naslov v upravi lista. — (3351-63)

HISO in zemljo prodam v Zaglogu. Naslov v upravi lista. — (3353-63)

RABLJENO SPALNICO prodam. — Novo mesto, Zagrebška — stolpič B.

STAVENO PARCELO prodam v Gotni vasi Martin Golobčič, Gotna vas št. 65, p. Novo mesto.

PALME, rožmarine in oleandre prodam Rozina, Novo mesto, Smihelska 3.

CRNO KREDECO (2 m dolgo), ovalno mizo za 12 oseb, 2 postelji in vrtno garnituro prodam. Naslov: Prešernov trg 7, pritrilje.

ZA ZIMSKA JABOLKA, lepa, ročno obrana, zamenjam v Novem mestu dve moški obleki in ženski plašč. Naslov v upravi lista.

SOBO IŠče v centru ali bližini mesta Silva PUCELJ, Hrib 11, p. Bela cerkev, Ponudbe na »Novoless«, Novo mesto.

SOBO — enosobno stanovanje išče trgovski pomočnik v mestu. Ponudbe pod »Plačam dobro« — odkupims. (3349-63)

PEKOVSKEGA VAJENCA sprejem takoj, hrana in stanovanje v hiši. Kancelija, pekarija, Domžale.

KLJUČAVNICARSKEGA VAJENCA z dovršeno osemetko sprejem v uk. Josip Rebek, Ljubljana, Cankarjevo nabrežje 9.

TRI DELAVCE za pismonoško službo pri pošti Novo mesto sprejme osnovna PTT enota Novo mesto v delovno razmerje. Kandidati za ta delovna mesta morajo imeti končano osnovno šolo oziroma najmanj 4 razrede osnovne šole. Prijave z življenjepisom sprejema uprava pošte v Novem mestu. Razpis velja do zasedbe delovnih mest.

SPLOŠNA BOLNISNICA NOVO MESTO bo v ponedeljek, 7. oktobra, razprodajala razni inventar: brzojarilnike, robkač za koruzo, mlin za šrotanje, brane, manjši voz, črpalke, staro strešno opeko in drugo. Za socialni, stični sektor bo razprodaja od 9. do 10. ure, za druge interese pa po 10. uri.

KINO

Brestanica: 5. in 6. oktobra italijanski barvni film »Kartagina«

RADIO LJUBLJANA

VSAK DAN: poročila ob 4.05, 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 12.00, 13.00, 17.00, 19.30, 22.00. Pisan glasbeni spored od 4.00 do 8.00.

PETEK, 4. OKTOBRA: 8.55 Pionirski tednik, 10.15 Zabavna zbor Norman Luboff in Miško Hočevar, 11.00 Pozor, nimaš prednosti! 12.15 Kmetijski nasveti — Jože Kregar: Kako bomo zavarovali vrt pred zimsko škodo, 12.25 Domači napivi za prijetno opoldne, 13.30 Iz Skandinavije do Pirenejev, 14.35 Zvoki iz Jugoslavije, 15.15 Napotki za turiste, 16.00 Vsak dan za vas, 17.05 Dragulji iz oper, 18.45 Iz naših kolektivov, 19.05 Glasbene razglednice, 20.00 Skladbe Zorka Prelovca.

SOBOTA, 5. OKTOBRA: 8.05 Poštarček v mladinski glasbeni redakciji, 9.25 Slavnostni zvoki ob pričetku praznika, 10.15 Rezervirano za prenos slavnostne seje skupščine SR Slovenije, 12.15 Kmetijski nasveti — inž. Viktor Repanšek: krompir, za potrošnjo in samo preko zime, 12.25 Domači napivi za prijetno opoldne, 13.30 Iz našega zabavnega arhiva, 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo, 15.15 Zabavna glasba, 16.00 Vsak dan za vas, 17.00 Gremo v kino, 18.45 Novo v znanosti, 19.05 Glasbene razglednice, 20.00 V narodnem tonu.

NEDELJA, 6. OKTOBRA: 8.00 Mladinska radijska igra — Usoda

plamenih, 9. oktobra ameriški barvni film »Serenada velike ljubezni«, Dol. Toplice: 5. in 6. oktobra ameriški film »Ovčars«, Kostanjevica: 5. oktobra angleški film »Sinovi in ljubimci«, 6. oktobra ameriški barvni film »Tonkas«, 9. oktobra švedski film »Pouk v ljubezni«.

Mokronog: 5. in 6. oktobra ameriški barvni film »Aleksander Veliki«, Straža: 5. in 6. oktobra francoski film »Ulica de Prezije«, Trebnje: 5. in 6. oktobra nemški film »Rdeči krog«, Žužemberk: 6. oktobra japonski film »Smrt na Pacifiku«.

GIBANJE PREBIVALSTVA

MATICNI URAD NOVO MESTO Od 23. do 30. septembra je bilo rojenih 8 dečkov in 14 deklic.

Poročili so se: Janez Murn, delavec iz Skranjč, in Nada Srovin, poljedelka iz Grč vrha; Janez Fink, klepar z Broda, in Greta Vene, šivilja iz Zabe vasi; Anton Luštek, delavec iz Vel. Bučne vasi, in Albina Tramate, snalžika iz Dol. Kamenj; Jakob Stefe, absolvent medicinske fakultete iz Sebenj, in Marija Jakše, študentka medicine iz Irče vasi.

Umrli so: Doroteja Trenč, magistra iz Sentjerneja, 40 let; Janez Nose iz Rumanje vasi, 58 let; Franc Znidaršič, uslužbenec iz Leskovca pri Krškem, 63 let.

Iz novomeške narodnišnice

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Angelica Bukovec iz Mirne — Stanislava, Tončka Zupančič iz Crnomilja — Majo, Ana Janežič iz Dolnjega Gradišča — Mojco, Vera Šiško iz Mirne peči — Mirana, Rezka Bačar iz Vrha pri Dolžu — dečka, Amalija Molek iz Grma — Branka, Marija Medic iz Dolnjih Lakovnic — Jožico, Anica Novak iz Studenca — Martina, Milka Ajster iz Irče vasi — Vido, Slavka Marinič iz Dolnjega Kamenja — Slavko, Ivanka Brodaric iz Boginje vasi — Marino, Ljudmila Matešič iz Restovega — Branka, Terezija Poljanec iz Polja — Frančiško, Katica Dragovan iz Dolnje Lovčice — Antona, Francka Stajdohar s Trate — Dušico, Darinka Rustja iz Podgore — Mira, Marija Banič z Broda — Jožeta, Anica Jakofčič iz Krasinca — Mirico, Danica Malnar iz Semiča — Nado, Marija Vintar iz Desina — Marijo, Marija Pakj iz Blata — Martina, Frida Globevnik iz Grmovalj — Danico, Lefka Stojanovič iz Male Loke — deklico, Antonija Megle iz Jugorja — deklico, Rozalija Bobnar iz Prečne — deklico, Angela Salehar z Male Cikave — dečka, Anica Tomc iz Gornje Stra-

že — deklico, Marija Felko iz Bršlina — deklico, Nevenka Rovšek iz Starega Loga — deklico.

Iz brežiške porodnišnice

Pretekli teden so v brežiški porodnišnici rodile: Vera Stritar iz Podbočja — Leopolda, Marija Černejc iz Dečnih sel — Metko, Anica Motoh iz Sentlenarta — Anico, Kristina Pavlovič iz Bregov — Darka, Milka Butkovič iz Pišec — Marijo, Terezija Kramer iz Dobove — Stanka, Marija Mokrovič iz Kraja Gornjega — Branka, Marija Pinterič iz Pavlove vasi — Jelko, Pavla Koščica iz Kraja Gornjega — Miška, Ljudmila Jalovec iz Bučerce — Franca, Pavla Križman iz Čateža — Vladka.

KRONIKA + NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoč v novomeški bolnišnici: Franeko Juršič, delavko iz Velikega Cerovca, je podri kolezar in jo poškodoval po glavi, rokah in nogah; Anton Stravs, kovinostругar iz Krupe, je padel z motorjem in si poškodoval glavo in levo roko; Jože Zupančič, zet posestnika iz Dolge Rake, je skočil z voza in si poškodoval desno gogo; Marija Kapušin, delavka iz Struge, si je na cirkularni poškodovala desno roko; Alojz Sašek, bolničar z Broda, je padel z motorja in si poškodoval desno kolen; Amalija Hrušević, upokojenka iz Ravnik, je padla 5 m globoko in si poškodovala desno roko.

BREŽIŠKA KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoč v brežiški bolnišnici: Jože Pirc, posestnik iz Gor. Leskovca, si je pri padcu z voza poškodoval glavo in levo roko; Franc Bogovič, sin posestnika iz Prosinca, je padel in si zlomil levo nogo; Jožica Grmovšek, delavka iz Globokega, si je pri padcu s kolesa poškodovala glavo; Olga Cimpresak, žena bolničarja iz Kraja Dolnjega, si je s koso poškodovala levo nogo; Marija Cizel, žena upokojenca iz Velikega Obrežja, je padla in si poškodovala levo nogo; Miro Malešič, hčer upokojenca iz Sevnice, je povozil avto in je dobila poškodbe po hrbtu; Stelka Fleglmüller, posestnica iz Zupceva, si je pri padcu s kolesa poškodovala glavo in levo roko; Franc Gerjevič, posestnik iz Gor Lenarta je v stanovanju padel in si poškodoval rebra.

NESREČE

Trije v bolnišnico

28. septembra ob 21.30 se je pripetila prometna nesreča na avtomobilski cesti pri Dobravici. Proti Ljubljani je z osebnim avtomobilom potoval Leopold Jerman, v njegovem avtomobilu pa sta bili še dve sopotnici. Nenadoma je Jerman zavil v levo in zapri pot

jetno opoldne, 13.30 Za oddih in razvedrilo, 14.35 Novosti iz naše fonoteke, 15.30 V torek na svidenje, 16.00 Vsak dan za vas, 17.05 Koncert po željah poslušalcev, 18.10 Pianinska oddaja — Odmevi z gora, 19.05 Glasbene razglednice, 20.00 Veliki zabavni orkestri.

SREDA, 9. OKTOBRA: 8.55 Pisan svet pravilje in zgodbe, 9.25 Popevke v sredo dopoldne, 10.30 Človek in zdravje, 11.00 Pozor, nimaš prednosti! 12.15 Kmetijski nasveti — inž. Raoul Jenčić: Tekmovanje v oranju za boljše obdelavo zemlje, 12.25 Domači napivi za prijetno opoldne, 13.30 Iz oper starih mojstrov, 14.35 Petindvajset minut Chopina, 15.40 Amaterji pred našim mikrofonom, 16.00 Vsak dan za vas, 17.05 Promenadni koncert, 18.45 Ljudski parlament, 19.05 Glasbene razglednice, 20.00 Štirinajstkrat petnajst.

ČETRTEK, 10. OKTOBRA: 8.40 Portret v miniaturi, 9.25 Iz oper Bedricha Smetane, 10.15 Prokofjev in Stravinski, 11.00 Pozor, nimaš prednosti! 12.15 Radijska kmečka univerza — prof. Edi Senegačnik: XIX. mednarodni čebelarški kongres v Pragi, 12.25 Domači napivi za prijetno opoldne, 13.30 V paviljonu zabavne glasbe, 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo, 15.35 Iz starejše češke koncertne literature, 16.00 Vsak dan za vas, 17.05 Popoldan Brahmsove glasbe, 18.10 Turistična oddaja, 19.05 Glasbene razglednice, 20.00 Četrtekov večer domačih pesmi in napjevov.

»ŽELEZNINA«, Novo mesto

VAS VLJUDNO VABI, L.

OBIŠČETE

ново trgovino železninske stroke v Vidmu - Krškem

Odprli jo bomo

v ponedeljek, 7. oktobra 1963

Cenjene stranke posebej opozarjamo, da bo nova trgovina, v kateri boste dobili vso potrebno železnino za gospodinjstvo, za obrtna in za vsa druga podjetja, odprta neprekinjeno

vsak dan od 7. do 15. ure!

Jožetu Rajku, ki je z osebnim avtomobilom pripotoval iz Ljubljane. Pri trčenju so se hujše poškodovani Jerman in obe sopotnici, Rajk pa je dobil lažje poškodbe. Škoda na obeh avtomobilih so ocenili na okrog 1,2 milijona dinarjev.

S ceste v smernike

29. septembra ob 17.40 je Božidar Strukelj vozil osebni avto po avtomobilski cesti. Pri Bčcu je uspešno prehitel neko vozilo, pri tem pa nenadoma zapeljal na desno bankino in na križišču podri tri smernike.

Pes povzročil nesrečo

29. septembra se je v prvih večernih urah peljal po avtomobilski cesti z osebnim avtomobilom neki voznik. Pri Mrtvicah je pred njegovo vozilo skočil pes, ki ga je avtomobil podri na tla. Pes je obležal mrtev, na avtomobilu pa je bilo za okrog 30.000 dinarjev škode.

Pijanemu vozniku odvzeto vozniško dovoljenje

29. septembra, pol ure pred polnočjo, se je pripetila avtomobilska nesreča na cesti III. reda na Otočcu. Proti Novemu mestu se je vračal z osebnim avtomobilom Anton Oberč, ki je pri vožnji skozi ovinek nenadoma zapeljal na levo ban-

kino in se ustavil ob oboestrnem kamnu. Prometni organi so ugotovili, da je Oberč vozil vinjen — to je kasneje potrdil tudi zdravnik — in so mu odvzeli vozniško dovoljenje. Na vozilu je bilo za okrog 100.000 dinarjev škode.

NABIRAJTE ZDRAVILNA ZELIŠČA!

List: beladone — volčje češnje (300 din), pelina, grenke deteljice, lapuha, melise, arnike, bršljana.

Rastline: pelina, gladilnika, arnike, taventroz, smetlike, melise, polja, vodne kreše, dobre misli, škroplice, zlate rozge, zdravilnega jetičnika.

Korenine: beladone — volčje češnje, hodeče neže — kompave (300 din), angelike (300 din), regrada, pastinake, medvedovih tac, malega divjega janeža (700 din), velikega divjega janeža, srčne moči (250 din), gladeža (100 din), arnike, repina, gabeza, trobentice.

Lubje: krhlike. Plodove: borovnic (650 din), bezga (140 din), jerebke (110 din), šipka (135 din), gloga (80 din), črna trna (60 din), seme lanu.

Razno: gomolje jesenskega podleska.

PODJETJE »MESO« HRASTNIK

razpisuje

DELOVNO MESTO ZA

— 2 KVALIFICIRANA MESARJA - SEKAČA

Osebnih dohodki so določeni s pravilnikom o delitvi osebnih dohodkov.

Stanovanje za samce je priskrbljeno.

Kandidati naj vložijo ponudbe na gornji naslov podjetja najkasneje 8 dni po objavi razpisa.

DOLENJSKI LIST

LASTNIKI IN IZDAJATELJI: občinski odbori SZDL Brežice, Crnomelj, Metlika, Novo mesto, Sevnica, Trebnje in Videm-Krško

UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR: Tone Gošnik (glavni in odgovorni urednik), Riza Bačar, Miloš Jakopec, Drago Kastelic in Ivan Zoran

IZHAJA vsak četrtek - Posamezna številka 20 din - Letna naročnina 900 din polletna 450 din; plačljiva je vnaprej. Za tuzemstvo 1900 din - Pekoči račun pri podružnici NB v Novem mestu: 406-11-608-9 - NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto Glavni trg 1 - Poštni predal 93 - Telefon 21-227 - Rokopisov in fotografij ne vračamo - TISKA: Casopisno podjetje »DELO« v Ljubljani